

**«ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ
ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ.
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ
ΕΦΑΡΜΟΓΗ».**

ΑΤΜΑΤΖΙΔΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΔΙΑΤΡΙΒΗ – ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Όνομα επιβλέποντος καθηγητή

Κ. Νάσκου Π. Περράκη

Ονόματα εξεταστών

Κ. Νάσκου Π. Περράκη

Κωνσταντίνος Χατζηκωνσταντίνου

Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

Ημερομηνία υποβολής της εργασίας: ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2014

Copyright © Ατματζίδης Θεόδωρος, 2014

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

*Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών
Σπουδών
του Πανεπιστημίου Μακεδονίας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή
των
απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.*

Ευχαριστίες

Η διεξαγωγή και η περαίωση μιας μεταπτυχιακής διατριβής αποτελεί μια σκληρή αλλά συγχρόνως επικοινωνιακή εμπειρία. Φθάνοντας στο τέλος της συγγραφής της παρούσας διατριβής συνειδητοποίησα ότι αποτέλεσε τον καρπό προσωπικού αγώνα, αλλά συγχρόνως και συνδρομής και υποστήριξης πολλών ανθρώπων, στους οποίους θέλω να εκφράσω την ειλικρινή μου ευγνωμοσύνη.

*Πρώτα απ' όλα, θέλω να ευχαριστήσω την επιβλέποντα της διατριβής μου, καθηγήτρια **κ. Νάσκου-Περράκη Παρασκευή**, για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή της κατά τη διάρκεια της μεταπτυχιακής μου δουλειάς. Αναφερόμενος στην έννοια του καθηγητή δίνω ιδιαίτερη έμφαση και ουσία στην έννοια του «δασκάλου», στο χάρισμα αυτού να κεντρίζει το ενδιαφέρον των μαθητών της για το αντικείμενο της επιστήμης αυτής, για την γνώση και για τους προβληματισμούς που θέτει, ως δυναμικό εφόδιο έμπνευσης και οραματισμού για όσους έχουν την ευαισθησία να το εκτιμήσουν Επίσης, είμαι ευγνώμων στο δεύτερο μέλος της εξεταστικής επιτροπής της διατριβής μου, καθηγητή **κ. Κωνσταντίνου Χατζηκωνσταντίνου**, Θ. Κώστα, για την προσεκτική ανάγνωση της εργασίας μου και για τις πολύτιμες υποδείξεις του.*

*Όμως, το πιο μεγάλο «ευχαριστώ» από όλα τα παραπάνω, δικαιωματικά το οφείλω στην οικογένειά μου, η οποία ήταν η δύναμή μου όλο αυτό το χρονικό διάστημα και κυρίως στην σύζυγο μου **κ.Τατιανή Συμεωνίδου** για την κατανόησή της, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών της προσπάθειάς μου.*

*Επίσης, είμαι ευγνώμων στους γονείς μου, τον αείμνηστο πατέρα μου **Παύλο**, και στην αγαπητή μου μητέρα **Αθηνά**, για την ολόψυχη αγάπη και υποστήριξή τους όλα αυτά τα χρόνια.*

« Αφιερώνω αυτή την διατριβή στην μητέρα μου και στον αείμνηστο πατέρα μου».

Θεόδωρος Ατματζίδης

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΔΠΔ	Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο
ΠΔ	Ποινικό Δικαστήριο
ΔΚ	Διεθνής Κοινότητα
ΔΔ	Διεθνές Δίκαιο
ΔΑΔ	Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο
ΔΑ	Διεθνής Αμνηστία
ΑΔ	Ανθρωπιστικό Δίκαιο
ΕΣ	Ερυθρός Σταυρός
ΗΕ	Ηνωμένα Έθνη
ΚτΕ	Κοινωνία των Εθνών

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σε αυτήν τη διατριβή γίνεται μία εκτενής μελέτη των εγκλημάτων πολέμου και των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Για τις ανάγκες της μελέτης αυτής, παρουσιάζεται αρχικά μια συνοπτική ανασκόπηση της ιστορίας και της εξέλιξης του ανθρωπιστικού δικαίου μέχρι και σήμερα, όπου παρατίθενται χρονολογίες και γεγονότα ‘σταθμοί’, που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο σε αυτήν. Εν συνεχεία, ακολουθεί αποσαφήνιση των σχετικών ορισμών και καθορίζονται, βάσει νομοθεσίας και σύμφωνα με τα καταστατικά των Διεθνών Ποινικών Δικαστηρίων, τα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Έμφαση δίνεται στη σχέση μεταξύ των εγκλημάτων πολέμου και των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, όπου προσεγγίζεται η μεταξύ τους διάκριση και ο διαχωρισμός των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας από τα εγκλήματα πολέμου, ενώ παράλληλα παρουσιάζεται και η αυτόνομη, σε σχέση με αυτά, περίπτωση της γενοκτονίας. Ολοκληρώνοντας την μελέτη αυτή, παρουσιάζονται τα ad hoc ΠΔ καθώς και το σημερινό μόνιμο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και καθορίζεται ο ρόλος του, η λειτουργία του και οι αρμοδιότητές του, βάσει του καταστατικού του, έναντι των παραβατών που κατηγορούνται για εγκλήματα πολέμου, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας ή γενοκτονία. Τέλος, παρατίθενται σχετικές αποφάσεις του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου οι οποίες εκκρεμούν σήμερα, ενώ ταυτόχρονα προσεγγίζεται μια συνοπτική ανάλυσή τους.

Σκοπός της εν λόγω διατριβής αποτελεί η εις βάθος επιστημονικά τεκμηριωμένη ανάλυση των προαναφερθέντων ζητημάτων, τα οποία από τη φύση τους θεωρούνται καίρια για την εξέλιξη της ανθρωπότητας και της αρμονικής επιβίωσής της. Για τον λόγο αυτό, χρειάστηκε να προηγηθεί μια εκτενής μελέτη της απαραίτητης επιστημονικής βιβλιογραφίας από ειδικούς στα θέματα Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων, όπως είναι και η κ. Νάσκου – Περράκη και ο κ. Χατζηκωνσταντίνου.

Λέξεις – Κλειδιά: Εγκλήματα Πολέμου, Εγκλήματα κατά της Ανθρωπότητας, Γενοκτονία, ad hoc Ποινικά Δικαστήρια, Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, Διεθνές Δίκαιο, Ανθρωπιστικό Δίκαιο.

ABSTRACT

In this thesis is taking place a comprehensive study of war crimes and crimes against humanity. For the purposes of this study, a brief overview of the history and evolution of humanitarian law is originally presented to date, listing dates and events 'stations', which played a decisive role in this. Subsequently, there is a clarification of the definitions of both war crimes and crimes against humanity by law, in accordance with the statutes of the International Criminal Court. Emphasis is placed in the relationship between war crimes and crimes against humanity, which approached the distinction between them and the empowerment of crimes against humanity from war crimes, as well as presented, and autonomous in relation to the case of genocide. Furthermore, the current permanent International Criminal Court is presented, while it is stated also the role, the function and responsibilities under statute against offenders accused of war crimes, crimes against humanity or genocide. Finally, the relevant decisions of the International Criminal Court are given, which currently has whilst approached a concise analysis.

The purpose of this thesis is the in-depth science-based analysis of the above issues, which, by their nature, are considered crucial for the evolution of humanity and its harmonious survival. For this reason, a thorough study of the necessary scientific literature by experts in matters of International Law and International Relations as is Mrs. Naskou – Perraki and C. Hadjikonstantinou had to be preceded.

Key - Words: War Crimes, Crimes Against Humanity, Genocide, ad hoc Criminal Court, International Criminal Court, International Law, Humanitarian Law.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	16
1.1. Οι Ρίζες του Ανθρωπιστικού Δικαίου (ΑΔ).....	16
1.2. Η Εξέλιξη του Ανθρωπιστικού Δικαίου.....	18
1.3. Το Διεθνές Δικαστήριο της Νυρεμβέργης και η μετά Εποχή.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ	
ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ	34
2.1. Αποσαφήνιση Ορισμών.....	34
2.2. Εννοιολογική Προσέγγιση των Εγκλημάτων Πολέμου και των Εγκλημάτων κατά της Ανθρωπότητας.....	35
2.2.1. Εγκλήματα Πολέμου	35
2.2.2. Εγκλήματα κατά της Ανθρωπότητας.....	37
2.4. Εγκλήματα Πολέμου σύμφωνα με τα καταστατικά των Διεθνών Ποινικών Δικαστηρίων.....	39
2.5. Εγκλήματα κατά της Ανθρωπότητας σύμφωνα με τα καταστατικά του Μόνιμου Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.....	44
2.6. Διεθνοποιημένα Ποινικά Δικαιοδοτικά Όργανα - Ad hoc Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια.....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ	
ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΜΟΥ	49
3.1. Ανθρώπινα δικαιώματα και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.....	49
3.1.1. Το Έγκλημα κατά της Ανθρωπότητας ως έγκλημα παραβίασης των θεμελιωδών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.....	49
3.1.2. Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο και Δίκαιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.....	54
3.1.3. Βαρύτητα του εγκλήματος κατά της Ανθρωπότητας.....	62
3.2. Ποινικοποίηση Του Εγκλήματος Κατά Της Ανθρωπότητας.....	64
3.2.1. Η βαθμηδόν ποινικοποίηση του Εγκλήματος κατά της Ανθρωπότητας και η αυτονόμηση του από τα Εγκλήματα Πολέμου.....	64
3.4. Η Περίπτωση της Γενοκτονίας - Προέλευση του όρου.....	71

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ	75
4.1. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο βάσει του καταστατικού του	755
4.2. Υποθέσεις του ΔΠΔ	77
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	86
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	90
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	103

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ποινικοποίηση του διεθνούς δικαίου (ΔΔ), προήλθε από την ανάγκη της διεθνούς κοινότητας να αντιμετωπίσει σοβαρές προσβολές θεμελιωδών αξιών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων προερχόμενα από τα διεθνή εγκλήματα. Λόγω της συνεχούς εξέλιξης και ανάπτυξης της ανθρωπότητας, το Διεθνές Ποινικό Δίκαιο (ΔΠΔ) αποτελεί στη σύγχρονη εποχή τον πιο ταχύτατα εξελισσόμενο κλάδο δικαίου. Αναφέρεται χαρακτηριστικά, ότι, στην ποινικοποίηση του διεθνούς δικαίου συνέβαλε η σύσταση και η δημιουργία ποινικών δικαστηρίων σε μεμονωμένες χώρες όπως στην Πρώην Γιουγκοσλαβία και στη Ρουάντα¹, αλλά κυρίως συνέβαλε θεμελιωδώς η σύσταση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ)², το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της διατήρησης της διεθνούς έννομης τάξης – «*φως πολιτισμού*» όπως το χαρακτήρισε ο Tutu Despont.

Ωστόσο, επικρατεί ακόμα και σήμερα μεγάλη σύγχυση όσον αφορά στα εγκλήματα πολέμου αλλά και σε αυτά κατά της ανθρωπότητας. Κρίνεται σημαντικό να αναφερθεί πως, ο διεθνής όρος «*εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας*» ξεκίνησε να οριοθετείται παράλληλα με τον διεθνή όρο «*εγκλήματα πολέμου*», περιγράφοντας τις πράξεις που συνδέονται με τις ένοπλες συγκρούσεις και την άσκηση βίας. Στην πορεία, ωστόσο, αυτονομήθηκαν ως έννοιες από το περιβάλλον της ένοπλης σύγκρουσης, όπως εξάλλου και η έννοια της γενοκτονίας.

Έτσι, η συγγραφή της παρούσης διατριβής σκοπό έχει να δώσει ξεκάθαρους ορισμούς, μέσα από τους οποίους να υπάρχει σαφής διάκριση μεταξύ εγκλημάτων, εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Επίσης, γίνεται μια προσπάθεια να δοθεί μία γενική ιστορική αναδρομή, καθώς και μία παρουσίαση της σχετικής ισχύουσας νομοθεσίας η οποία θα καλύπτει το θέμα σφαιρικά. Επιπροσθέτως, σκοπός της διατριβής είναι και να προσεγγιστεί η διάκριση των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας σε αντιδιαστολή με τα εγκλήματα πολέμου, αλλά και η οριοθέτηση της σχέσης μεταξύ τους, όπως επίσης να γίνει μια περιγραφή των συνεπειών και των επιδράσεών τους στον άνθρω-

¹ **Ganga Dionyssi**, «International Humanitarian Law and modern armed conflicts: Convergences and disconvergences from a juridical point of view», ο.π., 2009, σσ. 31-33.

² **Κωνσταντίνος Χορτάτος**, «Το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων και τα Εγκλήματα Πολέμου», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2003, σσ. 233-263.

πο και την κοινωνία. Επιπλέον αυτών, στόχος είναι να γίνει μια καταγραφή των αρχών - επάνω στις οποίες βασίζονται τα όργανα της διεθνούς κοινότητας - για την αποτροπή τους, την έγκαιρη και αποτελεσματική αντιμετώπισή τους ή ακόμη και τον καταλογισμό και την επιβολή των ανάλογων κυρώσεων στους υπαίτιους, καθώς και μία σύντομη καταγραφή και περιγραφή μερικών ενδεικτικών γεγονότων που έλαβαν χώρα στην σύγχρονη εποχή και για τα οποία μόνο περήφανος δεν μπορεί να αισθάνεται τόσο ο άνθρωπος όσο και η σύγχρονη κοινωνία γενικότερα. Τέλος, κατόπιν μελέτης όλων αυτών, σκοπός είναι να τεθούν τα συμπεράσματα τα οποία απορρέουν και να προταθούν τρόποι καταστολής τέτοιων φαινομένων αλλά και αντιμετώπισης αυτών, μέσω ενδεχόμενων βελτιώσεων των νόμων και της εφαρμογής αυτών.

Ωστόσο, για την επιστημονική εγκυρότητα της διατριβής και την αντικειμενικότητα της συγγραφής της, επισημαίνεται ότι, η βασική προϋπόθεση πάνω στην οποία βασίστηκε είναι η διάκριση των εγκλημάτων πολέμου από τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας βάσει των ισχυόντων νομικών κειμένων, όπου ο καθορισμός των εγκλημάτων αυτών βασίζεται στην εξέλιξη του διεθνούς ποινικού και ανθρωπιστικού δικαίου. Επίσης, σε αυτό το σημείο θα πρέπει να υπογραμμιστεί, ότι ο εντοπισμός τους εναπόκειται στην εγρήγορση και στην ευαισθησία της διεθνούς κοινότητας και των διεθνών οργανισμών, καθώς ο κατά το δυνατόν άμεσος εντοπισμός και η καταστολή τέτοιων εγκλημάτων κατά την έναρξη εκτέλεσής τους - και όχι μόνο μετά την ολοκλήρωση της διάπραξής τους - είναι πολύ δύσκολος, όπως και η υπό τύπον πρόληψη, προσδοκία της διεθνούς κοινότητας για την ουσιαστική αποθάρρυνση των κρατών ή ακόμη και διαφόρων εθνοτικών ομάδων, για την εκ νέου διάπραξη παρομοίων εγκλημάτων, τόσο μεμονωμένα όσο και σε μαζική κλίμακα. Για τον λόγο αυτό, κατά τη συγγραφή της εν λόγω διατριβής, χρειάστηκε να μελετηθούν οι ενέργειες που έγιναν κατά το παρελθόν για τη δημιουργία του κατάλληλου νομικού οικοδομήματος που θα ήταν υπεύθυνο για τον κολασμό τους, καθώς και οι δικαιοδοτικού χαρακτήρα πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν στο παρελθόν με σκοπό την πρόληψη ή ακόμη και την εξάλειψη τέτοιων ενεργειών.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από τις αρχές ακόμα του 21ου αιώνα, η Διεθνής Κοινότητα (ΔΚ) ουσιαστικά αποκτά και επίσημα το ΔΑΔ³ το οποίο και εφαρμόζεται στις διεθνείς ένοπλες συρράξεις, υπό το καθεστώς δοκιμασίας όμως, όπως μαρτυρούν γεγονότα σε χώρες⁴ όπως η Ρουάντα⁵, η πρώην Γιουγκοσλαβία, το Κονγκό⁶, η Σρι Λάνκα, η Σιέρα Λεόνε⁷, αλλά και η Κολομβία, η Τσετσενία, η Παλαιστίνη, η Καμπότζη⁸, καθώς και σε άλλες.

Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αποκτά ο κλάδος του διεθνούς δικαίου κατά την εφαρμογή του ρόλο βασικό για τη ζωή και την επιβίωση της ανθρωπότητας. Ο κλάδος αυτός γνώρισε την τελευταία 50ετία εντυπωσιακή ανάπτυξη και βρέθηκε ενώπιον μίας σειράς αλληπάλληλων προκλήσεων όσον αφορά στις εφαρμογές του.

Ωστόσο, παρά τις όποιες προκλήσεις, με τη θέσπιση νέων κανόνων για ευάλωτα πρόσωπα (π.χ. παιδιά)⁹, τον περιορισμό ορισμένων όπλων (π.χ. νάρκες κατά προσωπικού), αλλά και με τη θεσμοθέτηση διεθνών ποινικών δικαιοδοτικών οργάνων, καθώς και την προώθηση της αρχής της οικουμενικής δικαιοδοσίας, η αντίληψη που επικράτησε είναι αυτή της προώθησης μιας αποτελεσματικής διεθνούς ανθρωπιστικής τάξης στη σύγχρονη εποχή¹⁰.

³ **Stelios Perrakis**, «*L' Application des Droits de l' Homme en temps de conflict arme` et leur articulation avec le Droit International Humanitaire: e`tat de la question et aspects jurisprudentiels*», International Humanitarian Law and Human Rights, in the book 'Armed Conflicts & International Humanitarian Law', edited by Stelios Perrakis & Maria – Daniella Marouda, Ant. N. Sakkoulas Editions, Athens, 2009, σσ. 75 - 86. Επίσης Βλ. **Διονύσης Γάγγας**, «*Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων*», έκδοση 3^η, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα 2008, σ. 281.

⁴ **Ganga Dionyssi**, «International Humanitarian Law and modern armed conflicts: Convergences and disconvergences from a juridical point of view», ο.π., 2009, σσ. 31-33.

⁵ **Stelios Perrakis**, «International Criminal Court: a new dimension in international justice – Questions and Prospects for a new Humanitarian Order», article by Photini Pazartzis, 'Le Crime de Ge`nocide devant le Tribunal pe`nal international pour le Rwanda', Ant. N. Sakkoulas Editions, Athens - Komotini, 2002, σσ.197 - 209.

⁶ **Στέλιος Περράκης**, «*Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη: ανιχνεύοντας την ποινική καταστολή εγκλημάτων (πολέμου, κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονίας) διεθνούς ενδιαφέροντος στον 21^ο αιώνα*», κεφ. 12^ο, στο: αφιέρωμα στον Θεωδ. Κουλουμπή, 'Διεθνείς Σχέσεις: σύγχρονη θεματολογία και προσεγγίσεις', επιμ. Δ. Τριανταφύλλου, Κ. Υφαντής, Ε. Χατζηβασιλείου, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2008, σσ. 294- 307.

⁷ **Καλλιόπη Κούφα & Φωτεινή Παζαρτζή**, «*Η Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη ως μηχανισμός επιβολής του Διεθνούς Δικαίου*», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2007, σσ. 88 – 89 .

⁸ **Konstantinos D. Magliveras**, «Difficulties and Status of Efforts to Create an International Criminal Court in Cambodia», Asia – Pacific Journal on Human Rights and the Law 2: 105 – 135, Kluwer Law International, Netherlands, 2002.

⁹ **Για περισσότερα για την προστασία των παιδιών Βλ. Π. Νάσκου- Περράκη**, «*Το Ανθρωπιστικό Δίκαιο και η προστασία του παιδιού*», Συλλογή Κειμένων Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, από το Γ' Εκπαιδευτικό Σεμινάριο της Ελληνικής Επιτροπής για την εφαρμογή και Διάδοση του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, Αθήνα, 26-29 Μαΐου , 2009 , διεύθυνση εκδ. Καλλιόπη Κ. Κούφα, σσ. 237-243.

¹⁰ Βλ. **Στέλιος Περράκης**, «*Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη: ανιχνεύοντας την ποινική καταστολή εγκλημάτων (πολέμου, κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονίας) διεθνούς ενδιαφέροντος στον 21^ο αιώνα*», κεφ. 12^ο, ό.π., σσ. 294- 307.

Έτσι, το ΔΑΔ , το οποίο είναι ευρέως γνωστό και ως δίκαιο του πολέμου ή δίκαιο των ενόπλων συρράξεων καθίσταται στις μέρες μας ένας ιδιαίτερα σημαντικός κλάδος του δημοσίου διεθνούς δικαίου¹¹. Η προέλευση του ΔΑΔ χαρακτηρίζεται εθιμική, διατηρώντας ταυτόχρονα ισχυρές καταβολές σε επίπεδο κανόνων από τον 19ο μόλις αιώνα¹².

Ειδικότερα, αποτελείται στην πράξη από ένα πλέγμα κανόνων οι οποίοι επιδιώκουν, αφενός μεν να προστατεύσουν κατά τη διάρκεια κάθε ένοπλης σύρραξης τα πρόσωπα που δεν μετέχουν ή δεν μετέχουν πια στις εχθροπραξίες, δηλαδή τους μαχητές, τους άμαχους, τους τραυματίες, τους ασθενείς, τους ναυαγούς και τους αιχμαλώτους, και αφετέρου δε να περιορίσουν, κατά το μέγιστο δυνατόν, τα μέσα και τις μεθόδους πολέμου που μπορούν να επιλέγουν τα εμπλεκόμενα μέρη στη σύρραξη.

Όσον αφορά στον όρο ΔΑΔ¹³, αυτός έχει σχετικά πρόσφατη προέλευση, αφού για πρώτη φορά χρησιμοποιείται στις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949, όπου και περιλαμβάνει τους κανόνες των τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης του 1949, καθώς και των δύο Πρόσθετων Πρωτοκόλλων του 1977¹⁴, δίνοντας έμφαση, όμως, και στον ανθρωπιστικό κυρίως χαρακτήρα των κανόνων αυτών.

Επομένως, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως το "*jus in bello*" (δίκαιο κατά τον πόλεμο), σε αντιδιαστολή με το "*jus ad bellum*" (δίκαιο που ρυθμίζει τη προσφυγή στη χρήση βίας)¹⁵.

¹¹ **Stelios Perrakis**, «*L' Application des Droits de l' Homme en temps de conflict arme` et leur articulation avec le Droit International Humanitaire: e`tat de la question et aspects jurisprudentiels*», *Armed Conflicts & International Law, 150 years after Solferino. Acquis and prospects*, editions Ant.N. Sakkoulas, Athens 2009, σσ. 75 - 86.

¹² Για περισσότερες πληροφορίες βλ. **Φωτεινή Παζαρτζή**, «*Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο Σύγχρονες Προκλήσεις Δικαίου και εφαρμογές.*», Συλλογή Κειμένων Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, από 1^ο Εκπ. Σεμινάριο της Ελληνικής Επιτροπής για την Εφαρμογή και Διάδοση του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου , Διεύθυνση εκδ. Καλλιόπη Κ. Κούφα, Αθήνα , 2009, σσ. 19-40.

¹³ **ipid.**/ σσ. 19-40.

¹⁴ **Ganga Dionyssi**, «*International Humanitarian Law and modern armed conflicts: Convergences and divergences from a juridical point of view*», ο.π., 2009, σσ. 31-33.

¹⁵ **Στέλιος Περγάκης**, «*Τα Εγκλήματα Κατά της Ανθρωπότητας / Πολέμου: η ποινική καταστολή τους – Δικαιοδοσία Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου ή Εθνικού Δικαστηρίου;*», στο: «*Εκδίκαση Εγκλημάτων Κατά της Ανθρωπότητας: με αφορμή την υπόθεση Saddam Hussein*», επιμ. Φ. Χ. Σπυρόπουλος, Πρακτικά Επιστημονικής Διημερίδας, 25&26.05.2007, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2008, σσ. 21-32.

Με άλλα λόγια, το ΔΑΔ, ως κλάδος δικαίου, στοχεύει στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων των συρράξεων ρυθμίζοντας ζητήματα ανθρωπιστικού ενδιαφέροντος¹⁶, αφού η χρήση βίας εκδηλωθεί, χωρίς όμως να το αφορούν οι λόγοι ή η νομιμότητα της ίδιας της χρήσης βίας.

Σε αυτό το σημείο, κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι ο διαχωρισμός των όρων "δίκαιο του πολέμου" ή αλλιώς "δίκαιο της Χάγης" από τους όρους "δίκαιο της Γενεύης" ή "ανθρωπιστικό δίκαιο" (*stricto sensu*)¹⁷, ανθρωπίνων δικαιωμάτων γενικότερα¹⁸, σε ορισμένες περιπτώσεις τείνουν να συγχέονται.

Έτσι, οι όροι "δίκαιο του πολέμου" ή "δίκαιο της Χάγης", ως νομικοί όροι, στην κλασσική εκδοχή τους, προσδιορίζουν τους κανόνες και τα έθιμα της διεξαγωγής ενός πολέμου όπως κωδικοποιήθηκαν με τις Συμβάσεις του 1899 και του 1907 και οι οποίες συνομολογήθηκαν στη Χάγη. Το "δίκαιο της Χάγης" περιλαμβάνει δηλαδή κανόνες για τα μέσα διεξαγωγής της μάχης, την έννοια της στρατιωτικής κατοχής και την έννοια της ουδετερότητας.

Αντίθετα, το "δίκαιο της Γενεύης" ή "ανθρωπιστικό δίκαιο" (*stricto sensu*), περιλαμβάνει ουσιαστικά προστατευτικές διατάξεις γενικά για τα θύματα των ενόπλων συρράξεων, καθώς και για όσους προσφέρουν συνδρομή στα θύματα και ιδιαίτερα τις υγειονομικές υπηρεσίες των ενόπλων δυνάμεων¹⁹.

Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά στις προκλήσεις που δέχεται το ΔΑΔ στην σύγχρονη εποχή²⁰ ως προς την εφαρμογή του,²¹ αρκεί να αναφέρουμε ότι, γεγονότα όπως

¹⁶ Βλ. **Stelios Perrakis**, «*L' Application des Droits de l' Homme en temps de conflict arme` et leur articulation avec le Droit International Humanitaire: e`tat de la question et aspects jurisprudentiels*», ό.π., σσ. 75 - 86.

¹⁷ **Διονύσης Γάγγας**, «*Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων*», Γ' έκδοση, , εκδ. Ι. Σιδέρη, Νοέμβριος 2009, Αθήνα, σσ. 89-90 .

¹⁸ Για μία συνολική άποψη στα ανθρώπινα δικαιώματα βλ. **Constantine Antonopoulos**, «*The Relationship between International Humanitarian Law and Human Rights*», *Hellenic Review of International Law*, Extrait/Offprint, Publiee par L' INSTITUT HLENIQUE DE DROIT INTERNATIONAL ET ETRANGER , Sakkoulas Publications , Athens-Thessaloniki 2010, σσ. 600-634

¹⁹ **Stelios Perrakis**, «*L' Application des Droits de l' Homme en temps de conflict arme` et leur articulation avec le Droit International Humanitaire: e`tat de la question et aspects jurisprudentiels*», 2009, σσ. 75 - 86.

²⁰ **Ganga Dionyssis**, «*International Humanitarian Law and modern armed conflicts: Convergences and disconvergences from a juridical point of view*», 2009, σσ. 31-33.

²¹ Βλ. **Στέλιος Πεπράκης**, «*Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη: ανιχνεύοντας την ποινική καταστολή εγκλημάτων (πολέμου, κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονίας) διεθνούς ενδιαφέροντος στον 21^ο αιώνα*», ό.π., σσ. 294- 307.

οι εμφύλιοι πόλεμοι σε χώρες όπως η Συρία και η Αίγυπτος, τα ειδεχθή εγκλήματα που διεπράχθησαν στη Λιβύη το έτος 2011, αλλά και οι στρατιωτικές επεμβάσεις των Η.Π.Α. σε Αφγανιστάν και Ιράκ, μαρτυρούν χαρακτηριστικά το είδος των προκλήσεων αυτών²².

Σύμφωνα με τα εν λόγω παραδείγματα, τα ερωτήματα που αναδύονται ποικίλλουν. Τέτοια ερωτήματα θα μπορούσαν να είναι το κατά πόσο εφαρμόζεται το ανθρωπιστικό δίκαιο σε περιπτώσεις όπως όταν οι Η.Π.Α. εισβάλλουν σε κάποια χώρα π.χ. Ιράκ και προχωρούν σε βομβαρδισμούς, χωρίς όμως να διαθέτουν έγκριση από τον Ο.Η.Ε. Επίσης, το κατά πόσο υπολογίζονται οι χιλιάδες ψυχές ανθρώπων που χάνονται στο βωμό της «καταπολέμησης της τρομοκρατίας και της διασφάλισης της παγκόσμιας ειρήνης», και το αν χάθηκαν δικαίως, ή το κατά πόσο η στρατιωτική καταστολή και βία είναι το πλέον κατάλληλο μέσο για να επιβληθεί «ειρήνη» σε περιπτώσεις όπως αυτή του Μουαμάρ Καντάφι, ο οποίος εν τέλει εξευτελίστηκε, βασανίστηκε και τελικά δολοφονήθηκε. Επιπλέον, τίθεται τελικά το ερώτημα κατά πόσο είναι σωστός αυτός που ορίζει στην πράξη το τι είναι έγκλημα κατά της ανθρωπότητας.

Με αυτήν την αφορμή, διατηρώντας τον πρέποντα σεβασμό απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα, επιχειρείται εν συνεχεία μια προσπάθεια μελέτης της νομικής πλευράς των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και των εγκλημάτων πολέμου.

Πιο αναλυτικά, τίθεται μία θεωρητική προσέγγιση του θέματος αρχικά, μέσω της παράθεσης ιστορικής αναδρομής του ΔΑΔ. Επιπροσθέτως, γίνεται μια εκτεταμένη παρουσίαση του ΔΑΔ και του Δικαίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, επισημαίνοντας εκτός των άλλων και τις αποφάσεις του Διεθνούς Δικαστηρίου (ΔΔ) της Νυρεμβέργης.

Στην συνέχεια επιχειρείται η αποσαφήνιση των σχετικών ορισμών και η εννοιολογική ανάλυσή τους, καλύπτοντας κατά αυτόν τον τρόπο το θεωρητικό υπόβαθρο στο οποίο βασίζεται η μελέτη αυτή. Ακολούθως, αναλύονται τα εγκλήματα πολέμου αλλά και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, έχοντας ως βάση τα καταστατικά του Μόνιμου Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, όπως επίσης και τη σχέση μεταξύ αυτών.

²² Καλλιόπη Κούφα & Φωτεινή Παζαρτζή, «Η Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη ως μηχανισμός επιβολής του Διεθνούς Δικαίου», αφιέρωμα στον Θεόδωρο Κουλουμπή, επιμέλεια Δ. Τρανταφύλλου, Κ. Υφαντής, Ε. Χατζηβασιλείου, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2007, σ. 306.

Εν συνεχεία, επιχειρείται μια προσπάθεια να παρουσιασθεί και να κατανοηθεί η έννοια των Διεθνών Ποινικών Δικαστηρίων και συγκεκριμένα των *Ad hoc* Διεθνών Ποινικών Δικαστηρίων. Επίσης, γίνεται εκτεταμένη αναφορά στην επιβολή κυρώσεων σε τέτοιου είδους περιπτώσεις, ενώ παράλληλα παρατίθενται σχετικά πρόσφατα παραδείγματα της εποχής μας. Εν τέλει, κατά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής, επισημαίνονται τα συμπεράσματα τα οποία απορρέουν ακολουθούμενα από έναν σύντομο προσωπικό σχολιασμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

1.1. Οι Ρίζες του Ανθρωπιστικού Δικαίου (ΑΔ)

Ο πόλεμος αποτελεί ένα φαινόμενο διαχρονικό στην ιστορία του ανθρώπου, καθώς εκατομμύρια ζωές και δεκάδες πολιτισμοί χαθήκαν στον βωμό του²³. Από την αρχαιότητα ακόμα, παρατηρούνται κανόνες που έθεταν περιορισμούς στον τρόπο διεξαγωγής του πολέμου, οι οποίοι ήταν κυρίως άγραφοι και βασιζόνταν στα έθιμα²⁴. Επομένως, οι ρίζες του ΔΑΔ πρέπει να αναζητηθούν αρχικά στους κώδικες και στους κανόνες των θρησκειών και των πολιτισμών όλου του κόσμου²⁵.

Όσον αφορά στην αρχαία Ελλάδα με την πολιτειακή δομή των πόλεων - κρατών²⁶, αρκετές φορές συναντάμε ρυθμίσεις όπως την εκεχειρία, τη συλλογή των τραυματιών κατά τη διάρκεια του πολέμου και τον ενταφιασμό των νεκρών. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η συνθήκη μεταξύ πόλεων της Λοκρίδας για τα αντίποινα σε περίοδο σύρραξης, καθώς και η συμφωνία μεταξύ των πόλεων της Χαλκίδας και της Ερέτριας, για την απαγόρευση της χρήσης παράνομων όπλων²⁷.

Αξιοσημείωτη είναι, εξάλλου, και η "Δίκη των Αργινουσών"²⁸, όπου τιμωρήθηκαν οι νικητές Αθηναίοι στρατηγοί που καταναυμάχησαν τον Σπαρτιατικό στόλο, το 660

²³ Διονύσης Γάγγας, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων», Γ' έκδοση, εκδ. Ι. Σιδέρη, Νοέμβριος 2009, Αθήνα, σ. 34.

²⁴ Για περισσότερες πληροφορίες για την σχέση του ΔΑΔ και του εθίμου βλ. Φωτεινή Παζαρτζή, «Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο Σύγχρονες Προκλήσεις Δικαίου και εφαρμογές», ό.π., σ. 22-23. Επίσης για τον ρόλο του εθίμου βλ. Ph. Pazartzis "Le droit coutumier revisite: quelques remarques a propos de l' etude du CICR sur le droit international humanitaire" στο S. Perrakis, M-D. Marouda (eds), *Armed Conflict and International Humanitarian Law*, Athenes / Bruxelles, AntN. Sakkoulas/ Bruylant, 2009, σσ. 183-198. Επίσης Διονύσης Γάγγας, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων», Γ' έκδοση, εκδ. Ι. Σιδέρη, Νοέμβριος 2009, Αθήνα, σσ. 65-66.

²⁵ Βλ. Διονύσης Γάγγας, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων», σ. 34.

²⁶ PHILLIPSON, C: «*The International Law and Customw of Aciemt Greece and Rome*», Vol. 2, NY: Arno Press, (1972), σ. 221.

²⁷ OBER, J.: «*Classical Greek Times*», στο «*The Laws of War*» (M. Howard, G. Andreopoulos M. Shulman), Yale Univ. Press, (1994), σσ. 12-13. Επίσης βλ. ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ: «Πελοποννησιακός Πόλεμος», Βιβλίο Γ', στ 44+45, Μετάφρ. Α. Κουματάρκη, (1963), σσ. 124-130.

²⁸ GEOFFREY E. M. DE STE CROIX: *The Originw of the Peloponnesian War*, NY Cornel Univ. Press(1972) . Επίσης βλ. Στέλιος Περράκης, «Σύγχρονες Εξελίξεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου: από τα ad hoc Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια για την Πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο», στο: «Προς μια Διεθνή Ανθρωπιστική Τάξη: Τα Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια», επιμ. Νάσκου – Περράκη Π., Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2000, σσ. 35-55.

π.Χ., αλλά λόγω της θαλασσοταραχής δεν μπόρεσαν να περισυλλέξουν τους τραυματίες και τους ναυαγούς²⁹.

Η αρχαιότερη, ίσως, αναφορά αλλά και έμπρακτη χρήση των αρχών του ΔΑΔ, γίνεται επίσης στο Έπος του Ομήρου "Ιλιάδα", όπου αναφέρεται κατ' επανάληψη η συμφωνία των αντιμαχομένων Ελλήνων και Τρώων για κατάπαυση των εχθροπραξιών ώστε, να υπάρξει ο απαραίτητος χρόνος για να τιμήσουν και να ενταφιάσουν τους νεκρούς τους³⁰.

Συγκλονιστική είναι και η σκηνή που περιγράφει ο Όμηρος, στο έπος του αυτό ("Ιλιάδα"), όταν ο γέρο-Πρίαμος (βασιλεύς της Τροίας) πηγαίνει βράδυ και κρυφά στην σκηνή του Αχιλλέα για να τον παρακαλέσει να του επιτρέψει να παραλάβει την σωρό του νεκρού υιού του, Έκτορα, ώστε να μπορέσει να τον θάψει με τις αρμόζουσες σε υιό βασιλέως τιμές. Ένα αίτημα το οποίο έγινε αμέσως αποδεκτό από τον Αχιλλέα, ο οποίος πρωτοστάτησε και στην κατάπαυση των εχθροπραξιών για όσο διάστημα θα διαρκούσε η τελετή της ταφής του μεγάλου του αντιπάλου.

Μια ακόμη ουσιαστική συνεισφορά προς την κατεύθυνση αυτή αποτελεί και η Πλατωνική πρόταση που συναντάμε διατυπωμένη στο έργο "*Πολιτεία*", για την εγκατάλειψη της συνήθειας της ολικής εξόντωσης του εχθρού κατά την διάρκεια πολέμων μεταξύ των Ελλήνων και τον κολασμό μόνο των ενόχων³¹. Επίσης, ανάλογες αναφορές συναντώνται και σε άλλα αρχαία ελληνικά κείμενα όπως του Θουκυδίδη και του Ξενοφώντα.

Εκτός από την αρχαία Ελλάδα, όσον αφορά στους υπόλοιπους αρχαίους πολιτισμούς, από τις πιο παλιές μαρτυρίες είναι ο "*Κώδικας του Χαμουραμί*" (1728-1686 π.Χ.)³², όπου ο νομοθέτης βασιλιάς της Βαβυλώνας επεσήμανε ότι θέσπισε τους εν

²⁹ **Ελευθέριος Αγγ. & Βούρβαχης**, «*Η Ναυμαχία Των Αργινοουσών: Η Δίκη Και Η Σε Θάνατο Καταδίκη Των Αθηναίων Στρατηγών (406 Π.Χ.)*», εκδ. Ενάλιος, Αθήνα, 2008, σ. 158.

³⁰ **Όμηρος**, έπος «*Ιλιάδα*»

³¹ **Πλάτωνας**, «*Πολιτεία*», Βιβλίο Γ', στ 335β, Μετάφρ. Ν. Μέμμου, εκδ. Πουρνάρα, Θεσ/νικη, (1994).

³² **VAN DE MIEROOP**, *M. King Hammurabi of Babylon : Abiografy, Blackwell Publishing, (2005)*. Επίσης, Βλ. **Διονύσης Γάγγας**, «*Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ενοπλων Συγκρούσεων*», Γ' έκδοση, εκδ. Ι. Σιδέρη, , Νοέμβριος 2009, Αθήνα, σ. 34 .

λόγω νόμους με σκοπό να εμποδίσει «τους ισχυρούς να καταπιέζουν τους αδύνατους», ενώ σχετικές διατάξεις βρίσκουμε τόσο στην αρχαία Κίνα, όσο και στην Ινδία, στο έπος "Μαχαμπαράτα"³³.

Τέλος, άλλα αρχαία και ιστορικά κείμενα στα οποία γίνονται σχετικές αναφορές είναι και η «έγκυρη συλλογή δικαίου» των Hindu, η 'Strategica' του Βυζαντινού Αυτοκράτορα Μαυρικού (6^{ος} αιώνας μ.Χ.), η "Aqubaba" των Μωαμεθανών³⁴, καθώς και το ευρέως γνωστό "Κοράνι", ιερό βιβλίο των Μωαμεθανών³⁵. Από το σύνολο των αρχαίων και των ιστορικών κειμένων, συμπεραίνεται ότι παρόλη τη βαρβαρότητα, που χαρακτήριζε τις εποχές εκείνες κατά τη διεξαγωγή ενός πολέμου, σημειωνόταν μια περιορισμένη μεν, αποδοχή δε κάποιων κανόνων, οι οποίοι έθεταν κάποια όρια σχετικά με αυτή τη διεξαγωγή, καθώς θεωρούσαν ότι επρόκειτο για «θέμα προσωπικής ευθύνης» των παραβατών των περιορισμών αυτών, ενώ τέλος, θέσπιζαν νομική επιβολή ποινών εναντίον αυτών των παραβατών, καθώς δεν έλειπε ο αμοιβαίος σεβασμός μεταξύ των εχθρευόμενων αντιπάλων.

1.2. Η Εξέλιξη του Ανθρωπιστικού Δικαίου

Από τον 13ο αιώνα μ.Χ. και μετά, εμφανίζονται γραπτά κείμενα που αφορούν αποκλειστικά στη διεξαγωγή πολέμου και από τον 16^ο αιώνα εμφανίζονται ανάλογα κείμενα που έχουν κυρίως την μορφή διμερών συμφωνιών ανάμεσα στα εμπόλεμα μέρη. Οι διμερείς αυτές συμφωνίες ρύθμιζαν κατά κανόνα ζητήματα περί της ανθρωπιστικής μεταχείρισης των τραυματιών και των συλληφθέντων μαχητών, καθώς και πράξεις παράδοσης των αιχμαλώτων, των τραυματιών και πολιτών αλλά και της ανθρωπιστικής μεταχείρισής τους. Κατά κανόνα όμως, οι εμπόλεμοι επικύρωναν τις συμφωνίες αυτές

³³ Ανάκτηση 19/11/2013 από <http://www.wsu.edu/~dee/MESO/CODE.HTM>. Επίσης Βλ.. Βεάσα, Ινδικό Έπος «Μαχαμπαράτα», μετάφραση Γαλανός, Εξ Ανατολών Το Φως, Αθήναι 1851.Ακόμη Βλ. BREASTED, J. H. : *Ancient Time or a History of the Early World*, Part I, Kessinger Publishing, (2003), σ. 141.

³⁴ Διονύσης Γάγγας, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων», Γ' έκδοση, εκδ. Ι. Σιδέρη., Νοέμβριος 2009, Αθήνα, σσ. 48-49. Επίσης Βλ. BADR, G. : «*A Surney of Islamic Intenational Law*», 76, A.S.I.L. Proc., (1982), σ. 56.

³⁵ BADR, G.: *op.cit*, σ. 56. Για την Ισλαμική αντίληψη πάνω στον Δίκαιο Πόλεμο που στήριξε τη θεωρία της Jihad, Βλ. ενδιαφέρουσα μελέτη : YOUSSEF H. ABOUL-ENEIN AND SHERIFA ZUHUR: *Islamic Rulings on Warfare*, *Strategic Studies Institute*, (Oct. 2004).

μετά τη λήξη των εχθροπραξιών. Ακολουθώντας αυτή την πρακτική, οι συμφωνίες αυτές δεν θεωρούνταν ιδιαίτερα αποτελεσματικές.

Πιο συγκεκριμένα, γύρω στα τέλη του 13^{ου} αιώνα χρονολογείται το πρώτο κείμενο που εμπεριέχει αποκλειστικά έναν πραγματικό κώδικα διεξαγωγής πολέμου, ο οποίος αφορούσε τους Άραβες που διοικούσαν τότε την Ισπανία και έφερε το όνομα «*Viqayet*».

Ωστόσο, εκείνος που για πρώτη φορά αναφέρθηκε ειδικώς στην αρχή της επεμβάσεως για ανθρωπιστικούς λόγους ήταν ο Hugo Grotius (ο πατέρας του διεθνούς δικαίου)³⁶, με το βιβλίο του «*Περί δικαίου πολέμου*» τον 16^ο αιώνα³⁷, σύμφωνα με το οποίο παρείχε στους άρχοντες της εποχής υπερβολική δικαιοδοσία στο να εκδικάζουν όσους είχαν προκαλέσει ζημιές είτε στους ιδίους είτε στους υπηκόους τους, αλλά και εκείνους που παραβήκαν «*τους κανόνες φυσικού δικαίου ή του Δικαίου των Εθνών*».

Η αρχή αυτή αναπτύχθηκε αργά ακολουθώντας τον αργό ρυθμό ανάπτυξης των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ των κρατών, εξαρτημένη κυρίως από τον ρυθμό ανάπτυξης των μέσων μεταφοράς και επικοινωνίας και στην πράξη αναπτύχθηκε ουσιαστικά μόνο από τον 19^ο αιώνα και έπειτα. Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι, με την επίκληση και εφαρμογή της αρχής αυτής επιδιώχθηκε καταρχήν η προστασία των υπηκόων ενός κράτους ή μιας μειονότητας από την καταχρηστική συμπεριφορά της κρατικής κυριαρχίας.

Κατά τον 17^ο αιώνα, ξεκίνησε να διαμορφώνεται ένα «νέο» δίκαιο μεταξύ των τότε ανεξάρτητων κρατών μετά από τον Τριακονταετή Πόλεμο της Ευρώπης (1618 – 1648 μ.Χ.)³⁸, κυρίως για την αντιμετώπιση των εγκλημάτων πολέμου, ενώ στα τέλη του 18^{ου} αιώνα σημειώνονται δίκες ατόμων που «*διέπραξαν αδικήματα διεθνούς χαρακτήρα, παρά το ότι οι πράξεις τους αυτές δεν χαρακτηρίζονταν ως εγκληματικές στο εσωτερικό δίκαιο*».

³⁶ **Hugo Grotius**, «*On the Law of War and Peace / De Jure Belli ac Pacis*», Translated by A. C. Campbell, London, 1814. Επίσης βλ. **Ganga Dionyssi**, «*International Humanitarian Law and modern armed conflicts: Convergences and disconvergences from a juridical point of view*», Armed Conflicts & International Humanitarian Law, edited by Stelios Perrakis & Maria – Daniella Marouda, Ant. N. Sakkoulas Editions, Athens, 2009, σ. 28.

³⁷ **Διονύσης Γάγγας**, «*Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων*, ό.π. Αθήνα, σσ. 58-59.

³⁸ **Ibid/** σσ. 58-59. Για την καλύτερη κατανόηση των γεγονότων της περιόδου αυτής βλ. **S. H. Steinberg**, «*The 'Thirty Years War' and the conflict for European Hegemony 1600-1660*», London, 1966. Επίσης **Geoffrey Parker**, «*The Thirty Years War*», Routledge, Chapman & Hall, Incorporated, 1988. και **C. V. Wedgwood**, «*The Thirty Years War*», foreword by Anthony Grafton, 2005.

Επίσης, το 1796, το Δικαστήριο της Αγγλίας δέχτηκε την κατηγορία «παροχής ανθυγιεινής διατροφής σε Γάλλους αιχμαλώτους πολέμου» ως πράξη η οποία ερχόταν σε σύγκρουση με το δημόσιο ηθικό αλλά και αστικό καθήκον. Ομοίως, παρατηρούμε τα αμερικάνικα δικαστήρια την ίδια εποχή να εφαρμόζουν το “*common law of crimes*” όσον αφορά σε πράξεις που έρχονταν σε αντίθεση με το δίκαιο των εθνών, χωρίς να υφίσταται σχετική νομοθετική πρόβλεψη στο εσωτερικό δίκαιο.

Όλα αυτά μαρτυρούν ότι άρχισαν σιγά – σιγά να εφαρμόζονται στρατιωτικοί κώδικες, οι οποίοι περιόριζαν την διεξαγωγή πολέμου και των ένοπλων συγκρούσεων γενικότερα, υπέρ των πολιτών και των αιχμαλώτων, επιβάλλοντας ποινές στους εν λόγω παραβάτες.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός του 1818, όπου δύο Άγγλοι θανατώθηκαν κατόπιν καταδίκη τους από αμερικάνικο στρατοδικείο, καθώς παραβίασαν τους νόμους και τα έθιμα του πολέμου της εποχής, αφού παρακίνησαν τους Ινδιάνους Creek να κάνουν χρήση κτηνωδών πολεμικών μεθόδων και ιδίως σφαγής, σε οικογένειες και παιδιά στρατιωτών των Η.Π.Α.³⁹ Επίσης, μια ακόμα ανάλογη περίπτωση, είναι και αυτή του Λοχαγού Henry Wirz⁴⁰, Ελβετού γιατρού, που ήταν ο υπεύθυνος για 45.000 αιχμαλώτους πολέμου κατά τη διάρκεια του εμφύλιου πολέμου της Αμερικής, τους οποίους προσπάθησε με δόλο να βλάψει στην υγεία τους και να τους οδηγήσει σε θάνατο.

Σταθμό κατά τον 19^ο αιώνα αποτελεί ο Κώδικας Lieber⁴¹ που τέθηκε σε εφαρμογή τον Απρίλιο του 1863 στις Η.Π.Α. και αποτελεί ουσιαστικά την πρώτη κωδικοποίηση των μέχρι τότε κανόνων του πολέμου. Πιο συγκεκριμένα, κατά τη δημοσίευση του ως

³⁹ Βλ. **Λιονύσης Γάγγας**, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων», ό.π., Αθήνα, σσ. 33-34.

⁴⁰ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. **Chipman, Norton P.**, «*The Tragedy of Andersonville: Trial of Captain Henry Wirz, the Prison Keeper*», Sacramento, 1911, καθώς επίσης και **Futch Ovid**, «*History of Andersonville Prison*», Gainesville: University of Florida Press, 1968.

⁴¹ Ο **F. Lieber** γεννήθηκε μέσα σε ένα πολεμικό περιβάλλον, αφού από την ηλικία των 15 ετών βρέθηκε να μάχεται ως στρατιώτης, κάτω από τις διαταγές του Blucher στην μάχη του Waterloo. Φυλακίστηκε για τις φιλελεύθερες ιδέες του στην ηλικία των 19 ετών και, δύο χρόνια μετά, αφού πήρε το διδακτορικό του, ταξίδεψε στην Ελλάδα και συμμετείχε σε κάποιους από τους αγώνες για την ανεξαρτησία της. Κατέληξε στις ΗΠΑ, αφού φυλακίστηκε και πάλι για συμμετοχή σε αντικυβερνητικές ομάδες στην Γερμανία, όπου ξεκίνησε μια σημαντική ακαδημαϊκή καριέρα. Υπήρξε ο ιδρυτής και πρώτος εκδότης της Encyclopaedia America και έγινε καθηγητής Ιστορίας και Πολιτικών Επιστημών στο Columbia University της Νέας Υόρκης, XI, *Dictionary of American Biography* : “Francis Lieber”, (1933), σσ. 236-238

‘διαταγή’, οι επονομαζόμενες «Οδηγίες για τη Διοίκηση των Στρατιωτικών Δυνάμεων των Η.Π.Α. στο πεδίο Μάχης» επέφεραν στους παραβάτες που θα διενεργούσαν πράξεις όπως καταστροφή περιουσίας, ληστεία, βιασμό ή θανάτωση αμάχων, την τιμωρία της θανατικής ποινής⁴².

Όμως, ήταν τελικά η προσωπικότητα και τα οράματα ενός Ελβετού τραπεζίτη, που μορφοποίησαν το ΔΑΔ στη σύγχρονη συμβατική του μορφή. Ο Ελβετός τραπεζίτης Ερρίκος Ντυνάν⁴³, περνώντας το 1859 από το Σολφερίνο, στη Βόρειο Ιταλία, υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας μιας αιματηρής μάχης ανάμεσα στην Γαλλία, την Ιταλία και την Αυστρία. Στο πεδίο αυτής της μάχης σε διάρκεια 15 ωρών πέθαναν περίπου 37.000 μαχητές (20.000 Αυστριακοί και 17.000 Γάλλοι), πολλοί από τους οποίους ξεψύχησαν, διότι δεν υπήρχε κανείς για να τους προσφέρει, κάποια υποτυπώδη έστω, ιατρική φροντίδα⁴⁴.

Επιστρέφοντας αργότερα στη Γενεύη έγραψε ένα βιβλίο με τίτλο "Ανάμνηση του Σολφερίνο"⁴⁵, στο οποίο διατύπωσε δύο ιδέες του που λίγο αργότερα το 1863-1864 έκανε πραγματικότητα, με τη βοήθεια του πρωτεργάτη νομικού Guillaume-Henri Dufour. Έτσι, συστάθηκε μια Επιτροπή, που ουσιαστικά αποτέλεσε τον πρόδρομο της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού, με αντικείμενο την ίδρυση εθελοντικών επιτροπών βοήθειας προς τους τραυματίες πολέμου, που αργότερα ονομάστηκαν Σύλλογοι Ερυθρού Σταυρού, αλλά και την πρόσκληση των ενδιαφερομένων κρατών να υπογράψουν μια Σύμβαση για την προστασία και την παροχή βοήθειας στους τραυματίες και τους ασθενείς στο πεδίο της μάχης.

⁴² Διονύσης Γάγγας, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων», ό.π., σ. 87. Επίσης Βλ. **US War Department**, «*The War of the Rebellion: A Compilation of the Official Records of the Union and Confederate Armies*», Washington, D.C.: Government Printing Office, 1899, Series III, Volume 3, σσ. 148-164. Επίσης Βλ. **United States, War Department**, «*The War of the Rebellion: A Compilation of the Official Records of the Union and Confederate Armies*», Series 2, Vol. 5, Washington, DC: Government Printing Office, 1899, σσ. 671-682. Αναφορά γίνεται και στο **Jiri Toman**, «*La protection des biens culturels en cas de conflit armé : Commentaire de la Convention de La Haye du 14 mai 1954*», Paris, UNESCO, 1954, σ. 23. Επίσης βλ. **Liebercode**, ανάκτηση 08/09/2013 από <http://www.liebercode.org/>.

⁴³ Βλ. Διονύσης Γάγγας, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων», ό.π., Αθήνα, σ.64. Επίσης βλ., **Pierre Boissier**, «*Henri Dunant*», Henry Dunant Institute, Geneva 1974 και **Peter Masters**, «*Men of Destiny*». Wake-man Trust, London 2008, Paperback edition, chapter 8: *The Man Behind the Red Cross*.

⁴⁴ Το 60% των τραυματισθέντων.

⁴⁵ **Henry Dunant**, «*A Memory of Solferino*», ICRC, Geneva, 1986

Το έτος 1864, με πρωτοβουλία της Ελβετικής Κυβέρνησης, συνεκλήθη μια Διεθνής διάσκεψη, όπου έλαβαν μέρος 16 κράτη τα οποία και υιοθέτησαν μια Σύμβαση, γνωστή ως Σύμβαση του 1864 ή αλλιώς η 1^η Συνθήκη της Γενεύης, για τη βελτίωση των συνθηκών περίθαλψης των τραυματιών στον κατά ξηρά πόλεμο⁴⁶. Με τη Σύμβαση αυτή, κωδικοποιήθηκαν και ενδυναμώθηκαν αρχαίοι, αποσπασματικοί και διάσπαρτοι νόμοι, καθώς και έθιμα, που σκοπό είχαν να προστατέψουν τους τραυματίες και όσους τους φρόντιζαν στον κατά ξηρά πόλεμο. Επίσης, αναγνωρίστηκαν και οι Επιτροπές του Ερυθρού Σταυρού (για εθελοντική παροχή ιατρικής συνδρομής στους τραυματίες), καθώς επίσης και η ουδετερότητα των υγειονομικών υπηρεσιών κατά την διάρκεια πολεμικών επιχειρήσεων⁴⁷.

Με αφετηρία, λοιπόν, την “Ανάμνηση του Σολφερίνο” του Ερρίκου Ντυνάν, διαμορφώθηκε, εθιμικά και συμβατικά, ένα σημαντικό νομικό πλέγμα ρυθμίσεων για την δέουσα συμπεριφορά των εμπολέμων στη διάρκεια μιας ένοπλης σύρραξης. Σε αυτήν τη διεθνή νομοπαραγωγική διαδικασία, σταθμό αποτέλεσαν οι κωδικοποιητικές Διασκέψεις Ειρήνης της Χάγης του 1899 και 1907⁴⁸ και το συμβατικό έργο που παρήγαγαν, ακολουθώντας τις εμπειρίες των δύο μεγάλων πολέμων του αιώνα μας. Το έργο αυτό προχώρησε σταδιακά πέρα από την διαμόρφωση ρυθμίσεων γενικού χαρακτήρα στη διάρκεια μιας ένοπλης σύρραξης, στη διαμόρφωση και ρυθμίσεων ειδικού χαρακτήρα, γύρω από την προστασία προσώπων που μετέχουν ή υφίστανται τις συνέπειες της σύρραξης και τον περιορισμό επιλογής μέσων και μεθόδων μάχης.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στους Κανονισμούς της Χάγης, αυτοί «στόχευαν στην ελαχιστοποίηση των δεινών του πολέμου, όσο το επέτρεπαν οι στρατιωτικές επιχειρήσεις». Η υποχρεωτική εφαρμογή των εν λόγω κανόνων διαφαίνεται στο

⁴⁶ «Η Πρώτη Συνθήκη της Γενεύης (1864)», ανάκτηση 05/09/2013 από <http://gr.humanrights.com/>.

⁴⁷ Ibid/ <http://gr.humanrights.com/>.

⁴⁸ Βλ. **Διονύσης Γάγγας**, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων», ό.π., Αθήνα, σσ. 93-104. Επίσης Βλ. **Schücking Walther**, «*The International Union of the Hague Conferences*», Oxford: The Clarendon Press, 1918. **Scott, James Brown**, «*The Hague Peace Conferences of 1899 and 1907*», ed. Vol. 1, The Conferences, The Johns Hopkins Press, 1909. Trueblood, **Benjamin Franklin**, «*The two Hague conferences and their results*», American Peace Society, 1914.

περιστατικό του 1914 της συνοριακής σύγκρουσης των Η.Π.Α. με το Μεξικό στο οποίο ηγέτης ήταν τότε ο Pancho Villa⁴⁹.

Από τα παραπάνω, μπορεί κανείς να εξάγει το συμπέρασμα ότι, οι Κανονισμοί της Χάγης οδήγησαν τα κράτη να αρχίσουν να τιμωρούν τους παραβάτες των κανόνων πολέμου και γενικότερα, οδήγησαν στην αναγνώριση της «*αρχής της ατομικής ευθύνης*» για εγκλήματα πολέμου, μία νέα αρχή του Διεθνούς Δικαίου, η οποία, αν και αποτελεί εξαίρεση στο δίκαιο διεθνούς ευθύνης, ωστόσο αποτελεί και το «μέσο αντίδρασης» της διεθνούς κοινότητας έναντι πολύ σοβαρών παραβιάσεων των θεμελιωδών αξιών της διεθνούς δικαιοταξίας.

Σημείο σταθμός αποτελεί ο Μάιος του 1915, όπου Συμμαχικές κυβερνήσεις προέβησαν σε υπογραφή Διακήρυξης εναντίον της αυτοκρατορίας των Οθωμανών σχετικά με την γενοκτονία των Αρμενίων, σύμφωνα με την οποία θεωρούντο προσωπικά υπεύθυνα τα μέλη της αυτοκρατορίας στο σύνολό τους, αλλά και όσοι ατομικά εμπλέκονταν στα εγκλήματα αυτά κατά της ανθρωπότητας. Επομένως, η χρήση του όρου "*εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας*" ως νομικός όρος, πραγματοποιείται για πρώτη φορά στην Αγγλο-Γαλλο-Ρωσική διακήρυξη το 1915, η οποία κατήγγειλε την γενοκτονία των Αρμενίων⁵⁰ από τους Τούρκους. Στη διακήρυξη αυτή, των τριών μεγάλων δυνάμεων, τονιζόταν ότι: "*Ενώπιον των νέων τούτων Τουρκικών εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και του πολιτισμού, οι συμμαχικές κυβερνήσεις γνωστοποιούν δημοσίως εις την Υψηλή Πύλη ότι θα θεωρήσουν προσωπικώς υπεύθυνα των ρηθέντων εγκλημάτων άπαντα τα μέλη της Οθωμανικής Κυβερνήσεως ως επίσης και εκείνους εκ των υπαλλήλων της οι οποίοι ήθελαν αναμικθεί εις παρόμοιας σφαγάς*". Έτσι, η συγκεκριμένη διακήρυξη σηματοδοτεί την ανάπτυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου προς μία παγκόσμια διάσταση και προς τον κλάδο του ΔΔ που αποκαλούμε σήμερα «*διεθνή προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου*» και εφαρμόζεται εν καιρώ ειρήνης.

⁴⁹ Ο **Pancho Villa** αφού παρέλαβε αντίγραφο των Κανονισμών της Χάγης από τον ηγέτη των Η.Π.Α., επηρεάστηκε από το περιεχόμενο του, με αποτέλεσμα να απελευθερώσει αιχμαλώτους κυβερνητικούς στρατιώτες και να επιβάλλει αυστηρές ποινές σε δικούς του στρατιώτες που θανάτωναν αναίτια. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. **John Fabian Witt**, «*The Dismal History of the Laws of War*», New York, 2012.

⁵⁰ **Arnold Toynbee**, Historian (1889 - 1975), «*Armenian Genocide*», ανάκτηση 14 /09/ 2013 από <http://www.armenian-genocide.org/>.

Μετά τη λήξη του Α' Π.Π. , όλοι συμφώνησαν ότι θα έπρεπε να ληφθούν όλα τα απαραίτητα και κατάλληλα μέτρα ώστε να αποφευχθεί η δυνατότητα επανάληψης μίας παρόμοιου μεγέθους σύγκρουσης στο μέλλον, καθώς οι κανόνες της Χάγης «δεν έτυχαν της δέουσας επιβολής»⁵¹.

Αντικείμενο της σχετικής προσπάθειας που αναλήφθηκε από τους νικητές υπήρξε αφενός μεν, ως κατασταλτικό μέτρο, η τιμωρία των εγκληματιών πολέμου και των υπευθύνων κηρύξεως του πολέμου, αφετέρου δε, ως προληπτικό μέτρο, η ίδρυση ενός Διεθνούς Οργανισμού που θα ενεργοποιείτο προς την κατεύθυνση της αποτροπής δημιουργίας συνθηκών ευνοϊκών για την έναρξη ένοπλων συρράξεων, της Κοινωνίας των Εθνών⁵² (ΚτΕ).

Ταυτόχρονα, η Συνθήκη των Βερσαλλιών διέκρινε ανάμεσα στο γεγονός του πολέμου και το έγκλημα πολέμου. Πιο συγκεκριμένα, το γεγονός του πολέμου συνεπάγεται την ευθύνη του κηρύσσοντος τον πόλεμο κατά παράβαση των υφισταμένων συμβάσεων (έγκλημα κατά της ειρήνης), ενώ τα εγκλήματα πολέμου, διαπράττονται κατά τη διάρκεια του πολέμου και κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου, με συνέπεια την ευθύνη όσων τα οργάνωσαν, διέταξαν ή εκτέλεσαν⁵³.

Παρά τα πενιχρά αποτελέσματα της προσπάθειας εφαρμογής των αρχών της Συνθήκης των Βερσαλλιών και την άρνηση της ΚτΕ να συστήσει με την ευκαιρία ιδρύσεως του Διεθνούς Δικαστηρίου Διεθνούς Δικαίου και μία διεθνή ποινική δικαιοδοσία, οι επιστημονικοί κύκλοι δεν έπαψαν να αγωνίζονται για ανθρωπιστικούς σκοπούς⁵⁴.

⁵¹ Βλ. **Λιονύσης Γάγγας**, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων», ό.π., Αθήνα, σσ. 355-357. Επίσης βλ. **WILLIS** :*Prologue to Nuremberg*, (1982), σ. 10 , **COLBY** : «*Courts – Matial and the Law of War*»,14 *A.J.I.L.*, (1920), σ. 110.

⁵² «*Σύμβασις της κοινωνίας των εθνών και παράρτημα υπογραφέντα εν Βερσαλλίεσ τη 28 Ιουνίου 1919*», Εν Αλεξάνδρεια, 1920.

⁵³ «*Treaty of Versailles, 28 June 1919*», Ανάκτηση 16/09/ 2013 από <http://www.firstworldwar.com/>. Επίσης βλ. **Φ. Λασκαλοπούλου – Λιβαδά**, «Εφαρμογή του ΔΑΔ: το σύστημα διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης», στο: 'Συλλογή Κειμένων Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου', διεύθυνση έκδοσης Κ. Κούφα, Εκδόσεις Κορνηλία Σφακιανιάκη, Θεσσαλονίκη 2011, σσ. 197-207.

⁵⁴ **Στέλιος Περράκης**, «*Σύγχρονες Εξελίξεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου: από τα ad hoc Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια για την Πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο*», επιμέλεια Π. Νάσκου - Περράκη στο: «*Προς μια Διεθνή Ανθρωπιστική Τάξη: Τα Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια*», εκδ. Α. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2009, σσ. 35-55.

Το 1933 συνήλθε στη Μαδρίτη το 5^ο Συνέδριο για την ενοποίηση του Διεθνούς Ποινικού Δικαίου. Στο Συνέδριο αυτό, ο Πολωνό - Εβραίος καθηγητής της Νομικής του Πανεπιστημίου του Γέηλ, Rafael Lemkin παρουσίασε μία έκθεση του με τον τίτλο: «*Πράξεις που συνιστούν διεθνή κίνδυνο και θεωρούνται εγκλήματα του διεθνούς δικαίου*»⁵⁵. Αναπτύσσοντας, λοιπόν, την άποψη ότι μεταξύ των εγκλημάτων του διεθνούς δικαίου θα έπρεπε να συμπεριληφθούν και οι "πράξεις βαρβαρότητας", έριχνε τον σπόρο από τον οποίο αργότερα αναπτύχθηκε η θεωρία του "εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας".

Παράλληλα με την συμβατική ανάπτυξη του ΔΑΔ⁵⁶, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και τα έθιμα, αφού ένας μεγάλος αριθμός κανόνων, διαμορφώθηκαν και εξελίχθηκαν, αρχικά, σε καθαρά εθιμικό επίπεδο.

Ιδιαίτερα σημαντική προς αυτήν την κατεύθυνση είναι η ρήτρα Martens⁵⁷, σύμφωνα με την οποία «*στις περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από διεθνείς συμβάσεις, πολίτες και μαχητές παραμένουν υπό την προστασία και την εξουσία των αρχών του διεθνούς δικαίου που απορρέει από το έθιμο, από τις αρχές της ανθρωπότητας και από τις επιταγές της κοινής συνείδησης*».

Μόνο κατά τις αρχές του προηγούμενου αιώνα, οπότε και υπογράφονται οι γνωστές Συμβάσεις της Γενεύης με απώτερο σκοπό την ενοποίηση του ΔΠΔ, επιχειρείται με την Τέταρτη Σύμβαση περί των Νόμων και των Εθίμων του κατά ξηράν πολέμου, μία αρχική καταγραφή και απαρίθμηση των εγκλημάτων πολέμου⁵⁸. Παρά του ότι υπήρξαν δυσχέρειες στην εφαρμογή της Σύμβασης, τόσο κατά την διάρκεια όσο και αμέσως μετά την λήξη του Α' Π.Π., η νομική αξία των κειμένων της ήταν αναμφισβήτητη και έμελλε

⁵⁵ Βλ. ανάκτηση 19/09/2013 από <http://www.preventgenocide.org/>. Επίσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει βλ. **Raphaël Lemkin**, "Acts Constituting a General (Transnational) Danger Considered as Offences Against the Law of Nations - Les actes constituant un danger general (interetatique) consideres comme delites des droit des gens", by Paris law publisher A. Pedone, 1933.

⁵⁶ Για μια ποιο αναλυτική προσέγγιση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα βλ. **Constantine Anonopoulos**, «The Relationship between International Humanitarian Law and Human Rights», ό.π, σσ. 600-634. Επίσης βλ. **Φ. Δασκαλοπούλου - Λιβαδά**, «Εφαρμογή του ΔΑΔ: το σύστημα διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης», ό.π., 2011, σσ. 197-207.

⁵⁷ *The Martens Clause and the Laws of Armed Conflict*, ανάκτηση 25/09/ 2013 από <http://www.icrc.org/>.

⁵⁸ Βλ. **Διονύσης Γάγγας**, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων», ό.π., σσ. 119-124.

να χρησιμοποιηθεί ως ο ακρογωνιαίος λίθος για τη δημιουργία του κατοπινού νομικού οικοδομήματος της Νυρεμβέργης⁵⁹.

Έτσι, εκτός από τις τέσσερις ανθρωπιστικές Συμβάσεις της Γενεύης του 1949, που απαρτίζουν και το κύριο σώμα των διατάξεων του ΔΠΔ, καθώς και των δύο Πρόσθετων Πρωτοκόλλων τους⁶⁰ (του 1977), για την προστασία των θυμάτων των διεθνών και μη συρράξεων αντίστοιχα, υιοθετήθηκαν και κάποιες άλλες σημαντικές διεθνείς συμβάσεις που αφορούν όπως την προστασία των πολιτιστικών αγαθών, την προστασία του περιβάλλοντος, τον περιορισμό χρήσης ορισμένων όπλων, όπως νάρκες κατά προσωπικού⁶¹ (*Cluster Munitions*), ή άλλων όπλων που προκαλούν περιττό πόνο στον άνθρωπο. Εκτός αυτών όμως, η προσοχή της Διεθνούς Κοινότητας, στράφηκε επίσης και στα πρόσωπα που εμπλέκονται με οποιοδήποτε τρόπο σε ένοπλες συρράξεις ή υφίστανται τις συνέπειές των, όπως τα παιδιά⁶² και το προσωπικό των Ηνωμένων Εθνών.

Το 1939, ήταν το έτος εκκίνησης του Β΄ Π.Π., ο οποίος και διήρκεσε 5 χρόνια περίπου, και κατά τη διάρκεια του οποίου οι «βαρβαρότητες» των Ναζί υπήρξαν ιδιαίτερα εκτεταμένες από την αρχή κίόλας των στρατιωτικών συρράξεων, όπου η θανατηφόρα ισχύς των πολεμικών εξοπλισμών τους είχε πολλαπλασιαστεί λόγω των συνεπειών της βιομηχανικής επανάστασης που είχε εντωμεταξύ μεσολαβήσει.

Ο Β΄ Π.Π., αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι αποτέλεσε τον μεγαλύτερο πόλεμο στην ιστορία του ανθρώπου, καθώς 60 εκατομμύρια εκτιμώνται μόνο οι νεκροί, ενώ τα 33 εκ. εξ αυτών ήταν άμαχοι και 6 εκ. Εβραίοι, με αποτέλεσμα να εξαφανιστεί το 1/3 των νέων της Ευρώπης. Επιπροσθέτως, επέφερε τραγικά αποτελέσματα, όπως «ερειπωμένες

⁵⁹ Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, «*Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο*», ανάκτηση 02/10/2013 από <http://www.unric.org/>. Επίσης βλ. Διονύσης Γάγγας, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων», ό.π., σ.431-438. Ακόμη βλ. Κ. Ιωάννου, - Σ. Περράκης : *Εισαγωγή στη Διεθνή Δικαιοσύνη*, Τεύχος Ι, (1984), σ. 90, Διονύσης Γάγγας, «*Η Διαχρονική Αντιμετώπιση των εγκλημάτων Πολέμου*», Διατριβή Διδακτορίας, σ. 168. Πραγματικό ενδιαφέρον παρουσιάζει το MARRUS, M.R. : «*The Nuremberg War Crimes trial 1945-46*», NY : Bedford Books, (1997).

⁶⁰ Βλ. Ganga Dionyssi, «*International Humanitarian Law and modern armed conflicts: Convergences and divergences from a juridical point of view*», ό.π., σσ. 31-33.

⁶¹ Βλ. Διονύσης Γάγγας, «*Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων*», ό.π., σσ.172-174

⁶² Π. Νάσκου-Περράκη, «*Το ανθρωπιστικό Δίκαιο και η προστασία του παιδιού*», Συλλογή Κειμένων Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, από 1^ο Εκπ. Σεμινάριο της Ελληνικής Επιτροπής για την Εφαρμογή και Διάδοση του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, Αθήνα, 2009, σσ. 237-262.

πόλεις, κατεστραμμένες οικονομίες και βαθύ αίσθημα φρίκης και απελπισίας» σε όλη την ανθρωπότητα.

Από το 1941 είχε ξεκινήσει η συζήτηση για συγκρότηση ενός διεθνούς ποινικού δικαστηρίου ώστε να δικαστούν οι εγκληματίες πολέμου, με αποτέλεσμα μετά τη λήξη του εν λόγω πολέμου, να υπογραφεί η Διακήρυξη στη Μόσχα η οποία επεσήμαινε ότι «τα εγκλήματα πολέμου θα τιμωρούνταν από τις νικήτριες δυνάμεις, μέσα από συλλογικές διαδικασίες», στο τέλος του πολέμου αυτού. Κατ' επέκταση, και δεδομένης της τότε διαφωνίας για τη σύσταση διεθνούς ποινικού δικαστηρίου, υπογράφηκε το «*Σύμφωνο Δίωξης και Τιμωρίας των Σημαντικότερων Εγκλημάτων Πολέμου του Άξονα*» που επέφερε προσχώρηση 19 ακόμα κρατών σε αυτό.

Σύμφωνα με το περιεχόμενο του «*Συμφώνου Δίωξης και Τιμωρίας των Σημαντικότερων Εγκλημάτων Πολέμου του Άξονα*», δημιουργήθηκε ένα Διεθνές Στρατιωτικό Δικαστήριο στη Νυρεμβέργη, το οποίο είχε αποστολή να δικάζει τους κατηγορούμενους για παράβαση του Δικαίου του Πολέμου, ανεξάρτητα από το πού διαπράχθηκε η παράβαση⁶³. Τέλος, προσάρτημα στο Σύμφωνο αποτέλεσε ο Καταστατικός Χάρτης του Δικαστηρίου που αναφερόταν σε λεπτομέρειες δικαιοδοσίας και λειτουργίας, αλλά και στον διαχωρισμό των εγκλημάτων σε «εγκλήματα κατά της Ειρήνης», σε «εγκλήματα πολέμου», και σε «εγκλήματα κατά της Ανθρωπότητας».

1.3. Το Διεθνές Δικαστήριο της Νυρεμβέργης και η μετά Εποχή

Ο Β' Π.Π. άφησε πίσω του ανυπολόγιστες καταστροφές και καταρράκωση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Αναμφίβολα, όμως, τα συγκλονιστικά αυτά γεγονότα υπήρξαν και η αφορμή για την περαιτέρω εξέλιξη του Δ.Δ.⁶⁴.

Το Δ.Δ. της Νυρεμβέργης⁶⁵ (*ad hoc* **Στρατοδικείο Νυρεμβέργης**) του οποίου η ετυμολογία ήταν από πριν γνωστή - και αναμενόμενη - ότι θα δημιουργούσε διεθνές

63 Βλ. **Διονύσης Γάγγας**, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων», ό.π., σσ. 431-438

64 Ibid /σσ. 431-432.

65 Βλ. **Εφετείο Νυρεμβέργης**, «Το Διεθνές Στρατοδικείο: Η Δίκη της Νυρεμβέργης», Fürther Str.11090429, Νυρεμβέργη, Μεταφρ: Ευθύμιος Χρ. Παπαχρήστος, ανάκτηση 10/10/2013 από www.justiz.bayern.de/olgn, Επίσης, βλ. **Ευγένι-**

νομικό προηγούμενο, συγκροτήθηκε με την απόφαση των συμμαχικών νικητριών Δυνάμεων στις 8 Αυγούστου 1945 και η έκταση της δικαιοδοσίας του προσδιορίστηκε με τον Χάρτη του Καταστατικού, που αποτελεί Παράρτημα στο σύμφωνο του Λονδίνου⁶⁶. Το προαναφερόμενο ΔΔ, ιδρύθηκε για να εκδικάσει σύμφωνα με το Τέταρτο Κεφάλαιο του Κατηγορητηρίου, τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που διέπραξε το Γ' Ράιχ πριν ή/και κατά τη διάρκεια του Β' Π.Π.⁶⁷. Η κάθε ενεπλάκουσα χώρα, είχε ορίσει έναν Τακτικό και ένα αναπληρωματικό Δικαστή, καθώς επίσης και από έναν Δημόσιο Κατήγορο (Εισαγγελέα) (Παράρτημα Α).

Συγκροτήθηκε λοιπόν ένα ΔΔ για να εκδικάσει ένα διεθνές έγκλημα του κοινού δικαίου⁶⁸. Λαμβάνοντας εν τούτοις υπ' όψιν τον ειδικό του χαρακτήρα, - καθώς σύμφωνα με τον τίτλο του και την ιδρυτική του πράξη ήταν Στρατοδικείο - το δικαστήριο έκρινε εαυτόν αναρμόδιο για να εκδικάσει διεθνή εγκλήματα του κοινού δικαίου διαπραχθέντα σε καιρό ειρήνης. Επιλήφθηκε, συνεπώς, μόνο των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια του πολέμου⁶⁹.

Υπό ομαλές συνθήκες μία παρόμοια απόφαση δε θα είχε ιδιαίτερη σημασία, καθώς η υπόθεση θα παραπέμπονταν κατά το μέρος της που θα υπερέβαινε την αρμοδιότητα του Στρατοδικείου στο αρμόδιο πολιτικό δικαστήριο. Δεν συνέβη όμως

ος Γιαρένης, «Η τελευταία πράξη της τραγωδίας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου - Η Δίκη ενώπιον του Διεθνούς Στρατιωτικού Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης», Άρθρο Στρατιωτική Επιθεώρηση, Αθήνα, Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2008.

⁶⁶ Βλ. **Γ.-Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ**: «Εισαγωγή εις το Δημόσιο Διεθνές Ποινικό Δίκαιο», Εφημερίδα Ελληνικής και Αλλοδαπής Νομολογίας, τ. 77 (1958) σελ. 6, L. Επίσης, βλ. **ΙΩΑΝΝΟΥ, Κ – ΠΕΡΡΑΚΗΣ Σ.** «Εισαγωγή στη Διεθνή Δικαιοσύνη», Τεύχος Ι, (1984), σσ. 90-91.

⁶⁷ Βλ. **Κωνσταντίνος Χαντζηκωνσταντίνου**, «Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο», Εκδ. Ι Σιδέρης, Β' Έκδοση, Αθήνα, 2009, σελ 320-321 «Όταν έγιναν γνωστές, κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, οι μαζικές ωμότητες που διαπράττονταν στην κατεχόμενη από τους Γερμανούς Ευρώπη, οι σύμμαχοι κατέληξαν στη Διακήρυξη της Μόσχας της 1ης Νοεμβρίου 1943. Τρεις συμμαχικές δυνάμεις (Μ. Βρετανία, ΕΣΣΔ και ΗΠΑ) μιλώντας και εκ μέρους των συμμάχων τους, διακήρυξαν επίσημα ότι, όταν συναφθεί ανακωχή με οποιαδήποτε κυβέρνηση προκύψει στη Γερμανία, οι παραβάτες των νόμων και εθίμων του πολέμου θα διωχθούν, θα δικαστούν και θα τιμωρηθούν. Στην τετραμερή συνδιάσκεψη, της 8 Αυγούστου 1945 στο Λονδίνο, οι ΗΠΑ, Βρετανία, Γαλλία και ΕΣΣΔ κατέληξαν στη σύνταξη του καταστατικού του Δικαστηρίου Εγκλημάτων Πολέμου το οποίο λειτούργησε καλύπτοντας το ουσιαστικό αλλά και το δικονομικό δίκαιο της δίκης της Νυρεμβέργης. Είχε ήδη συσταθεί η Επιτροπή για τη διερεύνηση των εγκλημάτων πολέμου, με σκοπό τη συγκέντρωση του αποδεικτικού υλικού».

⁶⁸ Βλ. **Λιονύσης Γάγγας**, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων», ό.π., σσ. 431-438. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το βλ. **Ευγένιος Γιαρένης**, «Η τελευταία πράξη της τραγωδίας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου - Η Δίκη ενώπιον του Διεθνούς Στρατιωτικού Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης», 2008.

⁶⁹ **MARRUS, M.R.**: The Nuremberg War Crimes Trial 1945-46, NY: Bedford Books, (1997). Για περισσότερης πληροφορίας βλ. και **Ευγένιος Γιαρένης**, «Η τελευταία πράξη της τραγωδίας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου - Η Δίκη ενώπιον του Διεθνούς Στρατιωτικού Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης», ό.π., 2008.

έτσι, διότι δεν υπήρχε κάποιο μόνιμο διεθνές ποινικό δικαστήριο αρμόδιο να κρίνει εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που διαπράχθηκαν σε καιρό ειρήνης⁷⁰.

Μόνο η Σύμβαση για τη Γενοκτονία⁷¹ θα αποκαθιστούσε σε ένα βαθμό τα πράγματα, πλην όμως αφορά μόνο στη γενοκτονία και όχι στο ευρύτερο και νομικά ήδη κρινόμενο έγκλημα κατά της ανθρωπότητας. Έτσι, η ανθρωπότητα βρέθηκε αντιμέτωπη με το εξής θλιβερό δίλημμα: δικαιοσύνη με πόλεμο ή δίκαιο της ζούγκλας με ειρήνη;

Επανερχόμενοι στη δίκη της Νυρεμβέργης, επισημαίνεται ότι το διάστημα 1945 – 1946, δικάστηκαν οι εγκληματίες πολέμου και ενημερώθηκε έτσι για πρώτη φορά το ευρύ κοινό για όσα είχαν συμβεί κατά τη διάρκεια του πολέμου.⁷² Η δίκη διήρκεσε από τις 30 Νοεμβρίου 1945 έως τις 31 Αυγούστου 1946. Για να εκδώσει το δικαστήριο την απόφαση άκουσε 240 μάρτυρες, έλαβε υπόψη του 300.000 ένορκες καταθέσεις, διάβασε 2.360 αποδεικτικά έγγραφα που προσκόμισε η κατηγορούσα αρχή και 2.700 που προσκόμισε η υπεράσπιση⁷³.

Η δίκη της Νυρεμβέργης διήρκεσε 218 μέρες⁷⁴ και αποτέλεσε τη μεγαλύτερη δίκη της ιστορίας, όχι όμως και την πιο μακροχρόνια, καθώς αυτή ήταν η δίκη των Ιαπώνων εγκληματιών πολέμου που διήρκεσε συνολικά 417 μέρες. Η ετυμηγορία ανακοινώθηκε την 1^η Οκτωβρίου 1946. Από το σύνολο των 72 κατηγορουμένων, 12 καταδικάστηκαν σε θάνατο, 3 σε ισόβια, 4 σε πρόσκαιρη κάθειρξη και 3 απαλλάχθηκαν των κατηγοριών⁷⁵, οι

⁷⁰ **Q. WRIGHT:** “*Legal positivism and the Nuremberg judgment*”, AJIL 42, 1948, σσ. 405-414. - **G. SCHWARGENBERGER:** “*The Problem of an International criminal law*”, Current Legal Problems, 3, 1950, σσ. 263-97.

⁷¹ **Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR** (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες), «*Κείμενα Διεθνούς Ποινικού Δικαίου*». Βλ. άρθρα 5, 6 Σύμβασης περί γενοκτονίας, 1948. Σύμβαση για την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος της Γενοκτονίας 9 Δεκ. 1948. Για την Ελλάδα υπεγράφη 19.12.1949, κύρωση **ΝΔ 3091/1954 ΦΕΚ Α' 250/12.10.1954**. Για την προσπάθεια δημιουργίας ενός Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου από την ΚτΕ, κατά τη διαπραγμάτευση της Συνθήκης για την πρόληψη και τιμωρία πράξεων τρομοκρατίας (1937 - που δεν τέθηκε σε ισχύ αφού υπεγράφη μόνο από 24 χώρες και επικυρώθηκε μόνο από την Ινδία) στην οποία επισυνάπτετε συνθήκη για τη δημιουργία του Δικαστηρίου - που ποτέ δεν επικυρώθηκε βλ. **I. BLISCHENKO - N. SHDANOV:** “*The Problem of International Criminal Jurisdiction*”, The Canadian YbIL, τ. XIV, 1976, σελ. 285. **O L.C. GREEN** ομιλεί για αβυσσαλέα αποτυχία, βλ. “*The Law of Armed Conflict and the Enforcement of International Criminal Law*”, στο Essays on the Modern..., ε'νθ' ανωτ. σ. 239.

⁷² **DOUDOU THIAM:** “*Responsabilité internationale de l'individu en matière criminelle*” στο “*International Law on the eve of the Twenty first Century: view from the International Law Commission*”, UN, NY, 1997, σ. 329.

⁷³ Οι στενογράφοι έγραψαν 16.000 σελίδες με 4 εκατομμύρια λέξεις.

⁷⁴ **Βλ. Κωνσταντίνος Χαντζηκωνσταντίνου**, «*Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο*», ό.π., σσ. 326-327. Επίσης βλ. **Εφετείο Νυρεμβέργης**, «*Το Διεθνές Στρατοδικείο: Η Δίκη της Νυρεμβέργης*», ό.π., ανάκτηση 29/10/ 2013, από www.justiz.bayern.de/olgn.

⁷⁵ Εν συνεχεία το διάστημα 1946 – 1949, ακολούθησαν άλλες 12 δίκες αξιωματούχων, όπως γιατρών, βιομηχάνων, τραπεζικών, αλλά και δικαστών και νομικών, οι οποίοι και καταδικάστηκαν.

οποίες περιλάμβαναν:

- Συνωμοσία κατά της ειρήνης,
- Επιβουλές κατά της ειρήνης και επιθετικές ενέργειες,
- Εγκλήματα πολέμου και παραβάσεις των Συμβάσεων της Χάγης και της Γενεύης και
- Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.

Οι συμφωνίες της Μόσχας και του Λονδίνου μαζί με το καταστατικό του δικαστηρίου Νομικό αποτέλεσαν το υπόβαθρο της δίκης της Νυρεμβέργης. Κατόπιν λοιπόν των παραπάνω επισημάνσεων, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι, το Δίκαιο της Νυρεμβέργης αποτελεί ειδικό συμβατικό ΔΔ δεσμευτικό για ορισμένα κράτη. Η απόφαση της 11^{ης} Δεκεμβρίου 1946 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών αποδέχεται ουσιαστικά ότι οι αρχές της Νυρεμβέργης ανταποκρίνονται στην περί δικαίου συνείδηση της ανθρωπότητας.

Μετά το 1949⁷⁶, η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού, αλλά και τα κράτη του ΟΗΕ, προέβησαν σε υπογραφή 4 ακόμα Συμβάσεων στη Γενεύη, καθώς και συμπληρωματικών Πρωτοκόλλων το έτος 1977⁷⁷, που κωδικοποιούσαν τους κανόνες του Α.Δ., τους κανόνες που οφείλουν να διέπουν την ανθρωπότητα είτε σε περιπτώσεις εμφυλίων και ενδοκρατικών συρράξεων, είτε σε συρράξεις μεταξύ κρατών, θέτοντας τις βάσεις για προστασία των αιχμαλώτων πολέμου αλλά και των αμάχων.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 σημειώθηκαν, ωστόσο, νέες οργανικές εξελίξεις στο χώρο του διεθνούς ποινικού και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Η συγκρότηση νέων 'ad hoc' δικαστηρίων⁷⁸ για την εκδίκαση των μαζικών εγκλημάτων (εγκλήματα πολέμου, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονία) που τελέστηκαν

⁷⁶ **Stelios Perrakis**, «*International Criminal Court: a new dimension in international justice – Questions and Prospects for a new Humanitarian Order*», article by **Photini Pazartzis**, 'Le Crime de Ge`nocide devant le Tribunal pe`nal international pour le Rwanda', Ant. N. Sakkoulas Editions, Athens - Komotini, 2002, σσ. 197 - 209.

⁷⁷ **Ibid/** σ. 140-157. Επίσης βλ. **Ganga Dionyssi**, «*International Humanitarian Law and modern armed conflicts: Convergences and disconvergences from a juridical point of view*», ό.π., σσ. 31-33.

⁷⁸ **Στέλιος Περράκης**, «*Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη: ανιχνεύοντας την ποινική καταστολή εγκλημάτων (πόλεμου, κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονίας) διεθνούς ενδιαφέροντος στον 21^ο αιώνα*», κεφ. 12^ο, στο: αφιέρωμα στον Θεωδ. Κουλουμπή, 'Διεθνείς Σχέσεις: σύγχρονη θεματολογία και προσεγγίσεις', ό.π., σσ. 294- 307. Επίσης μια γενικότερη προσέγγιση των ad hoc δικαστηρίων βλ. **Διονύσης Σ. Γάγγας**, «*Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ενόπλων Συγκρούσεων*», ό.π., σσ. 119-124.

στην Ρουάντα και τη Γιουγκοσλαβία,⁷⁹ επανέφερε στο προσκήνιο το θλιβερό παρελθόν της Νυρεμβέργης.

Σε κάθε περίπτωση, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι, τα κρίσιμα ζητήματα της νομοτυπικής μορφής, της αρμοδιότητας, της ατομικής ή και της κρατικής ευθύνης⁸⁰ και των κυρώσεων παραμένουν εκκρεμή και δισυπόστατα πίσω από την αχλή των αντιφάσεων και των σκοπιμοτήτων. Εξάλλου, με δεδομένο ότι μετά την κατάργηση του εσωτερικού δικαίου και τη "σιωπή του νόμου", οι πράξεις εγκληματικής άσκησης της κρατικής κυριαρχίας δύναται να τύχουν την αποδοκιμασία μόνο του διεθνούς δικαίου⁸¹, εξακολουθούν να ιδρύονται στη δεκαετία του 1990 'ad hoc' δικαστήρια⁸²

Η πρακτική αυτή, στην πολιτική της διάσταση, φαίνεται να έρχεται σε ευρεία σύγκρουση με την όγδοη επιταγή του Προοιμίου του Καταστατικού του Δ.Π.Δ., η οποία τονίζει αποφαστικά ότι δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι το Καταστατικό εξουσιοδοτεί οποιοδήποτε κράτος μέρος να επεμβαίνει με ένοπλη σύγκρουση στις εσωτερικές υποθέσεις άλλου κράτους - μέρους⁸³.

Αν αναλογιστεί κανείς τα προβλήματα νομιμότητας της πρόσφατης επέμβασης στο Κοσσυφοπέδιο⁸⁴ και την δικαστική συνέχεια, εύκολα θα κατανοήσει τους λόγους

⁷⁹ Βλ. **Στέλιος Περράκης**, «Σύγχρονες Εξελίξεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου: από τα ad hoc Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια για την Πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο», στο: «Προς μια Διεθνή Ανθρωπιστική Τάξη: Τα Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια», ό.π., σ.35-55. Επίσης Βλ. **Stelios Perrakis**, «International Criminal Court: a new dimension in international justice – Questions and Prospects for a new Humanitarian Order», article by Photini Pazartzis, 'Le Crime de Ge'nocide devant le Tribunal pe'nal international pour le Rwanda', σσ. 197 - 209.

⁸⁰ **Μαρία-Ντανιέλλα Μαρούδα**, «Η διεθνής ευθύνη για παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου τελούμενες σε ένοπλες συρράξεις. Η κρατική και ατομική ποινική ευθύνη σε κίνηση», σ. 40.

⁸¹ «Προσαρμογή των διατάξεων του εσωτερικού δικαίου προς τις διατάξεις του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου που κυρώθηκε με το ν. 3003/2002 (ΦΕΚ 75 Α') από την Ελληνική Κυβέρνηση», ΙΓ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ, ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΣΥΝΟΔΟΣ Β', ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΖ', Τετάρτη 23 Μαρτίου 2011.

⁸² **Κωνσταντίνος Π. Χορτάτος**, «Το Νέο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο των Ενόπλων Συγκρούσεων και τα Εγλήματα Πολέμου», εκδ Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2003, σ. 233-241. Για την καλύτερη κατανόηση των διαφορών ανάμεσα στα ad hoc ΔΠΔ και το ΔΠΔ βλ. **Καλλιόπη Κούφα & Φωτεινή Παζαρτζή**, «Η Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη ως μηχανισμός επιβολής του Διεθνούς Δικαίου», ό.π., Αθήνα 2007, σ. 104. Επίσης Βλ. **Στέλιος Περράκης**, «Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη: ανιχνεύοντας την ποινική καταστολή εγκλημάτων (πολέμου, κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονίας) διεθνούς ενδιαφέροντος στον 21ο αιώνα», κεφ. 12ο, στο: αφιέρωμα στον Θεωδ. Κουλουμπή, 'Διεθνείς Σχέσεις: σύγχρονη θεματολογία και προσεγγίσεις', ό.π., σσ. 294- 307.

⁸³ **Χάρτης ΟΗΕ** : 2, 4.

⁸⁴ «**Kosovo conflict**», ανάκτηση 10/10/ 2013 από <http://www.britannica.com/>. **Ευάγγελος Κωφός**, «Το Κοσσυφοπέδιο και η Αλβανική Ολοκλήρωση, Το άγχος του Χθες-το άγχος του αύριο», εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 1998, σ. 23-24, **Στέλιος Περράκης**, «Κόσοβο-Ανατρέποντας τη διεθνή δικαιοταξία: αυτοδιάθεση και απόσχιση εθνότητων στον 21^ο αιώνα», εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2008, σ. 25

της έντονης αντίδρασης της υπερδύναμης, ούσα υπέρ του να συμπεριληφθεί και η τρομοκρατία στο καταστατικό ίδρυσης και λειτουργίας του Δ.Π.Δ.⁸⁵.

Την άρνηση εξουσιοδότησης μεμονωμένων μερών για την πραγματοποίηση ανθρωπιστικών επεμβάσεων έρχεται να συμπληρώσει θετικά αυτή τη φορά, η περίπτωση β' του άρθρου 13 του Καταστατικού, σύμφωνα με την οποία οποιοδήποτε από τα διωκόμενα εγκλήματα μπορεί να παραπέμπεται στο Δικαστήριο από το Συμβούλιο Ασφαλείας⁸⁶ (Σ.Α.), στο πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων που του παρέχει το κεφάλαιο VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Η ανοικτή αυτή δυνατότητα υπενθυμίζει ποιο όργανο είναι αρμόδιο να ενεργεί εξ ονόματος της ανθρωπότητας και με ποιο τρόπο είναι δυνατή η υποκατάσταση μιας εγκληματικά ασκούμενης κρατικής κυριαρχίας. Εξάλλου κανένα κριτήριο αποτελεσματικότητας συνδεδεμένο με περιορισμούς στη λήψη αποφάσεων του Σ.Α., δεν είναι δυνατόν να δικαιολογήσει την περιθωριοποίηση θεσμικών οργάνων αυτού του επιπέδου από όσους υποτίθεται ότι κόπτονται για την απρόσκοπτη και αποδοτική λειτουργία τους⁸⁷.

Πρέπει ωστόσο να επισημανθούν και οι σοβαρές αδυναμίες του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, ιδίως η διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 5, η οποία αναφέρεται στον κολασμό του εγκλήματος της επίθεσης, και η διάταξη του άρθρου 9, η οποία αναφέρεται στα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των διωκόμενων εγκλημάτων.

Οι εν λόγω διατάξεις μεταθέτουν την αντιμετώπιση των κρίσιμων αυτών θεμάτων στο μέλλον, ενισχύοντας έτσι τις φωνές όσων σπεύδουν να προδικάσουν ως άνισο και ατελέσφορο το σύστημα του νέου δικαστηρίου και, ανάμεσα στη αγέρωχη επιφάνεια των διεθνών τιμωριών και την αφάνεια των τιμωρούμενων εγκλημάτων, να διακρίνουν τη μέγγενη των συμβιβασμών.

⁸⁵ «Προσαρμογή των διατάξεων του εσωτερικού δικαίου προς τις διατάξεις του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου που κυρώθηκε με το ν. 3003/2002», (ΦΕΚ 75 Α'), ό.π., 2011.

⁸⁶ Για περισσότερες πληροφορίες για το υπόψη θέμα βλ. **Νάσκου-Περράκη Π.**, «Το Δίκαιο των Διεθνών Οργανισμών, Η θεσμική διάσταση», 5^η έκδοση, Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2011.

⁸⁷ **Εμμανουήλ Ρούκουνας**, «Διεθνές Δίκαιο», ο.π., 2004.

Συνοψίζοντας, στην εποχή μας, χαρακτήρα επεμβάσεως για ανθρωπιστικούς λόγους θα μπορούσαμε να πούμε ότι προσέλαβε ο Β' ΠΠ⁸⁸, οι επεμβάσεις του Ο.Η.Ε. για την προστασία των αμάχων σε χώρες του Τρίτου Κόσμου⁸⁹, η σύγκρουση μεταξύ των δυνάμεων του Ο.Η.Ε. και του Ιράκ στον Περσικό Κόλπο⁹⁰ και τέλος, ένα σχετικά πρόσφατο παράδειγμα, η επέμβαση των δυνάμεων του ΝΑΤΟ στο Κοσσυφοπέδιο⁹¹.

⁸⁸ Βλ. Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, «*Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο*», ανάκτηση 05/10/2013 από <http://www.unric.org/>.

⁸⁹ Βλ. **Στέλιος Περράκης**, «*Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη: ανιχνεύοντας την ποινική καταστολή εγκλημάτων (πόλεμο, κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονίας) διεθνούς ενδιαφέροντος στον 21^ο αιώνα*», κεφ. 12^ο, στο: αφιέρωμα στον Θεωδ. Κουλουμπή, «*Διεθνείς Σχέσεις: σύγχρονη θεματολογία και προσεγγίσεις*», ό.π. , σσ. 294- 307.

⁹⁰ **Costas Hadjikonstantinou**, «*Prohibited attacks in the law of war*», στο: Perrakis, S., Marouda M.D. (Eds.), *Armed conflicts & international humanitarian law*, 335-366, ed. Ant. N. Sakkoulas, Athens, 2009, σσ. 337-338.

⁹¹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το θέμα ενδιαφέρον παρουσιάζει το βιβλίο του **Dušan T. Bataković**, «*The Kosovo Chronicles*», Plato Books, Belgrade 1992.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ

Στο κεφάλαιο αυτό επιχειρείται η αποσαφήνιση των ορισμών που αφορούν στις έννοιες 'έγκλημα', 'έγκλημα πολέμου' και 'έγκλημα κατά της ανθρωπότητας' καθώς επίσης και η εννοιολογική τους προσέγγιση. Επίσης, περιγράφεται συνοπτικά, η σχετική με αυτές νομοθεσία.

2.1. Αποσαφήνιση Ορισμών

Με τον όρο «*Έγκλημα*» εννοείται κάθε πράξη άδικη, κατάφωρη παραβίαση του θείου ή του ανθρώπινου νόμου που προβλέπεται και τιμωρείται από το νόμο και καταλογίζεται ευθύνη⁹².

Όμως, σε αυτό το σημείο προκύπτει ένα βασικό ερώτημα: από ποιόν και σε ποιόν καταλογίζεται η ευθύνη, όταν το έγκλημα το διαπράττουν κράτη, έθνη ολόκληρα, αντίστοιχα, εναντίον άλλων αδύναμων και ασθενέστερων κρατών και όταν η διεθνής κοινότητα δεν διαθέτει τη θέληση ή την απαραίτητη δύναμη για να τιμωρήσει τους ενόχους; Κι αυτό γιατί, κατά κανόνα, ένοχοι στα εγκλήματα πολέμου και στα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας δεν είναι τα εκτελεστικά όργανα, οι κοινοί θνητοί, αλλά οι ιδεολογίες και τα πιστεύω που εκπροσωπούν. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται αναγκαίο να προσεγγίσουμε τους όρους 'εγκλήματα πολέμου' και 'εγκλήματα εναντίον της ανθρωπότητας', σύμφωνα με τους ορισμούς που κατά καιρούς τους έχουν δοθεί από τη σχετική νομοθεσία⁹³.

Το «*Έγκλημα Πολέμου*» σύμφωνα με τον Χάρτη του Λονδίνου της 8^{ης} Αυγούστου 1945 (Άρθρο 2) είναι οι παραβιάσεις των νόμων και των εθίμων του πολέμου⁹⁴ και ως τέτοιες λογίζονται οι φόνοι αμάχων ή ομήρων, η κακομεταχείριση του πληθυσμού,

⁹² Όπως ορίζεται στον Ποινικό Κώδικα, **ΦΕΚ 106/85**.

⁹³ Βλ. **Στέλιος Περράκης**, «*Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη: ανιχνεύοντας την ποινική καταστολή εγκλημάτων (πολέμου, κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονίας) διεθνούς ενδιαφέροντος στον 21^ο αιώνα*», κεφ. 12^ο, στο: αφιέρωμα στον Θεωδ. Κουλουμπή, 'Διεθνείς Σχέσεις: σύγχρονη θεματολογία και προσεγγίσεις,' ό.π., σ. 294- 307. Επίσης βλ. **Κωνσταντίνος Χορτάτος**, «*Το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων και τα Εγκλήματα Πολέμου*», οπ., 2003.

⁹⁴ **H. DONNEDIEU DE VABRES**: «*Le procès de Nuremberg devant les principes modernes du Droit Pénal International*», Rdc (1947(1), σ. 505 επ.

των αιχμαλώτων ή των ναυαγών, η διαρπαγή δημόσιας ή ιδιωτικής περιουσίας, η άσκοπη καταστροφή πόλεων, κωμοπόλεων, χωριών, η αδικαιολόγητη από στρατιωτικούς λόγους ερήμωση.⁹⁵

Αντίστοιχα, το «*Έγκλημα κατά της ανθρωπότητας*» σύμφωνα με τον **Aronneau**, (μέλος της Επιτροπής Έρευνας των Η.Ε. για τα εγκλήματα πολέμου) είναι "διεθνές έγκλημα του κοινού δικαίου με την διάπραξη του οποίου ένα κράτος κρίνεται ένοχο προσβολής - για λόγους φυλετικής ένταξης ή εθνικής θρησκευτικής ή πολιτικής ταυτότητας - κατά της ελευθερίας, των δικαιωμάτων ή της ζωής ενός προσώπου ή μιας ομάδας προσώπων που δεν ευθύνονται για καμία παραβίαση του κοινού δικαίου ή (στην περίπτωση που όντως τα πρόσωπα αυτά έχουν παραβιάσει κάποια διάταξη του κοινού δικαίου) προσβολής που υπερβαίνει την προβλεπόμενη από το κοινό δίκαιο ποινή", γεγονός το οποίο επισημαίνεται και από το ΔΠΔ⁹⁶.

2.2 Εννοιολογική Προσέγγιση των Εγκλημάτων Πολέμου και των Εγκλημάτων κατά της Ανθρωπότητας

2.2.1 Εγκλήματα Πολέμου

Τα εγκλήματα πολέμου προσεγγίζονται από εννοιολογική και μεθοδολογική άποψη⁹⁷. Τα εγκλήματα αυτά, κατά την εννοιολογική προσέγγιση, παραπέμπουν στους νό-

⁹⁵ **Ενημερωτικό Σημείωμα Νόμου 3948/2011 «Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο»**, Επίσης βλ. **Αιτιολογική Έκθεση της Ελληνικής Κυβερνήσεως**, ανάκτηση 25/09/2013 από <http://www.hellenicparliament.gr/U>. Για καλύτερη κατανόηση βλ. **Κωνσταντίνος Χαντζηκωνσταντίνου**, «Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο», ό.π., σ. 388-389. «Εγκλήματα πολέμου (άρθρο 6β). Δηλαδή η παραβίαση των κανόνων ή εθίμων περί διεξαγωγής του πολέμου (*ius in bello*). Ενδεικτικά αναφέρονται: Ο φόνος, η κακή μεταχείριση ή αναγκαστική εργασία των αμάχων πληθυσμών των κατεχόμενων χωρών, φόνος ή κακή μεταχείριση αιχμαλώτων πολέμου και εκτέλεση ομήρων, διαρπαγή αγαθών και δήλωση πολέμου, χωρίς να επιβάλλεται από λόγους στρατιωτικής αναγκαιότητας. Το δικαστήριο δέχθηκε πως τα εγκλήματα αυτά είτε ήταν κωδικοποιημένα σε διεθνείς συ 'βάσεις είτε αποτελούσαν μέρος εθιμικού δικαίου και είχαν αναγνωρισθεί από όλα τα πολιτισμένα έθνη. Οι παραβιάσεις των διατάξεων τη: Σύμβαση: τη: Χάγη: του 1907 και των Συμβάσεων της Γενεύης του 1929 θεωρούνταν ο παραδοσιακό: τύπος εγκλημάτων πολέμου. Η υπεράσπιση υποστήριξε ότι λόγω της ύπαρξης της ρήτρας *si omnes* στη Σύμβαση της Χάγης, αυτή δεν μπορούσε να εφαρμοστεί στο Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Το δικαστήριο έκρινε ότι η Σύμβαση της Χάγης του 1907 ήταν μια απόπειρα επανεξέτασης και κωδικοποίησης των ήδη υπαρχόντων νόμων και εθίμων του πολέμου...» Για τη νομοθετική ιστορία του άρθρου 6γ του Χάρτη βλ. **M. CHERIF BASSIOUNI**: «*Crimes against humanity in International criminal law*», Nijhoff, Dordrecht 1992, σσ. 18-32. Επίσης βλ. **ROGER S. CLARK**: «*Crimes Against Humanity at Nuremberg*», The N.T. and I.L., σσ. 177-199. - **N.F. CHISTIAKOV**: «*The Question of War Crimes at the Nuremberg Trial*», The N.T. and I.L., σ. 155 επ.

⁹⁶ **Ενημερωτικό Σημείωμα Νόμου 3948/2011 «Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο»**.

⁹⁷ Για τα εγκλήματα πολέμου πρέπει να σημειωθεί ότι το εθιμικό δίκαιο προηγήθηκε του συμβατικού, **D. ΊGHAM**, 1969 meeting ILC παρ. 19. - **I.U.A. RESHETOV**: «*International Law...*», The N.T. and I.L., σ. 167 επ. - **I.U.A. RESHETOV**: «*International Law...*», The N.T. and I.L., σ. 167 επ.

μους και τα έθιμα του πολέμου⁹⁸. Στο παραδοσιακό ΔΔ ο πόλεμος δεν έχει μόνο κοινωνιολογική και πολιτική διάσταση αλλά και νομική, η οποία αντικατοπτρίζει ένα καθεστώς διεθνών σχέσεων που δημιουργεί δικαιώματα και υποχρεώσεις. Η απαγόρευση του πολέμου δεν απορρίπτει καταστάσεις, όπως την αυτοάμυνα ή τις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης, όπου η καταρχήν επιτρεπτή χρήση βίας πρέπει να περιορίζεται σε όρια σαφώς προσδιορισμένα.⁹⁹

Ο ορισμός των εγκλημάτων πολέμου έπρεπε να λάβει υπόψη τις τέσσερις Συνθήκες της Γενεύης του 1949¹⁰⁰ και ιδίως τον κατάλογο των σοβαρών παραβάσεων που περιλαμβάνονται σε αυτές. «*Τα εγκλήματα πολέμου αποτελούν μια σαφώς προσδιορισμένη και, γνωστή κατηγορία εγκλημάτων κατά το Διεθνές Δίκαιο και μπορεί να διαπραχθούν κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων. ασχέτως αν πρόκειται περί πολέμων κατά την παραδοσιακή νομική έννοια*». ¹⁰¹ Η έννοια των σοβαρών παραβιάσεων επεκτάθηκε με το I Πρόσθετο Πρωτόκολλο στις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949^{102 103}.

Ο όρος ‘έγκλημα πολέμου’ δημιουργήθηκε από το Διεθνές Ποινικό Δίκαιο και θεσπίστηκε από τη Συνθήκη των Βερσαλλιών το 1919, ενώ εφαρμόστηκε αμέσως μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Η κατηγορία των εγκλημάτων πολέμου θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις μορφές των ηθικά λανθασμένων ενεργειών κατά τη διάρκεια ενός πολέμου που προκαλούν σοβαρές βλάβες στα θύματα τους¹⁰⁴. Τα εγκλήματα πολέμου προέρχονται από τους νόμους και τα έθιμα του πολέμου, που παρέχουν ορισμένες προστασίες στα άτομα κατά τη διάρκεια των ενόπλων συγκρούσεων¹⁰⁵. Ως εκ

⁹⁸ Βλ. Κωνσταντίνος Χαντζηκωνσταντίνου, «Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο», ό.π., σσ. 388-389.

⁹⁹ *Ibid*/ σσ. 388-389.

¹⁰⁰ Η πρώτη αντικατέστησε τις σχετικές συνθήκες της 22 Αυγούστου 1864, 6 Ιουλίου 1906 και 27 Ιουλίου 1929, η δεύτερη την X Συνθήκη της Χάγης της 18 Οκτω. 1907, η τρίτη τη Συνθήκη της 27 Ιουλίου 1929 και, συμπλήρωσε το κεφ. U των κανονισμών που συνοδεύουν τη II Συνθήκη της Χάγης του 1899 και την IV του 1907, ενώ η τέταρτη συμπλήρωσε τα τμήματα II και III των κανονισμών.

¹⁰¹ Το άρθρο 6(β) του Χάρτη του Λονδίνου προσδιόρισε τα εγκλήματα αυτά σε ένα μη εξαντλητικό κατάλογο. Ακόμη, κατά κάποιο τρόπο, επικαλυπτόμενα εγκλήματα πολέμου αποτελούν οι σοβαρές παραβάσεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου. Βλ. Κωνσταντίνος Χαντζηκωνσταντίνου, «Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο», ό.π., σ. 389. Επίσης βλ. Συγκεκριμένα τα άρθρα 50 της I, 51 της II, 130 της III και 147 της IV συνθήκης της Γενεύης..

¹⁰² Άρθρο 11 παρ. 4, 85 παρ. 3-4.

¹⁰³ Η εξέλιξη αυτή στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο δεν δημιούργησε νέα εγκλήματα πολέμου, αλλά απλά χαρακτηρίσε τις πράξεις αυτές ως σοβαρές παραβάσεις. Επίσης βλ. FANIA DOMB: “Treatment..”, ενθ’ ανωτ. σελ. 312-314. - L.C. GREEN: “The Law of Armed Conflict...”, ενθ’ ανωτ. σσ. 248-249.

¹⁰⁴ J. McMahan, (2012). *War Crimes and Immoral Action in War*.

<http://philosophy.rutgers.edu/dmdocuments/War%20Crimes%20and%20Immoral%20Action%20in%20War.pdf>

¹⁰⁵ Cryer, R., Friman, H., Robinson, D., Wilmshurst, E., « *An introduction to international criminal law and procedure*», εκδ. Cambridge University Press, New York, 2010, σ. 22.

τούτου, γίνεται κατανοητό ότι τα εγκλήματα πολέμου αφορούν παραβιάσεις των κανόνων του πολέμου, ενώ παράλληλα περιλαμβάνουν πράξεις δολοφονίας, καταστροφές πόλεων, εκτέλεση ομήρων, λεηλασίες δημόσιας αλλά και ιδιωτικής περιουσίας. Αρμόδιο για την εκδίκαση των εγκλημάτων πολέμου είναι το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης.

Σύμφωνα με το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου να δικάζει εγκλήματα πολέμου, «τα εγκλήματα πολέμου συμπεριλαμβάνουν τις σοβαρές παραβιάσεις των Συμβάσεων της Γενεύης και άλλες σοβαρές παραβιάσεις διεθνών κανόνων και εθιμικού δικαίου που διαπράττονται σε διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις, και σε συγκρούσεις «που δεν έχουν διεθνή χαρακτήρα», όπως αναφέρεται στο Καταστατικό, όταν διαπράττονται «ως μέρος σχεδίου ή πολιτικής ή σε ευρεία κλίμακα»¹⁰⁶.

2.2.2 Εγκλήματα κατά της Ανθρωπότητας

Ο όρος «εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας»¹⁰⁷ συμπεριλαμβανόταν στη συμφωνία του Λονδίνου (8 Αυγούστου 1945), στην οποία ήταν σαφή η διάκριση από τα εγκλήματα πολέμου¹⁰⁸. Η διάκριση αυτή όμως, δεν είναι πάντοτε σαφής και ξεκάθαρη,¹⁰⁹ αφού οι εγκληματικές πράξεις συνήθως εμπίπτουν και στις δύο κατηγορίες και η ασάφεια αυτή οφείλεται στον όρο «ανθρωπότητα», που μας προκαλεί να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί όταν θέλουμε να τον περιλάβουμε στον ορισμό πράξης, που προϋποθέτει ένοχη και δημιουργεί απαιτήσεις¹¹⁰. Αυτές οι δύο κατηγορίες εγκλημάτων καλύπτουν μια μεγαλύτερη γκάμα περιπτώσεων¹¹¹, αφού τα εγκλήματα πολέμου διαπράττονται μεταξύ αντιπάλων

¹⁰⁶ Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών (2013).

http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=23&Itemid=35

¹⁰⁷ Βλ. **Κωνσταντίνος Χαντζηκωνσταντίνου**, «Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο», ό.π., σσ. 390-393. Για την εννοιολογική σημασία βλ. **M. CHERIF BASSIOUNI**: “Crimes against humanity in International criminal Law”, N. Dordrecht 1992, σ. 176 επ., ιδίως 147. Επίσης, βλ. και **MATHEW LIPPMAN**: “Crimes Against Humanity”, 17 Boston College Third World Law J., Spring 1997 (International Law and Human Rights, ed.).

¹⁰⁸ Βλ. **Χάρτη του Διεθνούς Στρατιωτικού Δικαστηρίου**, αρ. 6c, Νόμος 10 του συμμαχικού συμβουλίου ελέγχου «Law relating to the punishment of persons guilty of war crimes, crimes against peace and against humanity, Berlin 20 Dec. 1945, alien control council, Military Government legislation», αρ. 11 παρ. 1e, - χάρτης Στρατιωτικού Δικαστηρίου της Άπω Ανατολής, αρ. 5c.

¹⁰⁹ **GRYNFOGEL C**: “Un concept juridique en quête d’identité: Le crime contre l’humanité”, *Rev. Intern. Dr. Pen.* 63, 1027-1048, - **Ci. ERGERIE J.L.**: “La notion de crime contre l’humanité”, *Rev. Dr. Pub et Sei Pol.*, 104, 1251-1262.

¹¹⁰ Βλ. **Κωνσταντίνος Χαντζηκωνσταντίνου**, «Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο», ό.π., σσ. 390- 393.

¹¹¹ A/CN.4/398 παρ. 79.

και κατά τη διάρκεια ενόπλων συγκρούσεων¹¹², ενώ τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας είναι δυνατόν να διαπραχθούν σε περιόδους ειρήνης και χωρίς χαρακτηρισμό αντιπάλων¹¹³.

Με την χρήση του όρου «ανθρωπότητα» καλύπτουμε το σύνολο της ανθρώπινης κοινωνίας, του ανθρωπισμού και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας¹¹⁴. Το άτομο, από την άλλη πλευρά, εμφανίζεται ως φορέας βασικών δικαιωμάτων και ηθικών αξιών της ανθρώπινης κοινότητας. Υπό αυτή την έννοια, μπορούμε να πούμε ότι έγκλημα κατά της ανθρωπότητας είναι κάθε σοβαρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το ίδιο δεν ισχύει όμως και για οποιαδήποτε παραβίαση, αλλά αυτή που καλύπτει τις δύο προϋποθέσεις της εξαιρετικής σοβαρότητας και του γεγονότος ότι, η παραβίαση αποτελεί μέρος σχεδίου που εκτελείται συστηματικά - προϋποθέσεις ιδιαίτερα σημαντικές για το διαχωρισμό του διεθνούς εγκλήματος από το κοινό έγκλημα¹¹⁵. Έτσι, η καταστροφή του πολιτισμού, η αγριότητα κατά ανθρωπίνων υπάρξεων αλλά και η υποβάθμιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας αποτελούν ένα ενιαίο έγκλημα¹¹⁶, αυτό κατά της ανθρωπότητας¹¹⁷.

Κατά τον **Arqueanou**, ο διεθνής χαρακτήρας του εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας, πηγάζει από τρεις παράγοντες: **α)** Όταν ένα έγκλημα διαπράττεται από ένα κράτος στο πλαίσιο της κυριαρχίας του, δε μπορεί να κριθεί και να τιμωρηθεί, παρά μόνο από μία ανώτερη αρχή (του εσωτερικού Ποινικού Δικαίου), όπως το ΔΔ, **β)** Τα γεγονότα του Β΄ Π.Π. καθώς και οι εξελίξεις που ακολούθησαν αποκαλύπτουν τη νομική τάξη στην οποία ανήκει το έγκλημα κατά της ανθρωπότητας και ξεκάθαρα διαφαίνονται τα χαρακτηριστικά της *force publique* που επενέβη για την αποτροπή της συνέχισης της διάπραξης του, **γ)** Στη δυνατότητα κάθε χώρας να αντιμετωπίζει το έγκλημα με το εσωτερικό της ΠΔ¹¹⁸. Τι θα συνέβαινε, όμως, στην εξέταση ενός ακραίου και υποθετικού σεναρίου, μίας παντελούς καταστροφής μιας χώρας ενός κράτους και του πληθυσμού του; Από ποιον θα εφαρμοζόταν το εσωτερικό δίκαιο; Θα έπρεπε να αρνηθούμε την απονομή της δικαιοσύνης; Παρόλο που δεν είναι εύκολο να απαντηθούν τα παραπάνω ερωτήματα, καθιστούν

112 Sinclair, ILC 1960 meeting, 5 Ιουνίου 1986 παρ. 19.

113 A/CN.4/398 παρ. 8.

114 Βλ. **Κωνσταντίνος Χαντζηκωνσταντίνου**, «Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο», ό.π., σ. 390.

115 Βλ. **MCCAFFREY**, 1962, συνάντηση παρ. 7, 9 Ιαν.1986.

116 ILC 38 σύνοδος, κεφ. V, παρ. 83.

117 Βλ. **Κωνσταντίνος Χαντζηκωνσταντίνου**, «Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο», ό.π., σσ. 391-392

118 **Ibid** / σσ. 391-392

αυτονόητο το διεθνή χαρακτήρα του εγκλήματος¹¹⁹.

2.4 Εγκλήματα Πολέμου σύμφωνα με τα καταστατικά των Διεθνών Ποινικών Δικαστηρίων

Υστερα από επίπονες και συχνά άγονες συζητήσεις επιφανών νομικών από όλο τον κόσμο στο πλαίσιο της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου των Η.Ε.¹²⁰, οι οποίες διήρκεσαν περισσότερο από 40 χρόνια, το 1996 κατατέθηκε ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης ένα σημαντικό *"Σχέδιο - Κώδικας των Εγκλημάτων κατά της Ειρήνης και της Ασφάλειας της Ανθρωπότητας"*¹²¹ το οποίο θέτει σαφή όρια μεταξύ των εγκλημάτων πολέμου και των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, αν και δεν αντιμετωπίζει πλήρως τις τεχνικές λεπτομέρειες. Σύμφωνα λοιπόν με το ισχύον σήμερα καταστατικό του ΔΠΔ¹²² ορίζονται τα παρακάτω:

Το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία σε σχέση με εγκλήματα πολέμου (άρθρο 8 Κατ.), ιδιαίτερα όταν διεπράχθησαν ως μέρος σχεδίου ή πολιτικής ή ως μέρος ευρείας κλίμακας τέλεσης τέτοιων εγκλημάτων¹²³. Για τους σκοπούς του παρόντος Καταστατικού, *«εγκλήματα πολέμου»* θεωρούνται οι σοβαρές παραβιάσεις του ΔΑΔ, όπως ορίζονται σύμφωνα με τις Συμβάσεις της Γενεύης της 12ης Αυγούστου 1949, των δύο Πρόσθετων Πρωτοκόλλων του 1977 και συγκεκριμένα, οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις κατά προσώπων ή περιουσίας προστατευόμενων κατά τις διατάξεις της σχετικής Σύμβασης της Γενεύης.

Ως *«εγκλήματα πολέμου»* λοιπόν αναφέρονται, η ανθρωποκτονία από πρόθεση, τα βασανιστήρια ή η απάνθρωπη μεταχείριση, που περιλαμβάνουν ακόμα και βιολογικά πειράματα και η πρόκληση μεγάλης δοκιμασίας ή σοβαρής σωματικής ή ψυχικής βλάβης από πρόθεση.

¹¹⁹ *Ibid* / σσ. 391-392

¹²⁰ Βλ. **Στέλιος Περράκης**, *«Σύγχρονες Εξελίξεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου: από τα ad hoc Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια για την Πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο»*, ό.π., σσ. 51-52.

¹²¹ *Ibid* / σσ. 51

¹²² Βλ., **Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών**, *«Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο»*. Ανάκτηση 24/09/ 2013, από <http://www.unric.org/>.

¹²³ Βλ. **Στέλιος Περράκης**, *«Σύγχρονες Εξελίξεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου: από τα ad hoc Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια για την Πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο»*, ό.π., σσ. 51.

Ακολούθως, αναφέρονται η εκτεταμένη καταστροφή και ιδιοποίηση περιουσίας, οι οποίες δε δικαιολογούνται από τη στρατιωτική αναγκαιότητα και τελούνται παράνομα και αυθαίρετα, ο εξαναγκασμός αιχμαλώτου πολέμου ή άλλου προστατευομένου προσώπου να υπηρετήσει στις ένοπλες δυνάμεις εχθρικής δύναμης, η με πρόθεση αποστέρηση αιχμαλώτου πολέμου ή άλλου προστατευομένου προσώπου από τα δικαιώματα της δίκαιης και κανονικής δίκης, καθώς και η παράνομη απέλαση ή μεταφορά ή ο παράνομος περιορισμός και η σύλληψη ομήρων¹²⁴.

Άλλες σημαντικές παραβιάσεις των νόμων και εθίμων που εφαρμόζονται στις διεθνείς ένοπλες συρράξεις εντός του καθιερωμένου πλαισίου του διεθνούς δικαίου, είναι κάθε μια από τις ακόλουθες ενέργειες:

Οι επιθέσεις με πρόθεση που κατευθύνονται κατά του αμάχου πληθυσμού ως τέτοιου ή εναντίον αμάχων ατομικά, οι οποίοι δεν λαμβάνουν άμεσα μέρος στις εχθροπραξίες, οι επιθέσεις με πρόθεση, που κατευθύνονται κατά πολιτικών αντικειμένων, τα οποία δεν αποτελούν στρατιωτικούς στόχους. Επίσης, οι επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά προσωπικού εγκαταστάσεων, υλικού, μονάδων ή οχημάτων που χρησιμοποιούνται σε αποστολές ανθρωπιστικής βοήθειας ή ειρηνευτικές αποστολές σύμφωνα με τον Χάρτη των Η.Ε., εφόσον δικαιούνται την προστασία, που χορηγείται σε αμάχους ή πολιτικά αντικείμενα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο των ενόπλων συρράξεων, καθώς επίσης και κάθε επίθεση που επιχειρείται από πρόθεση, εν γνώσει ότι η επίθεση αυτή μπορεί να προκαλέσει απώλεια ζωής ή σωματική βλάβη σε αμάχους ή βλάβες σε πολιτικά αντικείμενα ή εκτεταμένες, μακροπρόθεσμες και σοβαρές ζημιές στο φυσικό περιβάλλον, οι οποίες θα ήταν σαφώς δυσανάλογες σε σχέση με το επιδιωκόμενο συγκεκριμένο και άμεσο συνολικό στρατιωτικό πλεονέκτημα¹²⁵. Τέλος, η επίθεση ή βομβαρδισμός, με οποιοδήποτε μέσο, κατά ανοχύρωτων πόλεων, χωριών, κατοικιών ή κτιρίων που δεν αποτελούν στρατιωτικούς στόχους.

¹²⁴ Βλ. **Στέλιος Περράκης**, «Σύγχρονες Εξελίξεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου: από τα *ad hoc* Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια για την Πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο», ό.π., σ. 51.

¹²⁵ Βλ. **Κωνσταντίνος Χαντζηκωνσταντίνου**, «Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο», ό.π., σσ. 391-392.

¹²⁵ **Ibid** / σσ. 391-392

Ακολουθώς, η ανθρωποκτονία ή ο τραυματισμός μαχίμου, ο οποίος έχει παραδώσει τα όπλα ή, μη έχοντας πλέον άλλο μέσο άμυνας, έχει παραδοθεί άνευ όρων, η μη προσήκουσα χρήση σημαίας ανακωχής, της σημαίας ή των στρατιωτικών διακριτικών και της στολής του εχθρού ή των Ηνωμένων Εθνών καθώς επίσης και των διακριτικών εμβλημάτων των Συμβάσεων της Γενεύης, η οποία είχε ως αποτέλεσμα θάνατο ή βαρεία σωματική βλάβη και η μεταφορά, αμέσως ή εμμέσως, από την Κατέχουσα Δύναμη, μέρους του δικού της αμάχου πληθυσμού στο έδαφος που καταλαμβάνει, ή η απόσυρση ή μεταφορά όλου ή μέρους του πληθυσμού του κατεχομένου εδάφους μέσα ή έξω από το έδαφος αυτό.

Στις παραβιάσεις υπάγονται ακόμα, οι επιθέσεις με πρόθεση¹²⁶, που κατευθύνονται κατά κτιρίων αφιερωμένων στη θρησκεία, παιδεία, τέχνη, επιστήμη ή αγαθοεργούς σκοπούς, ιστορικά μνημεία, νοσοκομεία και μέρη όπου συγκεντρώνονται οι ασθενείς και οι τραυματίες, εφόσον δεν αποτελούν στρατιωτικούς στόχους, η υποβολή προσώπων που βρίσκονται υπό την εξουσία του εχθρού σε σωματικό ακρωτηριασμό ή σε ιατρικά ή επιστημονικά πειράματα, οποιουδήποτε είδους που δε δικαιολογούνται ούτε από την ιατρική, οδοντιατρική ή νοσοκομειακή θεραπεία του προσώπου για το οποίο πρόκειται ούτε διεξάγονται προς το συμφέρον του και τα οποία προκαλούν θάνατο ή θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο την υγεία του προσώπου ή των προσώπων αυτών και η ανθρωποκτονία ή ο τραυματισμός με δόλια τεχνάσματα ατόμων, που ανήκουν στο εχθρικό έθνος ή στρατό.

Επιπροσθέτως, η δήλωση ότι δεν θα υπάρξει έλεος, η καταστροφή ή κατάσχεση της εχθρικής παρουσίας εκτός αν η καταστροφή ή κατάσχεση καθίστανται απαραίτητες από τις ανάγκες του πολέμου, η διακήρυξη ότι καταργούνται, αναστέλλονται ή είναι απαράδεκτα ενώπιον των δικαστηρίων τα δικαιώματα και οι δικαστικές πράξεις των υπηκόων του εχθρού και ο εξαναγκασμός των υπηκόων του εχθρού να συμμετάσχουν στις πολεμικές επιχειρήσεις κατά της χώρας τους έστω και αν βρίσκονταν στην υπηρεσία του αντιπάλου πριν από την έναρξη του πολέμου.

¹²⁶ Βλ. **Κωνσταντίνος Χαντζηκωνσταντίνου**, «Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο», ό.π., σσ. 390- 393. Επίσης Βλ. **Καλλιόπη Κούφα & Φωτεινή Παζαρτζή**, «Η Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη ως μηχανισμός επιβολής του Διεθνούς Δικαίου», Αθήνα 2007., σ. 85

Επίσης, κάθε λεηλασία πόλης ή τοποθεσίας, ακόμη και αν καταλήφθηκε με έφοδο, η χρησιμοποίηση δηλητηρίου ή δηλητηριωδών όπλων και η χρησιμοποίηση ασφυξιογόνων, δηλητηριωδών ή άλλων αερίων και όλων των ανάλογων υγρών, υλικών ή συσκευών, η χρήση σφαιρών που εκρήγνυνται και τα θραύσματά τους διασκορπίζονται εύκολα στο ανθρώπινο σώμα, όπως σφαίρες με επικάλυψη της βολίδας από σκληρό περίβλημα που δεν καλύπτει πλήρως την βολίδα ή που έχει εγκοπές και η χρήση όπλων, βλημάτων, υλικών και μεθόδων πολέμου, που προορίζονται να προξενήσουν υπέρμετρη βλάβη ή μη αναγκαίο πόνο ή που επιφέρουν πλήγματα από τη φύση τους άνευ διακρίσεως κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου των ενόπλων συρράξεων, υπό τον όρο ότι αυτά τα όπλα, βλήματα, υλικά και μέθοδοι πολέμου, αποτελούν αντικείμενο συνολικής απαγόρευσης και περιλαμβάνονται σε Παράρτημα του παρόν Καταστατικό, μετά από τροποποίηση σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις που εκτίθενται στα **άρθρα 121** και **123**.

Ακόμα, η χρησιμοποίηση της παρουσίας αμάχων η άλλων προστατευομένων προσώπων προκειμένου να καταστούν ορισμένα σημεία, περιοχές ή στρατιωτικές δυνάμεις απρόσβλητες από στρατιωτικές επιχειρήσεις, οι επιθέσεις από πρόθεση, που κατευθύνονται κατά κτιρίων, υλικού, υγειονομικών μονάδων και οχημάτων, καθώς και κατά προσωπικού φέροντος τα διακριτικά εμβλήματα των Συμβάσεων της Γενεύης σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο και η με πρόθεση χρήση της λιμοκτονίας του αμάχου πληθυσμού ως μεθόδου πολέμου με την αποστέρησή του από αντικείμενα απαραίτητα για την επιβίωσή του, συμπεριλαμβανομένης και της εσκεμμένης παρεμπόδισης της παροχής προμηθειών, όπως αυτή προβλέπεται από τις Συμβάσεις της Γενεύης.

Όταν προκληθεί ένοπλη σύρραξη μη διεθνούς χαρακτήρα, σημαντικές παραβιάσεις του κοινού άρθρου 3 των τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης της 12ης Αυγούστου 1949, και συγκεκριμένα οποιαδήποτε από τις ακόλουθες ενέργειες, οι οποίες διαπράττονται κατά προσώπων που δε λαμβάνουν ενεργά μέρος στις εχθροπραξίες, συμπεριλαμβανομένων και μελών των ενόπλων δυνάμεων που έχουν παραδώσει τα όπλα και εκείνων που ετέθησαν εκτός μάχης λόγω ασθένειας, τραυμάτων, κράτησης ή άλλης αιτίας, είναι οι παρακάτω:

Η βία, που ασκείται κατά της ζωής και του προσώπου, ιδίως κάθε είδους ανθρωποκτονία με πρόθεση, ακρωτηριασμός, απάνθρωπη μεταχείριση και βασανιστήρια, οι προσβολές κατά της προσωπικής αξιοπρέπειας¹²⁷, ιδιαίτερα η ταπεινωτική και εξευτελιστική μεταχείριση. Ακόμα, η σύλληψη ομήρων, καθώς και η επιβολή καταδικών και οι εκτελέσεις χωρίς προηγούμενη δικαστική απόφαση εκδοθείσα από κανονικά συσταθέν δικαστήριο¹²⁸, η οποία θα παρέχει όλες τις δικαστικές εγγυήσεις που αναγνωρίζονται ως απαραίτητες.

Οι διατάξεις, που αφορούν στις παραπάνω παραβιάσεις, εφαρμόζονται επί ενόπλων συρράξεων μη διεθνούς χαρακτήρα και επομένως δεν εφαρμόζονται, όταν προκληθούν εσωτερικές αναταραχές ή εντάσεις, όπως μεμονωμένες ταραχές και σποραδικές πράξεις βίας ή άλλες ενέργειες παρόμοιας φύσης¹²⁹.

Ακολούθως, η λεηλασία πόλης ή τοποθεσίας, ακόμη και αν καταλήφθηκε με έφοδο, ο βιασμός, γενετήσια δουλεία, εξαναγκασμός σε πορνεία, εξαναγκασμός σε εγκυμοσύνη, όπως ορίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 2(στ), εξαναγκασμός σε στέρωση ή άλλη μορφή γενετήσιας βίας που αποτελεί επίσης σημαντική παραβίαση του κοινού άρθρου 3 των τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης. Η στρατολόγηση παιδιών¹³⁰ ηλικίας κάτω των δεκαπέντε ετών σε εθνικές ένοπλες δυνάμεις ή ομάδες ή χρησιμοποίησή τους για ενεργό συμμετοχή τους στις εχθροπραξίες, η διαταγή μετακίνησης του αμάχου πληθυσμού για λόγους σχετικούς με την σύρραξη, εκτός αν τούτο απαιτείται για την ασφάλεια του εμπλεκόμενου αμάχου πληθυσμού ή από επιτακτικούς στρατιωτικούς λόγους και η ανθρωποκτονία ή τραυματισμός με δόλια τεχνάσματα αντιπάλων μαχίμων.

¹²⁷ Ορίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 2 (στ), καθώς επίσης και ο εξαναγκασμός σε στέρωση ή άλλη μορφή γενετήσιας βίας που αποτελεί επίσης σοβαρή παραβίαση των Συμβάσεων της Γενεύης.

¹²⁸ Βλ. **Στέλιος Περράκης**, «Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη: ανιχνεύοντας την ποινική καταστολή εγκλημάτων (πολέμου, κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονίας) διεθνούς ενδιαφέροντος στον 21^ο αιώνα», κεφ. 12^ο, στο: αφιέρωμα στον Θεωδ. Κουλουμπή, 'Διεθνείς Σχέσεις: σύγχρονη θεματολογία και προσεγγίσεις', ό.π., σσ. 294- 307.

¹²⁹ Βλ. **Νάσκου-Περράκη Π.**, «Η Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Πλαίσιο των Διεθνών Οργανισμών κατά τη Διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου», στο Θ. Καρβουνάρακης (επιμ.), Ο Ψυχρός Πόλεμος: Μια Διεπιστημονική Προσέγγιση, Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2011, σσ. 445-474.

¹³⁰ **Π. Νάσκου-Περράκη**, «Το ανθρωπιστικό Δίκαιο και η προστασία του παιδιού», Συλλογή Κειμένων Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, από 1^ο Εκπ. Σεμινάριο της Ελληνικής Επιτροπής για την Εφαρμογή και Διάδοση του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, Αθήνα, 2009, σ.237-262. Επίσης βλ. Άρθρο **Νάσκου-Περράκη Π.**, «Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού: Ένας 15ετής Απολογισμός», ΕΕΕυρΔ 3-4, 2006, σσ. 385-420.

Οι διατάξεις, που αφορούν τις παραπάνω παραβιάσεις εφαρμόζονται σε ένοπλες συρράξεις που λαμβάνουν χώρα στο έδαφος μιας χώρας όταν υπάρχει παρατεταμένη ένοπλη σύρραξη μεταξύ κυβερνητικών αρχών και οργανωμένων ενόπλων ομάδων ή μεταξύ τέτοιων ομάδων.

Στον εκτεταμένο προαναφερθέν κατάλογο τιμωρουμένων πράξεων επισημαίνονται ορισμένες ελληνικού ενδιαφέροντος όπως π.χ. η μεταφορά εποίκων σε κατεχόμενα εδάφη (άρθρο 8, εδ. β' VIII)¹³¹, αλλά και οι επιθέσεις κατά ιστορικών μνημείων κάθε μορφής, σχολείων, νοσοκομείων, εφόσον δεν είναι στρατιωτικοί στόχοι.

Πρέπει να επισημανθεί ότι, μέσω της μεταβατικής διάταξης του άρθρου 124 Κατ. ΔΠΔ, εισάγεται ένα σύστημα opt-out, σύμφωνα με το οποίο ένα κράτος-μέρος δύναται να μην αποδεχθεί για περίοδο 7 ετών, από τη θέση σε ισχύ του Καταστατικού, τη δικαιοδοσία του ΔΠΔ ως προς τα εγκλήματα πολέμου. Αυτή είναι η ρήτρα προσωρινής αυτοεξαιρέσης μιας συμβαλλόμενης χώρας από τη δικαιοδοσία του ΔΠΔ, ως προς την τέλεση τιμωρουμένων πράξεων που διεπράχθησαν στο έδαφος της¹³².

2.5 Εγκλήματα κατά της Ανθρωπότητας σύμφωνα με τα καταστατικά του Μόνιμου Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

Ως «έγκλημα κατά της ανθρωπότητας»^{133, 134} σύμφωνα με το καταστατικό, ορίζεται οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις, οι οποίες διαπράττονται ως μέρος

¹³¹ Ενσωματώθηκε στο Καταστατικό ύστερα από ελληνική πρόταση, που υποστήριξαν η Κύπρος, η Ελβετία και η Αίγυπτος. Σ' αυτήν αντιτάχθηκαν οι ΗΠΑ και το Ισραήλ, το οποίο μάλιστα, δήλωσε - κατά την επεξήγηση της ψήφου του - ότι η συγκεκριμένη αναφορά οδήγησε το Ισραήλ στην κατανήφιση τον Κατ. ΔΠΔ.

¹³² Βλ., **Στέλιος Περράκης**, «Σύγχρονες Εξελίξεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου: από τα ad hoc Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια για την Πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο», Συλλογή κειμένων, «Προς μία Διεθνή Ανθρωπιστική Τάξη τα Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια», επιμ. Π.Νάσκου -Περράκη, εκδ. Α. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα- Κομοτηνή 2000, ό.π., σ. 52.

¹³³ Βλ. **D. Robinson**, Defining «crimes against humanity» at the Rome Conference, AJIL 1999. 43-57 με μια πολύ ενδιαφέρουσα τεκμηρίωση νομολογίας.

¹³⁴ «Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Ενδεικτικά αναφέρονται ως τέτοια εγκλήματα ο φόνος ή ο αφανισμός, η δουλεία ή ο εκτοπισμός και κάθε απάνθρωπη πράξη κατά των αμάχων πληθυσμών (προ του πολέμου ή κατά τη διάρκειά του), καθώς και κάθε δίωξη για λόγους πολιτικούς, θρησκευτικούς ή φυλετικούς, εφόσον όμως οι πράξεις αυτές της δίωξης έλαβαν χώρα ως συνέχεια και εξαιτίας ενός εγκλήματος από τα περιλαμβανόμενα στην αρμοδιότητα του δικαστηρίου και ασχέτως αν η τιμωρία τους προβλέπεται από το εσωτερικό δίκαιο της χώρας όπου τελέστηκε το έγκλημα». Για περισσότερα, βλ. **Κωνσταντίνος Χαντζηκωνσταντίνου**, «Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο», ό.π., σ. 335.

ευρείας ή συστηματικής επίθεσης που κατευθύνεται κατά οποιουδήποτε αμάχου πληθυσμού, εν γνώσει της επίθεσης:

Εγκλήματα είναι, η ανθρωποκτονία από πρόθεση, κάθε εξόντωση, η υποδούλωση, κάθε εκτόπιση ή βίαιη μετακίνηση πληθυσμού και η φυλάκιση ή άλλη σοβαρή στέρηση της σωματικής ελευθερίας κατά παραβίαση βασικών κανόνων του διεθνούς δικαίου. Επιπλέον, τα βασανιστήρια, ο βιασμός, η γενετήσια δουλεία, ο εξαναγκασμός σε πορνεία, ο εξαναγκασμός σε εγκυμοσύνη, ο εξαναγκασμός σε στείρωση ή κάθε άλλη μορφή γενετήσιας βίας παρόμοιας βαρύτητας¹³⁵.

Επίσης, η δίωξη κατά οποιασδήποτε αναγνωρίσιμης ομάδας ή κοινότητας για λόγους πολιτικούς, φυλετικούς, εθνικούς, εθνοτικούς, πολιτιστικούς, θρησκευτικούς ή λόγους φύλου, όπως αυτό ορίζεται στην παράγραφο 3, ή άλλους λόγους που αναγνωρίζονται παγκοσμίως ως ανεπίτρεπτοι κατά το διεθνές δίκαιο σε σχέση με οποιαδήποτε πράξη που αναφέρεται στην παρούσα παράγραφο ή οποιοδήποτε έγκλημα εντός της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου, καθώς και η βίαιη εξαφάνιση προσώπων και ο φυλετικός διαχωρισμός¹³⁶.

Τέλος, στις παραβιάσεις, που προαναφέρθηκαν προστίθενται και άλλες απάνθρωπες πράξεις παρόμοιου χαρακτήρα, οι οποίες με πρόθεση προκαλούν μεγάλο πόνο, βαρεία ή ακόμα και ανήκεστη βλάβη της διανοητικής ή σωματικής υγείας¹³⁷.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Καταστατικού ΔΠΔ, προσδιορίζεται ότι οι πράξεις εκείνες που όταν διαπράττονται ενσυνείδητα, ως μέρος ευρείας ή συστηματικής δράσης κατά οποιουδήποτε αστικού πληθυσμού, συνιστούν εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.

Στην προηγούμενη απαρίθμηση των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, που δεν συνδέονται απαραίτητα με δραστηριότητες στη διάρκεια μιας ένοπλης σύρραξης,

¹³⁵ **Στέλιος Περράκης**, «Σύγχρονες Εξελίξεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου: από τα *ad hoc* Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια για την Πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο», στο: «Προς μια Διεθνή Ανθρωπιστική Τάξη: Τα Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια», ό.π., σ. 50.

¹³⁶ **Ibid** /σ. 50

¹³⁷ Κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι, στην εν λόγω απαρίθμηση των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, που δεν συνδέονται απαραίτητα με δραστηριότητες στη διάρκεια μιας ένοπλης σύρραξης, περιλαμβάνονται, για πρώτη φορά σε συμβατικό κείμενο, πράξεις που τιμωρούνται ως «νέα» εγκλήματα. Πρόκειται για τον εξαναγκασμό σε πορνεία, την υποχρεωτική κύηση και τον εξαναγκασμό σε εξαφάνιση.

περιλαμβάνονται, για πρώτη φορά σε συμβατικό κείμενο, πράξεις που τιμωρούνται ως «νέα» εγκλήματα. Πρόκειται για τον εξαναγκασμό σε πορνεία, την υποχρεωτική κήση και τον εξαναγκασμό σε εξαφάνιση¹³⁸.

Αυτή η συνολική καταγραφή στο Καταστατικό ΔΠΔ των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, αποκρυσταλλώνει με σαφήνεια τις τρέχουσες αντιλήψεις της διεθνούς κοινότητας σε αυτό το κρίσιμο πεδίο της ποινικής ευθύνης¹³⁹.

2.6 Διεθνοποιημένα Ποινικά Δικαιοδοτικά Όργανα - Ad hoc Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια

Τα τελευταία χρόνια, γίνεται συζήτηση για το φαινόμενο της προοδευτικής ποινικοποίησης της διεθνούς έννομης τάξης¹⁴⁰ ή της διεθνοποίησης του ποινικού δικαίου¹⁴¹. Μια από τις κυριότερες εκφάνσεις του φαινομένου αυτού αποτελεί η διεθνοποίηση της ποινικής καταστολής των διεθνών εγκλημάτων¹⁴². Η ίδρυση των ad hoc Διεθνών Ποινικών, όπως αυτών για την πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα, αλλά κυρίως η σύσταση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, ενός μόνιμου πλέον διεθνούς δικαιοδοτικού οργάνου αρμοδίου για την ποινική καταστολή των σοβαρότερο του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, αποτελεί τον κυριότερο άξονα της «επιδρομής» του ποινικού δικαίου στη διεθνή έννομη τάξη¹⁴³. Εκτός από τους εθνικούς μηχανισμούς απονομής ποινικής δικαιοσύνης, οι οποίοι εμφανίζονται είτε απρόθυμοι είτε αδύναμοι να προχωρήσουν στην άσκηση διώξεων υπευθύνων για αποτρόπαια εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας ή εγκλήματα πολέμου, προστίθεται και η δυνατότητα απονομής ποινικής δικαιοσύνης από διεθνή ποινικά δικαιο-

¹³⁸ Βλ. **Στέλιος Περράκης**, «Σύγχρονες Εξελίξεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου: από τα ad hoc Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια για την Πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο», ό.π., σ. 50

¹³⁹ Προς την ίδια κατεύθυνση η άποψη του **L. Contorelli**, **La CPI: un pas de géant** (rougnu qu' il soit aocompü?), RGDTP 1999.7-21, ο οποίος επισημαίνει ότι ο εθιμικός χαρακτήρας των διατάξεων του άρθρου 7 Κατ. θα ληφθεί υπόψη στο μέλλον, σ' εθνικό ή διεθνές επίπεδο, ανεξάρτητα από την εφαρμογή των συγκεκριμένων διατάξεων ως συμβατικών. Από μια γενικότερη σκοπιά πρβλ. **T. Meron**, *War crimes, crimes of age*, Oxford, 1998,305 επ.

¹⁴⁰ **T. Meron**, «*Is International Law moving towards Criminalization?*», EUROPIAN JOURNAL OF INTERNATIONAL LAW, σελ 18-23. Για μια γενική άποψη των εκφάνσεων της ποινικής καταστολής, **A.Yokaris**, «*La repression pemale en droit international public*», 2005, Enditonw Ant N. Sakkoulaw/Bruylant, Athenes/Bruxelles.

¹⁴¹ **Βλ. Μ. Καϊάφα-Γκπαντί**, «*Οι γενικές αρχές του Ποινικού Δικαίου στο Καταστατικό του ΔΠΔ- Προς ένα δικαιοκρατούμενο ποινικό δίκαιο των εθνών*», στο **Ι Μανωλεδάκη / C.Rittwitz**, «*Διεθνοποίηση του Ποινικού Δικαίου*», 2003, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσ/νίκη, σσ. 11-149, κυρίως σσ. 11-114.

¹⁴² Ο όρος εδώ περικλείει το έγκλημα της γενοκτονίας, τα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που θεωρούνται (μαζί με τα εγκλήματα της επίθεσης)τα κατ' εξοχήν διεθνή εγκλήματα, ή εγκλήματα (core crimes), σύμφωνα με το Καταστατικό του ΔΠΔ.

¹⁴³ **J.VERHOEVEN**, «*Verw un ordre repressif universel? Quelques observationw* », AFDI, 1999, σσ. 55-71, σελ. 58.

δοτικά όργανα¹⁴⁴.

Στο τοπίο της διεθνούς αντιμετώπισης των σοβαρότερων παραβιάσεων του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, προστέθηκε ακόμη μια νέα κατηγορία ποινικών δικαιοδοτικών οργάνων, τα οποία αναφέρονται ως διεθνοποιημένα ποινικά δικαστήρια, υβριδικά, ή μικτά¹⁴⁵.

Τα διεθνοποιημένα αυτά ποινικά δικαστήρια έχουν δικαιοδοσίες που εμπεριέχουν στοιχεία τόσο διεθνή όσο και εθνικά και που καταλαμβάνουν μια θέση ιδιότυπη στο σύστημα της διεθνούς έννομης τάξης. Στη νέα αυτή κατηγορία συγκαταλέγονται το Ειδικό Δικαστήριο για τη Σιέρα Λεόνε, τα Τμήματα Έκτακτης Δικαιοδοσίας των δικαστηρίων της Καμπότζης, τα πάνελ δικαστών στο Ανατολικό Τιμόρ και το Κόσσοβο, καθώς και το προσφάτως Ειδικό Τμήμα Εγκλημάτων Πολέμου του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, ενώ φαίνεται ότι ο κατάλογος δεν έχει κλείσει¹⁴⁶.

Από τα παραπάνω παρατηρούμε ότι προκύπτει μια τρίτη γενιά ποινικών δικαιοδοτικών οργάνων. Τα διεθνοποιημένα δικαιοδοτικά φέρουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά με τα πιο καθιερωμένα διεθνή ποινικά δικαιοδοτικά όργανα: είναι θεσμοθετημένα με σκοπό την ποινική καταστολή των διεθνών εγκλημάτων που διαπράττονται από φυσικά πρόσωπα, ασκούν δικαιοδοτική λειτουργία και υπόκεινται στις βασικές αρχές που διέπουν κάθε διεθνές ποινικό δικαστήριο¹⁴⁷. Τα διεθνοποιημένα ποινικά δικαστήρια παρουσιάζουν ορισμένα κοινά σημεία ως προς τους λόγους που οδήγησαν στη δημιουργία τους. Εξάλλου, θεωρήθηκαν, κυρίως λόγω της έλλειψης πολιτικής βούλησης, αλλά και για οικονομικούς λόγους, ως μία εναλλακτική λύση της σύστασης ad hoc διεθνών ποινικών δικαστηρίων στο πρότυπο των δύο ήδη υπάρχοντων.¹⁴⁸

¹⁴⁴ Φ. Παζαρτζή, «Διεθνοποιημένα Ποινικά Δικαιοδοτικά Όργανα: Μια «Μεταβατική» Ποινική Δικαιοσύνη», σ. 85-86.

¹⁴⁵ Βλ. Ph. PAZARTZIS, «*Tribunaux penaux internationalises: une nouvelle approche de la justice penale (inter nationale?)*», AFDI, 2003, σελ. 641-661, και, μεταξύ άλλων, C.P.F. A. NOLLKAEMPER/J.K. KLEFFNER (eds.), «*Internationalized Criminal Courts and Tribunals: Sierra Leone, East Timor, Kosovo, and Cambodia*», 2004, Oxford University Press, D. A. MUNDIS, «*New Mechanisms for the Enforcement of International Humanitarian Law*», 95AJIL, 2001, σελ. 934-952, C. ROMANO/TH. BOUTRUCHE, «*Tribunaux penaux internationales: etat des lieux d'une justice 'hybride'*», RGDIP, 2003, σ. 109-124, L. DICKINSON, «*The promise of Hybrid Courts*», 97 AJIT, 2003, σσ. 295-310.

¹⁴⁶ Βλ. Φ. Παζαρτζή, «Διεθνοποιημένα Ποινικά Δικαιοδοτικά Όργανα: Μια «Μεταβατική» Ποινική Δικαιοσύνη», σελ. 86.

¹⁴⁷ Βλ. C. ROMANO/T. BOUTRUCHE, όπ. Παρ (σημ. 5), σ. 111.

¹⁴⁸ Βλ. A. CASSESE, *International Criminal Law*, 2003, Oxford University Press, σ. 343.

Συμπερασματικά, με τον όρο *'ad hoc Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια'* εννοούνται τα διεθνοποιημένα δικαιοδοτικά όργανα, τα οποία και φέρουν *'κοινά χαρακτηριστικά'* με την πλειοψηφία των καθιερωμένων διεθνών ποινικών δικαιοδοτικών οργάνων, καθώς αποτελούν *«θεσμοθετημένα δικαστήρια με σκοπό την ποινική καταστολή των διεθνών εγκλημάτων που διαπράττονται από φυσικά πρόσωπα, ασκούν δικαιοδοτική λειτουργία και υπόκεινται στις βασικές αρχές που διέπουν κάθε διεθνές ποινικό δικαστήριο»*.

Αυτού του τύπου τα διεθνή ποινικά δικαστήρια¹⁴⁹ θεσμοθετήθηκαν *«ως απάντηση της διεθνούς κοινότητας»* σε μαζικές παραβάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, σε χώρες οι οποίες εξέρχονται από ανθρωπιστικές κρίσεις και έχουν ως σκοπό να καλύψουν το κενό είτε της απουσίας *«εγχώριων κατασταλτικών μηχανισμών»* είτε των *«ανεπαρκειών»* των ήδη υπαρχόντων μηχανισμών¹⁵⁰.

¹⁴⁹ βλ. Διονύσης Σ. Γάγγας, *«Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ενόπλων Συγκρούσεων»*, ό.π., σσ. 429-460.

¹⁵⁰ Βλ. Φ. Παζαρτζή, *«Διεθνοποιημένα Ποινικά Δικαιοδοτικά Όργανα: Μια «Μεταβατική» Ποινική Δικαιοσύνη»*, σσ. 86. Στέλιος Περράκης (επιμ), Κόσοβο, Ανατρέποντας τη διεθνή δικαιοταξία: αυτοδιάθεση και απόσχιση εθνοτήτων στον 21ο αιώνα, εκδ. Ι.Σιδέρης, Αθήνα, 2008, σ. 239.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΜΟΥ

3.1 Ανθρώπινα δικαιώματα και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας

3.1.1. Το Έγκλημα κατά της Ανθρωπότητας ως έγκλημα παραβίασης των θεμελιωδών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Η προσπάθεια του **Aroneanu** να προσεγγίσει το έγκλημα κατά της ανθρωπότητας από μία βάση διαχρονική, αυτή δηλαδή της παραβίασης των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς αποσκοπεί στη δογματική συνέπεια και ενότητα, αλλά και στην ασφαλή διάκριση του εγκλήματος, από τα κοινά "ιδιωτικά" εγκλήματα και από τα εγκλήματα πολέμου¹⁵¹.

Αφετηρία, λοιπόν, για όλα αποτελούν οι "αιώνιες αξίες" του σεβασμού της ζωής και της ελευθερίας του ατόμου, αξίες τις οποίες μετά τη ρητή τους επικύρωση από την κρατική εξουσία στο Σύνταγμα και τη σιωπηρή τους επιβεβαίωση στους Ποινικούς Κώδικες των κρατών ονομάζονται **δικαιώματα**¹⁵², τοποθετούνται στον πυρήνα του νομικού οικοδομήματος του πολιτισμού μας αλλά και προστατεύονται "**απόλυτα**".

Δια μέσου των αιώνων, η προστασία των "**δικαιωμάτων του ανθρώπου**"¹⁵³ εξασφαλιζόταν συνήθως μόνο από τον "**κυρίαρχο**". Έτσι, λόγου χάρη, ο 'πατέρας της φαμίλιας' τιμωρώντας έναν φόνο, διακηρύσσει το "**οικογενειακό**" δικαίωμα στη ζωή και με την κυριαρχία που ασκεί επί των μελών της οικογένειας στιγματίζει το έγκλημα. Στην εποχή της πόλης - κράτους τα "**δικαιώματα του ανθρώπου**" νοούνται ως "**αστικά**" δικαιώματα και ως "**αστικό**" ή "**πολιτικό**" νοείται και το έγκλημα που στρέφεται

¹⁵¹ **Eugène Aroneanu**, «Le Crime Contre l' Humanité», Librairie Dabboz, France 1961.

¹⁵² **Antonopoulos, Constantine**. «The relationship between international humanitarian law and human rights», *Revue hellénique de droit international*, 63e année, No. 2, 2010, σσ. 599-634. Ενδιαφέρον παρουσιάζει βλ. **Νάσκου-Περράκη Π.**, «Η Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Πλαίσιο των Διεθνών Οργανισμών κατά τη Διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου», στο Θ. Καρβουναράκης (επιμ.), *Ο Ψυχρός Πόλεμος: Μια Διεπιστημονική Προσέγγιση*, Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2011 σσ. 445-474.

¹⁵³ **Ibid**/ σσ. 599 – 634. Επίσης βλ. **THOMAS BUHRGENTHAL**: «*International Human Rights (in A nutshell)*» West Pub Co, 1988, σσ. 1-2.

εναντίον τους¹⁵⁴. Στην εποχή του κράτους, τέλος, τα "δικαιώματα του ανθρώπου" νοούνται ως **"κρατικά"** και η προσβολή τους συνιστά έγκλημα στρεφόμενο κατά της δημόσιας τάξης, ως έγκλημα του **"κοινού δικαίου"**.

Σε όλη αυτή την πορεία, γίνεται φανερό ότι η ιστορία των "δικαιωμάτων του ανθρώπου" είναι στενά συνδεδεμένη με την αντικατάσταση μιας μορφής κυριαρχίας από μία άλλη.

Σε αυτό το σημείο, όμως, προκύπτει το ερώτημα του τι γίνεται σε περίπτωση που ο **"κυρίαρχος"**, εν προκειμένω, το κράτος, παύει να **"σκοτώνει νόμιμα"**¹⁵⁵. Με άλλα λόγια και πιο συγκεκριμένα, το κράτος οφείλει να επιβάλλει το Δίκαιο και να μην εγκαταλείπει την αυτοδέσμευσή του παραβιάζοντας τους νόμους.

Αν λοιπόν η κρατική κυριαρχία καταργεί με τις πράξεις της το νόμο, οπότε ο καθένας θα μπορεί ανενόχλητος να σκοτώνει, η κυριαρχία αυτή καθίσταται εγκληματική. Χαρακτηριστική, από την άποψη αυτή, είναι μία δήλωση του Χίτλερ της 15^{ης} Ιουνίου 1942, σύμφωνα με την οποία: **"Το γερμανικό έθνος δεν δημιουργήθηκε για τις απαιτήσεις της δικαιοσύνης. Η δικαιοσύνη αντίθετα υπάρχει για να υπηρετεί το έθνος"**¹⁵⁶.

Στην εποχή της κρατικής κυριαρχίας, ο φόνος είναι έγκλημα του κοινού δικαίου κολαζόμενο από τον ποινικό κώδικα, ενώ τα "δικαιώματα του ανθρώπου" είναι "κρατικά", "συνταγματικά".

Σε αυτό το σημείο θα ήταν χρήσιμο να παρατεθεί ένα παράδειγμα, ώστε η διάκριση να γίνει ακόμη πιο σαφής. Πρόκειται για το ίδιο έγκλημα εξεταζόμενο υπό διαφορετικό καθεστώς κρατικής κυριαρχίας κάθε φορά. Στην πρώτη περίπτωση, θα εξεταστεί το παράδειγμα, της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης και στη δεύτερη αυτό της εθνικοσοσιαλιστικής Γερμανίας.

¹⁵⁴ Βλ. **Antonopoulos, Constantine**. «*The relationship between international humanitarian law and human rights*», σσ. 599 – 634.

¹⁵⁵ Βλ. **Stelios Perrakis**, «*L' Application des Droits de l' Homme en temps de conflict arme` et leur articulation avec le Droit International Humanitaire: e`tat de la question et aspects jurisprudentiels*», ο.π., σσ. 75 - 86.

¹⁵⁶ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. **Στάνλεϊ Πέιν**, *Η Ιστορία του Φασισμού*, εκδόσεις Φιλίστωρ.

Ένα έγκλημα λοιπόν διαπραττόμενο από ένα Ναζί πριν το 1933, στη διάρκεια της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης για λόγους εθνικούς, φυλετικούς, θρησκευτικούς ή πολιτικούς που αφορούν στην ταυτότητα του θύματος, αποτελούσε έγκλημα του κοινού δικαίου, το οποίο το Γερμανικό κράτος αποδοκίμαζε και τιμωρούσε¹⁵⁷.

Αντίθετα, αν το ίδιο έγκλημα γινόταν μετά το 1933, δεν αποτελούσε "έγκλημα". Για το ίδιο το Γερμανικό κράτος πια, η συγκεκριμένη βαριά προσβολή κατά του "ύψιστου" δικαιώματος είναι "νόμιμη", οι δε λόγοι διάπραξής της - τα "ευγενή κίνητρα" του δράστη - συνιστούν συγχρόνως τους λόγους εξάλειψης του αξιόποινου της πράξης και τη "**νόμιμη αιτία**" της δικαιολόγησης και της αποδοχής της από την κρατική εξουσία.

Κατά την προσέγγιση αυτή, η Γερμανία είχε πια καταστεί ένα κράτος εγκληματικό, στο οποίο όλοι οι φορείς της εξουσίας - από την ίδια τη Γερμανική κυβέρνηση, το Κοινοβούλιο, τη Δικαιοσύνη, τη Διοίκηση, τις Ένοπλες Δυνάμεις, το Επιτελείο, τα Σώματα Ασφαλείας, τον Τύπο κλπ. ως τον τελευταίο δήμιο - επιδίδονταν από κοινού και σε μια άριστη συνεργασία στο έγκλημα.

Δεδομένου των προαναφερθέντων, φαίνεται ξεκάθαρα ότι μόνο μία ανώτερη κυριαρχία, ανώτερη και από αυτή την κρατική, θα μπορούσε να επιβληθεί της τελευταίας σε περίπτωση εγκληματικής άσκησης της και να αποκαταστήσει τη βασιζόμενη στο σεβασμό των "**δικαιωμάτων του ανθρώπου**"¹⁵⁸ νομιμότητα.

Η οργανική εξέλιξη που προκάλεσε ο Β' Π.Π. ήταν εκείνη που επέτρεψε καταρχήν να θεωρηθεί δυνατή η υποκατάσταση της κρατικής κυριαρχίας του φασισμού από μία άλλη.

¹⁵⁷ Βλ. **Στάνλεϊ Πέιν**, Η Ιστορία του Φασισμού, ό.π.,

¹⁵⁸ Βλ. **Stelios Perrakis**, «*L' Application des Droits de l' Homme en temps de conflit arme` et leur articulation avec le Droit International Humanitaire: e`tat de la question et aspects jurisprudentiels*», ό.π , σσ. 75 - 86. Επίσης ενδιαφέρον παρουσιάζει , **Φ. Δασκαλοπούλου – Λιβαδά**, «*Εφαρμογή του ΔΑΔ: το σύστημα διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης*», στο: 'Συλλογή Κειμένων Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου', διεύθυνση έκδοσης Κ. Κούφα, Εκδόσεις Κορηλία Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2011, σσ. 197-207.

Ανώτερη της κρατικής κυριαρχίας μπορούσε πλέον να είναι για την περίπτωση της Γερμανίας μόνο μία **ad hoc** διεθνής κυριαρχία, η οποία άλλωστε προέκυψε με την άνευ όρων παράδοση της Γερμανίας και τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης με τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ελέγχου του Βερολίνου και με τις καταδίκες που επέβαλαν τα Δικαστήρια των Ζωνών Κατοχής¹⁵⁹.

Αποκαταστάθηκε, έτσι, στη Γερμανία ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διακρίσεις, ώστε οι νόμοι να μην μπορούν να επιβάλλουν σε κάποιο αθώο την ποινή ενός ενόχου.

Χάρη στο τραγικό προηγούμενο της Γερμανίας, τα "δικαιώματα του ανθρώπου" είχαν πια καταστεί με οργανικό τρόπο διεθνή και το έγκλημα του Τρίτου Ράιχ διεθνές έγκλημα του κοινού ποινικού δικαίου. Έτσι κανείς δεν μπορούσε πλέον να μιλά, τουλάχιστον ανοιχτά, για "**εσωτερική υπόθεση**" της Γερμανίας.

Με τον όρο "**διεθνές έγκλημα του κοινού ποινικού δικαίου**", προσεγγίστηκε η έννοια του εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας, η διάπραξη του οποίου οφείλεται στην καταχρηστική άσκηση της κρατικής εξουσίας και κυριαρχίας. Το έγκλημα κατά της ανθρωπότητας είναι ένα και το αυτό, είτε διαπράττεται σε καιρό ειρήνης είτε σε καιρό πολέμου. Είναι το έγκλημα εκείνο που δεν κολάζεται ως "**απλή παράβαση**" των κανόνων διεξαγωγής του πολέμου, αλλά ως βαριά προσβολή κατά των "δικαιωμάτων του ανθρώπου" τα οποία, ουσιαστικά, στην πράξη καταργεί¹⁶⁰.

Αυτός είναι και ο λόγος που σε μια επαμφοτερίζουσα κατάσταση, όπως αυτή που προέκυψε στο Κοσσυφοπέδιο¹⁶¹ - όπου από τεχνικής απόψεως δεν έλαβε χώρα πόλεμος - το έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, όντας ως προς την ουσία του σε πολλές περιπτώσεις

¹⁵⁹ **Μορτόπουλος Κων.**, «Παγκόσμια Διακυβέρνηση, Κρατική Κυριαρχία και Ειρηνευτικές Αποστολές: ένα κομίζ για δυνατούς λύτες» ανάκτηση 27/09/2013 από <http://www.intellectum.org/>. Επίσης βλ. , **Στέλιος Περράκης**, «Σύγχρονες Εξελίξεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου: από τα ad hoc Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια για την Πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο», ό.π. , σσ. 35-55.

¹⁶⁰ Βλ. **Stelios Perrakis**, «L' Application des Droits de l' Homme en temps de conflit arme` et leur articulation avec le Droit International Humanitaire: e`tat de la question et aspects jurisprudentiels», ό.π. σσ. 75 - 86.

¹⁶¹ «**Kosovo conflict** », ανάκτηση 10/10/ 2013 από <http://www.britannica.com/>.

παρεμφερές με τα εγκλήματα πολέμου¹⁶², αποκτά εξέχουσα σημασία και έχει προβάδισμα σε σχέση με τα εγκλήματα πολέμου.

Βέβαια ο διεθνής χαρακτήρας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είχε γίνει πιο χειροπιαστός με τις συνθήκες ειρήνης¹⁶³ που επισφράγισαν τον Α΄ Π.Π.¹⁶⁴. Χάρη στις ρήτρες¹⁶⁵ που περιλήφθηκαν σε αυτές και που αφορούσαν στην προστασία των μειονοτήτων, εκδηλώθηκε για πρώτη φορά ενεργά, γενικά και θεωρητικά το διεθνές ενδιαφέρον για τον τρόπο με τον οποίο ένα κράτος ασκεί την κρατική του κυριαρχία απέναντι στους ίδιους του τους υπηκόους.

Έκτοτε, η σύγχρονη διδασκαλία του διεθνούς δικαίου αλλά και η διεθνής πρακτική επιφυλάσσουν μία ολοένα και πιο σημαντική θέση στο **"διεθνή χαρακτήρα"** των ανθρωπίνων δικαιωμάτων¹⁶⁶.

Στην ουσία, η **"διεθνής υποχρέωση"** για τη δημοκρατική άσκηση της κρατικής κυριαρχίας προτάχθηκε με αφορμή τις συμβάσεις της Χάγης για τον πόλεμο. Αποδεχόμενα να μην εγκλείουν, εξαναγκάζουν σε πείνα, βασανίζουν, τρομοκρατούν και δολοφονούν τους πολίτες των κατεχόμενων περιοχών, τα κράτη αναλαμβάνουν ταυτόχρονα στο διεθνές επίπεδο και την υποχρέωση να σέβονται τα δικαιώματα στη ζωή και στην ελευθερία των ίδιων πολιτών, δικαιώματα άλλωστε για τα οποία είχαν δεσμευτεί απέναντι στους υπηκόους τους με τα οικεία διατυπωμένα Συντάγματα. Σήμερα επιπλέον, δεσμεύονται και από τις υφιστάμενες Διεθνείς Συμβάσεις, τις οποίες έχουν επικυρώσει τα περισσότερα κράτη.

¹⁶² Καλλιόπη Κούφα & Φωτεινή Παζαρτζή, «Η Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη ως μηχανισμός επιβολής του Διεθνούς Δικαίου», οπ. , Αθήνα 2007, σ. 98

¹⁶³ Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες) «Κείμενα Διεθνούς Ποινικού Δικαίου».

¹⁶⁴ Βλ. ό.π., Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, «Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο». ανάκτηση 19/09/ 2013 από <http://www.unric.org/>.

¹⁶⁵ Εμμανουήλ Ρούκουνας, «Διεθνές Δίκαιο», οπ. , 2004, σσ. 52-53

¹⁶⁶ Βλ. Constantine Anonopoulos, «The Relationship between International Humanitarian Law and Human Rights», ό.π.,σελ 599-634. Επίσης, βλ. Νάσκου-Περράκη Π., «Η Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Πλαίσιο των Διεθνών Οργανισμών κατά τη Διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου», ό.π., σσ. 445-474.

3.1.2. Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο και Δίκαιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Οι πηγές του γενικού διεθνούς δικαίου παρέχονται από το Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης και πιο συγκεκριμένα αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 38¹⁶⁷.

Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 38 αναφέρει ότι: «Το Δικαστήριο, που έργο του έχει να εκδικάζει, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, τις υποθέσεις που υποβάλλονται σ' αυτό, θα εφαρμόζει:

«α. τις διεθνείς συμβάσεις, γενικές ή ειδικές, που θέτουν κανόνες οι οποίοι αναγνωρίζονται ρητά από τα αντίδικα κράτη,

β. το διεθνές εθιμικό δίκαιο, ως απόδειξη γενικής πρακτικής που γίνεται δεκτή ως κανόνας δικαίου,

γ. τις γενικές αρχές του δικαίου που αναγνωρίζονται από τα πολιτισμένα έθνη,

δ. με την επιφύλαξη όσων προβλέπουν οι διατάξεις του Άρθρου 59, τις δικαστικές αποφάσεις και τα διδάγματα των πιο αναγνωρισμένων δημοσιολόγων των διάφορων εθνών, ως βοηθητικά μέσα για τον καθορισμό των κανόνων δικαίου»

Από την άποψη του διεθνούς δικαίου, ο όρος 'πράξη πολέμου' (act of war) αναφέρεται περισσότερο σε πολιτικό πλαίσιο και όχι σε νομικό¹⁶⁸. Παρά το γεγονός ότι παραδοσιακά ο όρος σημαίνει εκείνη η λογική, ή αλλιώς ο λόγος για τον οποίον τα έθνη συμμετέχουν σε διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις, σήμερα η έννοια αυτού του όρου έχει αλλάξει. Όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στο άρθρο 2 (4) του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών: «Όλα τα μέλη κατά τις διεθνείς τους σχέσεις θα απέχουν από την απειλή ή τη χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής

¹⁶⁷ C. Damgaard, *«Individual criminal responsibility for core international crimes»*, εκδ. Springer, Denmark, 2008, σ. 64.

¹⁶⁸ J. Dunlap, 2004, "International Law and Terrorism". <http://people.duke.edu/~pfeaver/dunlapterrorism.pdf>

ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους, ή με οποιοδήποτε τρόπο που δε συνάδει με τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών»¹⁶⁹.

Η Διακήρυξη για τις αρχές του διεθνούς δικαίου που αφορούν στις φιλικές σχέσεις και στη συνεργασία μεταξύ κρατών σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, αναφέρει χαρακτηριστικά ότι θεωρεί την προοδευτική ανάπτυξη και κωδικοποίηση των παρακάτω αρχών:

«α. της αρχής ότι τα Κράτη θα απέχουν στις διεθνείς τους σχέσεις από την απειλή ή χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε Κράτους ή κατά οποιοδήποτε άλλο τρόπο ασυμβίβαστο με τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών,

β. της αρχής ότι τα Κράτη θα διακανονίζουν τις διεθνείς διαφορές τους με ειρηνικά μέσα, κατά τέτοιο τρόπο που να μην κινδυνεύει η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια,

γ. του καθήκοντος μη επέμβασης σε ζητήματα που εμπίπτουν στην εσωτερική αρμοδιότητα οποιουδήποτε Κράτους, σύμφωνα με το Χάρτη,

δ. του καθήκοντος των Κρατών να συνεργάζονται μεταξύ τους σύμφωνα με το Χάρτη,

ε. της αρχής των ίσων δικαιωμάτων και της αυτοδιάθεσης των λαών,

στ. της αρχής της κυριαρχικής ισότητας των Κρατών,

η. της αρχής ότι τα Κράτη θα εκπληρώνουν με καλή πίστη τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν σύμφωνα με το Χάρτη»

Ειδικότερα, η Διακήρυξη για τις αρχές του διεθνούς δικαίου που αφορούν στις φιλικές σχέσεις και στη συνεργασία μεταξύ κρατών σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών αναφέρει χαρακτηριστικά ότι:

- «Κάθε Κράτος έχει το καθήκον να απέχει στις διεθνείς σχέσεις του, από την απειλή ή χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανε-

¹⁶⁹ Cryer, R., Friman, H., Robinson, D., Wilmschurst, E. «*An introduction to international criminal law and procedure*», εκδ. Cambridge University Press, New York, 2010, σ. 203

ξαρτησίας οποιουδήποτε Κράτους ή κατά οποιονδήποτε άλλο τρόπο ασυμβίβαστο με τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών. Παρόμοια απειλή ή χρήση βίας συνιστά παραβίαση του διεθνούς δικαίου και του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ουδέποτε θα χρησιμοποιείται ως μέσο διακανονισμού των διεθνών ζητημάτων.

- Ο επιθετικός πόλεμος αποτελεί έγκλημα κατά της ειρήνης, για το οποίο δημιουργείται ευθύνη κατά το διεθνές δίκαιο.
- Σύμφωνα με τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών, τα Κράτη έχουν καθήκον να απέχουν από προπαγάνδα υπέρ επιθετικών πολέμων.
- Κάθε Κράτος έχει το καθήκον να απέχει από την απειλή ή χρήση βίας για την παραβίαση των υπαρχόντων διεθνών συνόρων άλλου Κράτους ή ως μέσο επίλυσης διαφορών, συμπεριλαμβανομένων των εδαφικών διαφορών καθώς και των μεθοριακών προβλημάτων των Κρατών.
- Κατά τον ίδιο τρόπο, κάθε Κράτος έχει το καθήκον να απέχει από απειλή ή χρήση βίας για την παραβίαση διεθνών σημείων οριοθέτησης όπως γραμμών ανακωχής, που έχουν τοποθετηθεί σύμφωνα με διεθνείς συμφωνίες στις οποίες συμμετέχει το Κράτος αυτό, ή τις οποίες είναι υποχρεωμένο να σεβαστεί. Κανένα σημείο από τα προηγούμενα δεν θα ερμηνευθεί ότι παραβιάζει τις θέσεις των ενδιαφερομένων μερών σε σχέση με το καθεστώς και τα αποτελέσματα τέτοιων γραμμών υπό το ειδικό καθεστώς που (τις διέπει), ή ότι επηρεάζει τον προσωρινό του χαρακτήρα.
- Τα Κράτη έχουν το καθήκον να απέχουν από πράξεις αντιποίνων που εμπλέκουν τη χρήση βίας.
- Κάθε Κράτος έχει το καθήκον να απέχει από οποιαδήποτε εξαναγκαστική ενέργεια που στερεί τους λαούς, οι οποίοι αναφέρονται στη διατύπωση της αρχής των ίσων δικαιωμάτων και αυτοδιάθεσης, από το δικαίωμά τους στην αυτοδιάθεση, ελευθερία και ανεξαρτησία.
- Κάθε Κράτος έχει το καθήκον να απέχει από την οργάνωση ή ενθάρρυνση της οργάνωσης άτακτων δυνάμεων ή ένοπλων συμμοριών, συμπεριλαμβανομένων μισθοφόρων, για διείσδυση στο έδαφος άλλου Κράτους.
- Κάθε Κράτος έχει το καθήκον να απέχει από την οργάνωση, ενθάρρυνση, συνδρομή σε εμφύλιες συγκρούσεις ή σε τρομοκρατικές ενέργειες σε άλλο

Κράτος ή να ανέχεται στο έδαφος του οργανωμένες δραστηριότητες που κατευθύνονται στη διάπραξη τέτοιων πράξεων, όταν οι πράξεις που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο εμπλέκουν την απειλή ή χρήση βίας.

- Το έδαφος Κράτους δεν θα αποτελεί αντικείμενο στρατιωτικής κατοχής που απορρέει από τη χρήση βίας κατά παραβίαση των διατάξεων του Χάρτη. Το έδαφος Κράτους δεν θα αποτελεί αντικείμενο προσάρτησης σε άλλο Κράτος, ως αποτέλεσμα της απειλής ή χρήσης βίας. Εδαφική προσάρτηση που θα προκύπτει από την απειλή ή χρήση βίας δεν θα αναγνωρίζεται ως νόμιμη»

Εκτός από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, το δίκαιο των μεταναστών, καθώς και το δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα ισχύουν και για την περίπτωση της ένοπλης σύρραξης μεταξύ κρατών¹⁷⁰. Πιο συγκεκριμένα, «το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ένα υποσύνολο του διεθνούς δικαίου που ασχολείται με τις υποχρεώσεις των κρατών σε σχέση με την τήρηση και την εγγύηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων [...] Το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ενσωματωμένο στην τυποποιημένη μορφή του διεθνούς δικαίου: συνθήκες, άλλες διεθνείς συμφωνίες, εθιμικό δίκαιο που περιλαμβάνει *jus cogens* (διεθνές αναγκαστικό δίκαιο) ή αναγκαστικούς κανόνες, και ενδοτικό δίκαιο, όπως τα ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης. Το δίκαιο αυτό συχνά υλοποιείται μέσω της εθνικής νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένου του συνταγματικού δικαίου»¹⁷¹. Με βάση αυτόν τον ορισμό μπορεί κανείς να κατανοήσει ότι το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο σχετίζονται μεταξύ τους.

Αναφορικά με το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, επισημαίνεται ότι, το Πρόσθετο Πρωτόκολλο Ι κωδικοποίησε αφενός προϋπάρχοντες κανόνες διεθνούς εθιμικού δικαίου αλλά και έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία νέων εθιμικών κανόνων. Χαρακτηριστικά, αναφέρεται ότι: «Παραδείγματα κανόνων που βρέθηκαν να είναι εθιμικοί, οι οποίοι αντιστοιχούν σε διατάξεις του Πρόσθετου πρωτοκόλλου Ι

¹⁷⁰ P. Robinson, «The Virtues of Restorative Processes, The Vices of The Virtues of Restorative Processes, The Vices of "Restorative Justice"», *Scholarship at Penn Law*. Paper 34, http://lsr.nellco.org/upenn_wps/34, σ. 3

¹⁷¹ D. Pokempner, «*Terrorism and Human Rights: The Legal Framework*», στο: *Terrorism and International Law: Challenges and Responses*. Contributions presented at the "Meeting of independent experts on Terrorism and International Law: Challenges and Responses. Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law", Sanremo, 30 May - 1 June 2002, σ. 19

περιλαμβάνουν: την αρχή της διάκρισης μαχητών-αμάχων και αστικών-στρατιωτικών στόχων, την απαγόρευση αδιάκριτων επιθέσεων, την αρχή της αναλογικότητας στις επιθέσεις, την υποχρέωση λήψης όλων των δυνατών προφυλάξεων κατά την επίθεση και για τις συνέπειες επίθεσης, την υποχρέωση σεβασμού και προστασίας νοσηλευτικού και θρησκευτικού προσωπικού, ιατρικών μονάδων και οχημάτων, του ανθρώπινου δυναμικού και του υλικού ανθρωπιστικής βοήθειας, δημοσιογράφων, την υποχρέωση προστασίας όσων επιτελούν ιατρικών λειτουργημάτων, την απαγόρευση επιθέσεων σε ανοχύρωτες περιοχές και αποστρατικοποιημένες ζώνες, την υποχρέωση ελέους και προστασίας εχθρών που έχουν τεθεί εκτός μάχης, την απαγόρευση πρόκλησης λιμού, την απαγόρευση επιθέσεων σε αγαθά απαραίτητα για την επιβίωση του άμαχου πληθυσμού, την απαγόρευση κατάχρησης των εμβλημάτων και χρήσης δολίων μέσων, την υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών εγγυήσεων για τους αμάχους και τα άτομα που έχουν τεθεί εκτός μάχης, την υποχρέωση έρευνας για αγνοούμενα άτομα και τη συγκεκριμένη προστασία που απολαύουν οι γυναίκες και τα παιδιά»¹⁷².

Ωστόσο, υπάρχει μια σημαντική διαφορά: από τη μία πλευρά το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υποτιμάται, η αλλιώς παρεκκλίνεται (derogated) σε περιόδους εθνικής έκτακτης ανάγκης¹⁷³. Από την άλλη πλευρά το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ισχύει σε καταστάσεις ένοπλης σύγκρουσης, είτε διεθνείς είτε όχι. Προκειμένου να γίνει περισσότερο κατανοητή αυτή η διαφορά, αρκεί να αναφέρουμε ότι σε αυτό το πλαίσιο οι τρομοκρατικές ενέργειες που λαμβάνουν χώρα σε καιρό ειρήνης δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν από το διεθνές δίκαιο, ακόμα κι αν παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα¹⁷⁴.

¹⁷² **J.M. Henckaerts**, «Μελέτη για το εθιμικό διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Μια συνεισφορά στην κατανόηση και το σεβασμό των κανόνων δικαίου των ενόπλων συρράξεων», Ευρωπαϊκό Κέντρο Έρευνας και Κατάρτισης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Ανθρωπιστικής Δράσης, 2007, http://www.icrc.org/eng/assets/files/other/gre-irrc_857_henckarts.pdf, σ. 13

¹⁷³ **D. Pokempner**, «*Terrorism and Human Rights: The Legal Framework*», στο: *Terrorism and International Law: Challenges and Responses*. Contributions presented at the “Meeting of independent experts on Terrorism and International Law: Challenges and Responses. Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law”, Sanremo, 30 May - 1 June 2002, σ. 21.

¹⁷⁴ **E.C. Gillard**, «*The Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law*», στο: *Terrorism and International Law: Challenges and Responses*. Contributions presented at the “Meeting of independent experts on Terrorism and International Law: Challenges and Responses. Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law”, Sanremo, 30 May - 1 June 2002, σ. 50.

Ενώ το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο δεσμεύει τα κράτη και τους ιδιώτες, το κράτος είναι ο μόνος υπεύθυνος για την τήρηση και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων¹⁷⁵. Όπως επισημαίνεται, το Κράτος υπέχει ευθύνη για παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που καταλογίζονται σε αυτό και πρέπει να επανορθώσει πλήρως για τις απώλειες ή ζημιές από αυτές τις παραβιάσεις¹⁷⁶. Αυτό το παράδοξο έχει τη βάση του στην ανάπτυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα οποία αναπτύχθηκαν κυρίως για να δημιουργήσουν τα ελάχιστα διεθνή δικαιώματα που αποσκοπούν στην προστασία των ατόμων από την υπερβολική άσκηση του νόμιμου μονοπωλίου βίας από την πλευρά του κράτους. Ως ένα συγκεκριμένο βαθμό, τα ανθρώπινα δικαιώματα περιορίζουν την ελευθερία δράσης ενός κράτους, ειδικά όσον αφορά στη δημοσίευση νόμων και κανονισμών που δεσμεύουν τα άτομα κατά τις προσωπικές τους σχέσεις με το κράτος¹⁷⁷.

Ένα παράδειγμα που καταδεικνύει αυτή τη διαφορά, καθώς και το γεγονός ότι σε περιόδους πολέμου εφαρμόζεται το Διεθνές Δίκαιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, είναι το άρθρο 21 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, σύμφωνα με το οποίο¹⁷⁸: «Αναγνωρίζεται το δικαίωμα ειρηνικής συνάθροισης. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού δεν υπόκειται σε περιορισμούς άλλους εκτός από εκείνους που επιβάλλονται σύμφωνα με το νόμο και είναι απαραίτητοι σε μία δημοκρατική κοινωνία για το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας, της δημόσιας τάξης ή για την προστασία της δημόσιας υγείας, των χρηστών ηθών ή των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων»¹⁷⁹.

¹⁷⁵ P. Hostettler, «Human Rights and the “War” against International Terrorism», στο: *Terrorism and International Law: Challenges and Responses*. Contributions presented at the “Meeting of independent experts on Terrorism and International Law: Challenges and Responses. Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law”, Sanremo, 30 May - 1 June 2002, σ. 31.

¹⁷⁶ J.M. Henckaerts, «Μελέτη για το εθιμικό διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Μια συνεισφορά στην κατανόηση και το σεβασμό των κανόνων δικαίου των ενόπλων συρράξεων», Ευρωπαϊκό Κέντρο Έρευνας και Κατάρτισης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Ανθρωπιστικής Δράσης, 2007, http://www.icrc.org/eng/assets/files/other/gre-irrc_857_henckarts.pdf, σ. 21.

¹⁷⁷ P. Hostettler, «Human Rights and the “War” against International Terrorism», στο: *Terrorism and International Law: Challenges and Responses*. Contributions presented at the “Meeting of independent experts on Terrorism and International Law: Challenges and Responses. Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law”, Sanremo, 30 May - 1 June 2002, σ. 33

¹⁷⁸ D. Pokempner, «Terrorism and Human Rights: The Legal Framework», στο: *Terrorism and International Law: Challenges and Responses*. Contributions presented at the “Meeting of independent experts on Terrorism and International Law: Challenges and Responses. Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law”, Sanremo, 30 May - 1 June 2002, σ. 24.

¹⁷⁹ Άρθρο 21 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα.

Το άρθρο 10 της Τελικής Πράξης της Παγκόσμιας Διάσκεψης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου τονίζει ότι «η μαζική παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, αποτέλεσμα των ένοπλων επιθέσεων και συρράξεων, με τραγικές συνέπειες, αιτία ανέκφραστης ανθρώπινης δυστυχίας δημιουργεί αντιδράσεις που μπορεί να βυθίσουν τον κόσμο σε ολοένα αυξανόμενες συρράξεις. Η διεθνής κοινότητα οφείλει να συνεργασθεί για την εξάλειψη των ζυγών αυτών».

Το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του ανθρωπιστικού δικαίου και του δικαίου των προσφύγων δε συνδέονται μόνο εννοιολογικά μέσω του απώτερου στόχου τους για την προστασία του ατόμου, αλλά και λειτουργικά μέσα από τις στενές σχέσεις τους με τη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού, αλλά και την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Δεδομένου ότι δεν υπάρχει η ανάγκη να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο το οποίο θα μπορούσε να είναι σε θέση να παρέχει σε κάθε άτομο την απαραίτητη ασφάλεια και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το παραπάνω σύνολο των νόμων μπορεί να αντιμετωπίσει τα δικαιώματα των ατόμων σε περιόδους έκτακτης ανάγκης, απειλής για την εθνική ασφάλεια και βίαιων συγκρούσεων¹⁸⁰. Ο απώτερος στόχος του πλαισίου αυτού είναι να παρέχει στα θύματα των συγκρούσεων την ασφάλεια που χρειάζονται, για να διασφαλιστεί ότι δεν θα είναι θύματα ξανά και, τέλος, ότι οι επιθέσεις αυτές δεν θα καταστρέψουν τις δημοκρατικές αξίες και αρχές με αποτέλεσμα την αποσταθεροποίηση των χωρών¹⁸¹.

Σε αυτό το σημείο είναι χρήσιμο να εξεταστεί λίγο πιο αναλυτικά ο όρος ‘υποτίμηση’ (derogation) που αναφέρθηκε στην περίπτωση του διεθνούς δικαίου σε περιόδους εθνικής έκτακτης ανάγκης. Συνήθως αυτές οι παρεκκλίσεις τείνουν να είναι περιοριστικές και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η πλειοψηφία των μέσων για τα ανθρώπινα δικαιώματα αναφέρονται ακριβώς στα δικαιώματα για τα οποία δεν μπορεί να υπάρξει παρέκκλιση, όπως: α) το δικαίωμα στη ζωή, β) η ελευθερία από βασανιστήρια και σκληρή, απάνθρωπη και εξευτελιστική τιμωρία, γ) η δουλεία

¹⁸⁰ P. Robinson, «The Virtues of Restorative Processes, The Vices of The Virtues of Restorative Processes, The Vices of "Restorative Justice"», *Scholarship at Penn Law*. Paper 34, http://lsr.nellco.org/upenn_wps/34, σ. 5

¹⁸¹ P. Lubbers, «Message», στο: *Terrorism and International Law: Challenges and Responses*. Contributions presented at the “Meeting of independent experts on Terrorism and International Law: Challenges and Responses. Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law”, Sanremo, 30 May - 1 June 2002, σ. 13

και η υποτέλεια, δ) η εκ των υστέρων ποινική ευθύνη και τιμωρία, ε) η φυλάκιση για χρέος, στ) η αναγνώριση της ελευθερίας της συνείδησης και της θρησκείας, ζ) η αναγνώριση ως ένα άτομο ενώπιον του νόμου¹⁸².

Παρόλα αυτά, ενώ για ορισμένα δικαιώματα μπορεί να μην τίθεται θέμα παρέκκλισης από κάποια συγκεκριμένη άποψη, μπορεί να υπόκεινται σε παρέκκλιση από κάποια άλλη. Πιο συγκεκριμένα, παρά το γεγονός ότι οι δίκαιες δίκες διασφαλίζονται σύμφωνα με το άρθρο 14 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, η Επιτροπή αναφέρει ότι: οι θεμελιώδεις απαιτήσεις της δίκαιης δίκης πρέπει να τηρούνται κατά τη διάρκεια μιας κατάστασης έκτακτης ανάγκης. Μόνο ένα δικαστήριο μπορεί να δικάσει και να καταδικάσει ένα πρόσωπο για ένα ποινικό αδίκημα. Το τεκμήριο της αθωότητας πρέπει να γίνει σεβαστό. Για την προστασία των δικαιωμάτων για τα οποία δεν τίθεται θέμα παρέκκλισης, το δικαίωμα ακροαματικής διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου έτσι ώστε να μπορέσει το δικαστήριο να αποφασίσει χωρίς καθυστέρηση για τη νομιμότητα της κράτησης δεν θα πρέπει να καταπατηθεί με την απόφαση ενός κράτους μέρους να παρεκκλίνει από το Σύμφωνο¹⁸³.

Η παρέκκλιση μπορεί να δικαιολογηθεί σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, όπως είναι ο πόλεμος. Το άρθρο 4 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα αναφέρει ότι: «Σε περίπτωση εξαιρετικού δημόσιου κινδύνου, ο οποίος απειλεί την ύπαρξη του έθνους και αναγνωρίζεται από επίσημη πολιτειακή πράξη, τα Συμβαλλόμενα Κράτη στο παρόν Σύμφωνο μπορούν να λάβουν, στο βαθμό που οι περιστάσεις το απαιτούν, μέτρα που παρεκκλίνουν των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο παρόν Σύμφωνο, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά δεν θα είναι ασυμβίβαστα προς τις άλλες υποχρεώσεις που τους επιβάλλει το διεθνές δίκαιο και δεν θα συνεπάγονται καμία διάκριση που βασίζεται αποκλειστικά στη φυλή, το χρώμα, το γένος, τη γλώσσα, το θρήσκευμα ή την κοινωνική προέλευση» (Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, άρθρο 4). Ακόμη και

¹⁸² **D. Pokempner**, «*Terrorism and Human Rights: The Legal Framework*», στο: *Terrorism and International Law: Challenges and Responses*. Contributions presented at the “Meeting of independent experts on Terrorism and International Law: Challenges and Responses. Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law”, Sanremo, 30 May - 1 June 2002, σ. 26

¹⁸³ **D. Pokempner**, ό.π., σ. 26

σε αυτήν την περίπτωση, ωστόσο, η Επιτροπή, στο Γενικό Σχόλιο 29 υποστηρίζει ότι «το Σύμφωνο προβλέπει ότι ακόμη και κατά τη διάρκεια μιας ένοπλης σύγκρουσης μέτρα κατά παρέκκλιση από το Σύμφωνο επιτρέπονται μόνο εφόσον και στο βαθμό που η απειλή αποτελεί απειλή για τη ζωή του έθνους¹⁸⁴.

Εκτός από τον παραπάνω περιορισμό, η παρέκκλιση περιλαμβάνει δύο άλλους περιορισμούς. Ο πρώτος είναι ότι δεν υπάρχει καμία διάκριση με βάση το χρώμα, το φύλο, τη φυλή, τη θρησκεία, τη γλώσσα ή την κοινωνική προέλευση. Το δεύτερο είναι ότι μπορεί να υπάρξει καμία παρέκκλιση, η οποία να βρίσκεται σε αντίθεση με τις άλλες υποχρεώσεις ενός συμβαλλόμενου κράτους δυνάμει του διεθνούς δικαίου¹⁸⁵.

Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί ότι στο ΔΑΔ, αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι: *«Μια σειρά κανόνων για την εφαρμογή του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου αποτελούν τμήμα του εθιμικού διεθνούς δικαίου. Συγκεκριμένα, κάθε μέρος της σύρραξης πρέπει να σέβεται και να βεβαιώνει το σεβασμό του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου από τις ένοπλες δυνάμεις του, και από άλλα άτομα ή ομάδες ατόμων που δρουν στην πραγματικότητα υπό τις εντολές του ή υπό τις κατευθύνσεις του ή τον έλεγχο του. Ως εκ τούτου, κάθε μέρος της σύρραξης, συμπεριλαμβανομένων και των ένοπλων αντάρτικων ομάδων πρέπει να εκπαιδεύει τις ένοπλες δυνάμεις του στο διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο»¹⁸⁶.*

3.1.3. Βαρύτητα του εγκλήματος κατά της Ανθρωπότητας

¹⁸⁴ D. Pokempner, ό.π., σ. 27

¹⁸⁵ Ibid/ ό.π., σ. 27.

¹⁸⁶ J.M. Henckaerts, «Μελέτη για το εθιμικό διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Μια συνεισφορά στην κατανόηση και το σεβασμό των κανόνων δικαίου των ενόπλων συρράξεων», Ευρωπαϊκό Κέντρο Έρευνας και Κατάρτισης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Ανθρωπιστικής Δράσης, 2007, http://www.icrc.org/eng/assets/files/other/gre-irrc_857_henckarts.pdf, σ. 21.

Είναι σαφές λοιπόν, και οφείλουμε να παραδεχθούμε, ότι το έγκλημα κατά της ανθρωπότητας είναι ανεξάρτητο από τον πόλεμο και τα εγκλήματα πολέμου¹⁸⁷. Με βάση, λοιπόν, αυτή την παραδοχή οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι και οι πολεμικές συγκρούσεις είναι επίσης ανεξάρτητες από ένα έγκλημα το οποίο είναι εξίσου δυνατό να διαπραχθεί, τόσο και σε καιρό ειρήνης όσο και σε καιρό πολέμου.

Για να συνειδητοποιήσει κανείς την βαρύτητα του εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας αρκεί να αναλογιστεί ότι κατά τους δύο Παγκόσμιους Πολέμους χάθηκαν εκατομμύρια στρατιώτες σε στρατιωτικές επιχειρήσεις συνολικής διάρκειας ένδεκα ετών, ενώ τρία μόνο χρόνια ήταν αρκετά για το Τρίτο Ράιχ ώστε να εξοντώσει εξήντα εκατομμύρια ανυπεράσπιστους ανθρώπους¹⁸⁸.

Η βαρύτητα του εγκλήματος γίνεται ακόμα περισσότερο κατανοητή, αν λάβει κανείς υπόψη τη ραγδαία εξέλιξη στον προηγούμενο αιώνα, των μέσων μαζικής εξοντώσεως (χρήση θανατηφόρων αερίων, κλπ.) αλλά και των όπλων μαζικής καταστροφής (βιολογικά, ατομικά, πυρηνικά όπλα)¹⁸⁹.

Τα τελευταία μπορούν να χρησιμοποιηθούν και εκτός του νομικού πλαισίου του πολέμου, εκτός δηλαδή των ακραίων χρονικών και τυπικών ορίων των πολεμικών επιχειρήσεων, αλλά εναντίον των ίδιων υπηκόων του κράτους που τα διαθέτει ή των υπηκόων ενός άλλου κράτους¹⁹⁰.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι πέραν της αυτοσυγκράτησης των κυβερνήσεων και των εξωτερικών πιέσεων τίποτα δεν εμποδίζει στην πράξη την χρησιμοποίηση των όπλων αυτών, είτε υπάρχει κατάσταση πολέμου είτε όχι, καταλαβαίνουμε γιατί τα "δικαιώματα του ανθρώπου", κινδυνεύουν πολύ περισσότερο από την εγκληματική άσκηση της κρατικής κυριαρχίας παρά από τις πολεμικές συγκρούσεις αυτές καθαυτές.

¹⁸⁷ Καλλιόπη Κούφα & Φωτεινή Παζαρτζή, «Η Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη ως μηχανισμός επιβολής του Διεθνούς Δικαίου», οπ., Αθήνα 2007, σ. 109

¹⁸⁸ Στάνλεϊ Πέιν, Η Ιστορία του Φασισμού, εκδόσεις Φιλίστωρ.

¹⁸⁹ Παναγίδου Χρυστάλλα, «Γενικά Περί Μαζικών Καταστροφών (Αποσπάσματα Ευρύτερης Μελέτης)», ανάκτηση 19/09/2013 από <http://www.army.gov.cy/>.

¹⁹⁰ Ibid/<http://www.army.gov.cy/>.

Ας μην ξεχνάμε, άλλωστε, ότι τα δηλητηριώδη αέρια μπορεί να μην χρησιμοποιήθηκαν στις πολεμικές επιχειρήσεις του Β' Π.Π., χρησιμοποιήθηκαν όμως με "**μεγάλη επιτυχία**" για τη διάπραξη του εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας στους ναζιστικούς θαλάμους αερίων.

Στην εποχή μας, βέβαια, εκτός από την εγκληματική κρατική κυριαρχία, παρουσιάστηκαν και άλλου είδους "**κυριαρχίες**" και "**καταναγκαστικοί μηχανισμοί**", συχνά πιο επικίνδυνοι, ανεξέλεγκτοι και ταχείς από το κράτος.

Σε αυτό το σημείο, προκύπτουν διάφορα ερωτήματα, όπως για παράδειγμα με ποιον τρόπο μπορεί να αντιμετωπιστεί μία τρομοκρατική ενέργεια προερχόμενη όχι από το κράτος αλλά από ιδιώτες, η οποία όμως χαρακτηρίζεται από μαζικότητα και σαφείς φυλετικές, εθνικές, θρησκευτικές ή πολιτικές προτιμήσεις ως προς την επιλογή των θυμάτων. Επίσης, προκύπτει το ερώτημα με ποιον τρόπο θα πρέπει να αντιμετωπιστεί μία ενδεχόμενη χρήση πυρηνικού όπλου, η οποία είναι στιγμιαία και στερείται σοβαρής και ορατής προπαρασκευής, για παρόμοιους με τους προαναφερθέντες σκοπούς. Αλλά και τα ερωτήματα, όπως το αν αρκεί η ρύθμιση του εσωτερικού κοινού δικαίου¹⁹¹ για ένα έγκλημα με τόσο εξειδικευμένες αναφορές και τέτοιου είδους βαρύτητα ή αν αρκούν οι διεθνείς ή οι εσωτερικές δικαϊκές ρυθμίσεις¹⁹² για την πρόληψη και αντιμετώπιση της δράσης των εγκληματικών οργανώσεων.

3.2. Ποινικοποίηση Του Εγκλήματος Κατά Της Ανθρωπότητας

3.2.1. Η βαθμηδόν ποινικοποίηση του Εγκλήματος κατά της Ανθρωπότητας και η αυτονόμηση του από τα Εγκλήματα Πολέμου

Μέχρι το ξέσπασμα του Β' Π.Π., το έγκλημα κατά της ανθρωπότητας αντιμετωπίστηκε μόνο με διαμαρτυρίες για θέματα αρχής. Μόλις στις 17 Απριλίου του

¹⁹¹ **Στέλιος Περράκης**, «*Τα Εγκλήματα Κατά της Ανθρωπότητας / Πολέμου: η ποινική καταστολή τους – Δικαιοδοσία Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου ή Εθνικού Δικαστηρίου*», ό.π., σ. 21-32.

¹⁹² Constantine Anonopoulos, «*The Relationship between International Humanitarian Law and Human Rights*», οπ., 2010, σ. 629.

1940 απαγγέλθηκε η πρώτη συγκεκριμένη κατηγορία κατά της Γερμανίας¹⁹³ από τις κυβερνήσεις της Μ. Βρετανίας, της Γαλλίας και της Πολωνίας. Η δήλωση έγινε υπέρ της Πολωνίας, η οποία ήδη ήταν κατεχόμενη χώρα και έφερε τον άριστο τίτλο "**Έκκληση στην παγκόσμια συνείδηση**". Πράξεις όπως "*βάρβαρες επιθέσεις κατά του αστικού πληθυσμού*", "*αφαίρεση της ζωής πολιτών και καταστροφή αγαθών*", "*μαζικές εκτελέσεις*", "*εκτόπιση και εγκλεισμός τμημάτων του πληθυσμού σε στρατόπεδα συγκεντρώσεως υπό απάνθρωπες συνθήκες*", "*απάνθρωπη μεταχείριση των μελών της εβραϊκής κοινότητας*" κλπ. οι οποίες αποδίδονται στη ναζιστική Γερμανία, αναφέρονται αναλυτικά στο έγκλημα κατά της ανθρωπότητας ως αποτέλεσμα της εγκληματικής άσκησης της κρατικής κυριαρχίας.

Στην προσπάθεια εξεύρεσης, εξάλλου, του αναγκαίου νομικού ερείσματος που θα καθιστούσε δυνατή τη μελλοντική τιμωρία των υπευθύνων αναφερόταν ότι "*η στάση αυτή των Αρχών και των γερμανικών δυνάμεων κατοχής συνιστά κατάφωρη παραβίαση των κανόνων του πολέμου και ιδιαίτερα της Σύμβασης της Χάγης για τους κανόνες και τα έθιμα του κατά ξηράν πολέμου*"¹⁹⁴.

Επόμενο βήμα προκειμένου να περιορίσουν, όσο το δυνατόν περισσότερο, τις ακρότητες των δυνάμεων κατοχής και να παρέμβουν προληπτικά κατά της επέκτασης αυτών των ακροτήτων, οι κυβερνήσεις των ολικώς ή μερικώς κατεχόμενων χωρών προέβησαν στις 13 Ιανουαρίου 1942, σε μία σημαντική διακήρυξη, αυτή του Αγίου Ιακώβου¹⁹⁵, με την οποία επικαλούνται την αναγκαιότητα της διεθνούς αλληλεγγύης για την αντιμετώπιση των διαπραττόμενων εγκλημάτων και διευκρίνιζαν ότι "οι βιαιότητες

¹⁹³ Στάνλεϊ Πέιν, Η Ιστορία του Φασισμού, εκδόσεις Φιλίστωρ.

¹⁹⁴ Βλ. **Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR** (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες). ό.π., «Κείμενα Διεθνούς Ποινικού Δικαίου»,

¹⁹⁵ Για μια ενδεικτική βιβλιογραφία για το υπόψη θέμα βλ. **Ashley, Maurice**, *The Glorious Revolution of 1688*, Charles Scribner's Sons, New York, 1966. **Belloc, Hilaire**, *James the Second*, J.B. Lippincott Co, Philadelphia 1928, popular; Catholic perspective, **Callow, John**, *The Making of King James II: The Formative Years of a King*, Sutton Publishing, Ltd, Thrupp, Stroud, Gloucestershire, 2000. **Clarke, James S. (Editor)**, *The Life of James II*, London, 1816, **DeKrey, Gary S.** "Between Revolutions: Re-appraising the Restoration in Britain," *History Compass* 2008 6(3): 738-773, **Devine, T. M.**, *The Scottish Nation 1700-2007*, Penguin Books, London, 2006. **Glassey, Lionel, ed.** *The Reigns of Charles II and James VII and II* (1997) Goodlad, Graham. «Before the Glorious Revolution: The Making of Absolute Monarchy?», *History Review*. Issue: 58; 2007. pp 10+. Examines the Controversies Surrounding the Development of Royal Power under Charles II and James II., **Hallam, Henry**, *The Constitutional History of England from the Accession of Henry VII to the Death of George II*, W. Clowes & Sons, London, 1855, **Harris, Tim**, *Revolution: The Great Crisis of the British Monarchy, 1685-1720*, Penguin Books, Ltd., 2006. **James II**, "Encyclopædia Britannica, 11th ed. London, 1911: Cambridge University Press.

που διαπράχθηκαν τοιούτοτρόπως κατά του αστικού πληθυσμού δεν έχουν τίποτα κοινό με τις έννοιες της πράξεως πολέμου και του πολιτικού εγκλήματος".

Από το περιεχόμενο της Διακήρυξης του Αγίου Ιακώβου και από τις επισυναφθείσες σε αυτή δηλώσεις των πρωθυπουργών των ενδιαφερομένων κρατών, προκύπτει σαφώς ότι η διακήρυξη του καταγγελλόμενου εγκλήματος δεν είχε συνδεθεί με κάποια πρακτική της εμπόλεμης περιόδου, αλλά αποκλειστικά με την κατάχρηση της κρατικής κυριαρχίας εκ μέρους της ναζιστικής Γερμανίας.

Στο ίδιο πνεύμα, εξάλλου, και με ακόμα μεγαλύτερη σαφήνεια, κινήθηκε και η Ε.Σ.Σ.Δ., η οποία, ήδη από της ενάρξεως της επιθέσεως εναντίον της Γερμανίας, υποστήριξε σταθερά την εφαρμογή των *"διατάξεων του κοινού ποινικού δικαίου"* για τον κολασμό των υπευθύνων των διαπραττόμενων κατά των αμάχων, εγκλημάτων¹⁹⁶.

Η διακήρυξη του Αγίου Ιακώβου και οι δηλώσεις όσων την υπέγραψαν προσέφεραν το πλαίσιο αρχών εντός των οποίων κινήθηκε το δικαιοδοτικό όργανο λίγα χρόνια αργότερα. Τρεις ήταν κυρίως αυτές οι αρχές:

- α. Ότι το έγκλημα (καλούμενο "έγκλημα πολέμου") δεν έχει τίποτα κοινό με τις πράξεις πολέμου
- β. Ότι η καταστολή του απαιτεί την έμπρακτη, εκδήλωση - με κάποια προφανώς οργανική μορφή - της διεθνούς αλληλεγγύης και
- γ. Ότι πρόκειται για έγκλημα του κοινού δικαίου (απόρροια του διαχωρισμού του από τις πράξεις πολέμου και τα πολιτικά εγκλήματα)

Στις 19 Οκτωβρίου 1943 εγκαινίαζε στη Μόσχα τις εργασίες της μία συνδιάσκεψη με αντικείμενο τη διεθνή νομιμοποίηση της εφαρμογής του κοινού δικαίου από τα κράτη-θύματα του εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας.

¹⁹⁶ Φ. Δασκαλοπούλου – Λιβαδά, «Εφαρμογή του ΔΑΔ: το σύστημα διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης», ο.π., 2011, σσ. 197-207.

Η διακήρυξη της Μόσχας¹⁹⁷ που ακολούθησε στις 30 Οκτωβρίου 1943 επιβεβαίωσε την αναγκαιότητα της διεθνούς αλληλεγγύης και της εφαρμογής των διατάξεων του κοινού δικαίου για τον κολασμό των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και διευκρίνισε ότι οι κατηγορούμενοι των οποίων οι πράξεις δεν μπορούσαν να περιοριστούν γεωγραφικά εντός των ορίων μιας χώρας θα τιμωρούνταν "ύστερα από κοινή απόφαση των συμμαχικών κυβερνήσεων".

Με τη Διακήρυξη της Μόσχας, λοιπόν, έγινε για πρώτη φορά έκκληση για εφαρμογή διατάξεων του εσωτερικού δικαίου, προκειμένου να τιμωρηθούν εγκλήματα που διαπράχθηκαν *"κατά παράβαση των εθίμων και κανόνων του πολέμου"*.

Όμως το *"κοινό δίκαιο"*, ως γνωστόν, τίποτα κοινό δεν έχει με τον πόλεμο. Καθίστανται, έτσι, φανερός ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας και η διαφοροποίησή του, ιδίως όσον αφορά στα χρονικά όρια διάπραξης του, από τα εγκλήματα πολέμου.

Το νέο δόγμα αποτυπώθηκε σύντομα σε κείμενο και δηλώσεις δημοσίων προσώπων. Χαρακτηριστική υπήρξε η δήλωση του De Menthon, στις 17 Ιουλίου 1944, σύμφωνα με την οποία "το έγκλημα πολέμου (ακόμα δεν έχει χρησιμοποιηθεί ο όρος "έγκλημα κατά της ανθρωπότητας", έχει καταστεί όμως ορατή η διαφορά από τις "πράξεις πολέμου") είναι έγκλημα του κοινού δικαίου που υπόκειται στο γαλλικό ποινικό κώδικα είτε είχε διαπραχθεί στη Γερμανία είτε αλλού εις βάρος Γάλλων υπηκόων ή απατρίδων που διέμεναν στη Γαλλία του 1940".

Την ίδια στιγμή γινόταν απ' όλους δεκτό ότι χάρη σε μία διεθνή πράξη, τη Διακήρυξη της Μόσχας, είχε γεννηθεί η διεθνής αρμοδιότητα για την εκδίκαση του εγκλήματος.

¹⁹⁷ «Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών», Χάρτης ΟΗΕ.

Στις 2 Φεβρουαρίου 1945 ο υπουργός εξωτερικών των Η.Π.Α., *Joseph C. Grew*¹⁹⁸, γνωστοποίησε με δήλωσή του ότι το State Department, σε συνεργασία με τα υπουργεία εξωτερικών και των άλλων συμμαχικών δυνάμεων, είχε επεξεργαστεί ένα σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που πηγάζουν από το αμφίβολο νομικό καθεστώς των υπό δίωξη εγκλημάτων. Το σχέδιο αυτό ήταν πολύ σημαντικό διότι:

- α. Αντιμετώπιζε το έγκλημα κατά της ανθρωπότητας χωρίς διακρίσεις και ειδικότερα χωρίς να διακρίνει αν αυτό διαπράχθηκε από Γερμανούς εναντίον άλλων Γερμανών ή μη Γερμανών πριν ή κατά τη διάρκεια του πολέμου
- β. Ενίσχυε την αυτοτέλεια του εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας, καθώς θα τιμωρούνταν "εξίσου"
- γ. Υπό τον όρο "**εθνικές μειονότητες**" αναγνώριζε εμμέσως ως λόγους διάπραξης του εγκλήματος την εθνική, φυλετική, θρησκευτική ή πολιτική διαφοροποίηση των διωκόμενων ομάδων

Ωστόσο, τον σπουδαιότερο ρόλο στο διαχωρισμό των εγκλημάτων διαδραμάτισε η έκθεση του δικαστή Robert Jackson¹⁹⁹, τον οποίο όρισε ο πρόεδρος Truman, για την εκπόνηση, σε συνεργασία με τους συμμάχους, ενός κοινού σχεδίου δράσης.

Σε αυτό το σχέδιο αναφέρονταν τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν κατά παράβαση του δικαίου του πολέμου. Επιχειρώντας να "αποκαταστήσει" το έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, ο δικαστής Jackson πήρε το χαρακτηρισμό "πολέμου" απ' όλα τα υπό εξέταση εγκλήματα. Αφού διακρινόταν καταρχήν από το έγκλημα κατά της ειρήνης, κατέταξε τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας σε διαφορετική παράγραφο (δεύτερη) απ' αυτά των οποίων η διάπραξη ήταν στενά συνδεδεμένα με τις πολεμικές πράξεις (πρώτη παράγραφο).

¹⁹⁸ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. **Joseph C. Grew**, «*Turbulent Era: A Diplomatic Record of Forty Years 1904-1945*», USA, Jun 1952.

¹⁹⁹ Για μια ολοκληρωμένη άποψη βλ. **Robert H. Jackson**, «*United States Representative to the International Conference on Military Trials: London, 1945*», *the Avalon Project: Documents in Law, History and Diplomacy*», Yale Law School, Lillian Goldman Law Library, 2008.

Στην πρώτη παράγραφο αναφέρονταν ως εγκλήματα (πολέμου) τα χαρακτηριζόμενα ως τέτοια από τις Συμβάσεις της Χάγης, δηλαδή: η θανάτωση των τραυματιών, η άρνηση του οίκτου, η κακομεταχείριση των αιχμαλώτων πολέμου, ο βομβαρδισμός ανοχύρωτων θέσεων, η δηλητηρίαση πηγαδιών, η αδικαιολόγητη λειλασία και καταστροφή, η κακομεταχείριση των πληθυσμών των κατεχόμενων περιοχών ή, σύμφωνα με τον τίτλο της πρώτης παραγράφου, "οι ακρότητες και οι βλάβες προσώπων και περιουσιών που αποτελούν παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου, περιλαμβανομένων σε αυτό των νόμων, κανόνων και εθίμων του κατά ξηρά και κατά θάλασσα πολέμου".

Επρόκειτο, συνεπώς, για μία αντιμετώπιση προσκολλημένη στα κείμενα των Συμβάσεων για τον πόλεμο και στην πολεμική πράξη αυτή καθαυτή.

Η δεύτερη παράγραφος αναφερόταν στις ακρότητες και στις επιθέσεις που διαπράχθηκαν από το 1933, συμπεριλαμβανομένων των διώξεων για λόγους φυλετικούς και θρησκευτικούς. Δικαιολογούσε επίσης την ανάγκη κολασμού των εγκλημάτων αυτών - εγκλήματα που ανάγονταν στην άσκηση της κρατικής κυριαρχίας εντός της γερμανικής επικράτειας και επί των κατεχομένων περιοχών - με την επίκληση της παγκόσμιας συνείδησης, των γενικών αρχών του ποινικού δικαίου και των γενικών αρχών (των ευρισκομένων στη Τέταρτη Σύμβαση της Χάγης για τον κατά ξηρά πόλεμο) του διεθνούς ποινικού δικαίου.

Είναι λοιπόν αξιοσημείωτο το γεγονός ότι, ο Jackson επικαλέστηκε διατάξεις μιας σύμβασης για τον "πόλεμο" προκειμένου να ποινικοποιήσει εγκληματικές πράξεις ανατρέχουσες ακόμα και στο 1933²⁰⁰.

Στις 8 Αυγούστου 1945, οι Σύμμαχοι υπέγραψαν στο Λονδίνο την Ιδρυτική Πράξη του Κανονισμού του Διεθνούς Στρατοδικείου, δύο κείμενα που στο εξής θα καλούνται "Χάρτης"²⁰¹.

²⁰⁰ **Robert H. Jackson**, «United States Representative to the International Conference on Military Trials: London, 1945», ο.π., 2008.

²⁰¹ «Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών», Χάρτης ΟΗΕ.

Σε αυτό τον Κανονισμό αποκαλούνται για πρώτη φορά οι έννοιες **"Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας"** (άρθρο 6 παράγραφος γ' του Κανονισμού) και **"εγκλήματα πολέμου"** (άρθρο 6 παράγραφος β' του Κανονισμού)²⁰².

Στα εγκλήματα πολέμου περιλήφθηκαν πράξεις στις οποίες αναφερόταν η Τέταρτη Σύμβαση της Χάγης και άλλες που εθιμικώς επικράτησε να θεωρούνται ως τέτοιες. Με τη διευκρίνιση, λοιπόν, ότι η απαρίθμηση δεν ήταν αποκλειστική, στα εγκλήματα πολέμου συγκαταλέχθηκαν η δολοφονία, η κακομεταχείριση ή η εκτόπιση για αναγκαστική εργασία ή για οποιοδήποτε άλλο σκοπό αμάχων πληθυσμών των κατεχομένων περιοχών, η δολοφονία ή η κακομεταχείριση αιχμαλώτων πολέμου ή προσώπων πλεόντων στη θάλασσα, η εκτέλεση ομήρων, η λεηλασία δημοσίων ή ιδιωτικών αγαθών, η αδικαιολόγητη καταστροφή πόλεων και χωριών και η ερήμωση που δε δικαιολογείται από στρατιωτικές ανάγκες. Είναι, συνεπώς, εμφανής ο στενός σύνδεσμος τους με την πολεμική πράξη στην περίπτωση των εγκλημάτων πολέμου.

Στα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, εξάλλου, αναφερόταν η δολοφονία, η εξολόθρευση, ο εξανδραποδισμός, η εκτόπιση και κάθε άλλη απάνθρωπη πράξη διαπραχθείσα πριν ή κατά τον πόλεμο, εναντίον των αμάχων ως σύνολο, καθώς και οι διώξεις για λόγους πολιτικούς, φυλετικούς ή θρησκευτικούς όταν αυτές οι πράξεις ή οι διώξεις - ανεξαρτήτως του αν συνιστούν ή όχι παραβιάσεις του εσωτερικού δικαίου των κρατών εντός των οποίων διαπράχθηκαν - επέρχονται ως αποτέλεσμα κάποιου υπαγόμενου στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου εγκλήματος ή τελούν σε στενή σχέση αλληλουχίας με το έγκλημα αυτό.

Βάση του παραπάνω "Χάρτη"²⁰³ στην περίπτωση των εγκλημάτων πολέμου (Κανονισμό) παρουσιάστηκε επίσημα από τις συμμαχικές εισαγγελικές αρχές στις 18 Οκτωβρίου 1945 στο Βερολίνο το **"Κατηγορητήριο κατά των Γερμανικών**

²⁰² «Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών», Χάρτης ΟΗΕ, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2794η σύνοδος του Συμβουλίου, Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις, Λουξεμβούργο, 19-20 Απριλίου 2007, σ. 24

²⁰³ «Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών», Χάρτης ΟΗΕ.

εγκλημάτων πολέμου"²⁰⁴, το οποίο όριζε τα εγκλήματα πολέμου και αυτά κατά της ανθρωπότητας με όρους σε εντυπωσιακό βαθμό ταυτόσημους.

Ενώ τα εγκλήματα πολέμου είναι "παραβιάσεις", τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας είναι "παραβάσεις" των ιδίων, "διεθνών συμβάσεων, του εσωτερικού ποινικού δικαίου και των γενικών αρχών του ποινικού δικαίου όπως αυτές προκύπτουν από το ποινικό δίκαιο όλων των πολιτισμένων κρατών".

Όμως, τα έννομα αγαθά που προστατεύει το ποινικό δίκαιο είναι πρωτίστως η ζωή και η ελευθερία και ανάγονται σε τελική ανάλυση, στα αντίστοιχα ανθρώπινα δικαιώματα²⁰⁵. Επομένως το κριτήριο της διάκρισης δεν μπορεί να αναζητηθεί στα διακυβευόμενα έννομα αγαθά. Η διάκριση αφορά στην ευρύτητα και στα ακραία χρονικά όρια διάπραξης των δύο εγκλημάτων, καθώς το έγκλημα εναντίον της ανθρωπότητας, μπορεί να διαπραχθεί και σε καιρό πολέμου ενώ, αντίθετα η διάπραξη ενός εγκλήματος πολέμου σε καιρό ειρήνης είναι αδιανόητη²⁰⁶.

3.4 Η Περίπτωση της Γενοκτονίας - Προέλευση του όρου

Με το τέλος του Β' Π.Π., ένας νέος όρος εμπλούτισε το διεθνές λεξιλόγιο για να περιγράψει τα εγκλήματα που διέπραξε η σύγχρονη ανθρωπότητα. Έτσι, με τη λέξη "γενοκτονία" περιγράφεται σήμερα μια σωρεία εγκλημάτων με θύματα λαούς, όπως οι Ερέροι της σημερινής Ναμίμπια, οι Εβραίοι της Ευρώπης, οι χωρικοί της Ουκρανίας, οι Τιμορέζοι, οι Τούτσι της Ρουάντα²⁰⁷, οι Καμποτζιανοί²⁰⁸, και πολλοί άλλοι²⁰⁹. Σε αυτό

²⁰⁴ Ευγένιος Γιαρένης, «Η τελευταία πράξη της τραγωδίας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου - Η Δίκη ενόπιον του Διεθνούς Στρατιωτικού Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης», Στρατιωτική Επιθεώρηση, Αθήνα, Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2008. Εφετείο Νυρεμβέργης, «Το Διεθνές Στρατοδικείο: Η Δίκη της Νυρεμβέργης», Fürther Str.11090429, Νυρεμβέργη, μπηρ: Ευθύμιος Χρ. Παπαχρήστος, www.justiz.bayern.de/olgn, ανάκτηση Οκτώβριος 2013, Λιονύσης Σ. Γάγγας, «Εισαγωγή στο διεθνές δίκαιο των ενόπλων συγκρούσεων», εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2009, σσ. 431-438

²⁰⁵ Ανδρέας Φ. Τζουμάνης, «Ποινικά», εκδ. Κοινωνία των Δικηγόρων, Αθήνα, 2014, σ. 4

²⁰⁶ E.C. Gillard, «The Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law», », στο: *Terrorism and International Law: Challenges and Responses*. Contributions presented at the "Meeting of independent experts on Terrorism and International Law: Challenges and Responses. Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law", Sanremo, 30 May - 1 June 2002, σ. 54

²⁰⁷ Βλ. Stelios Perrakis, «International Criminal Court: a new dimension in international justice – Questions and Prospects for a new Humanitarian Order», article by Photini Pazartzis, 'Le Crime de Ge'nocide devant le Tribunal pe'nal international pour le Rwanda', ό.π., σσ. 197 - 209.

²⁰⁸ Konstantinos D. Magliveras, «Difficulties and Status of Efforts to Create an International Criminal Court in Cambodia», Asia – Pacific Journal on Human Rights and the Law 2: 105 – 135, Kluwer Law International, Netherlands, 2002, σ. 105.

το σημείο επισημαίνεται χαρακτηριστικά ότι, τα εκατό τελευταία χρόνια περίπου 16-17 εκατομμύρια αθώοι έχασαν τη ζωή τους σε γενοκτονίες (Παράρτημα Β).

Ο 20^{ος} αιώνας εφηύρε έννοιες όπως τα "στρατόπεδα συγκέντρωσης", την "τελική λύση", την "εθνοκάθαρση" και πιο πρόσφατα τον όρο που περιγράφει τους αμάχους-θύματα του πολέμου ως "υπολογίσιμες απώλειες"²¹⁰. Αυτός ο αιώνας, λοιπόν, κληροδότησε και τον όρο "γενοκτονία"²¹¹. Αναφέρεται επίσης χαρακτηριστικά ότι «Πανεπιστημιακοί, όπως ο Ζίγκνιεμπ Μπρεζίνσκι, υπολογίζουν σήμερα ότι ο αριθμός των ανθρώπων που πέθαναν κατά τη διάρκεια των πολέμων του 20ού αιώνα σε όλο τον κόσμο φτάνει τα 187 εκατομμύρια και από αυτούς, το ένα δέκατο, κάτι ανάμεσα στα 16 και τα 17 εκατομμύρια, υπήρξε θύμα της έλλειψης ιδεολογικής, εθνικής, φυλετικής ή θρησκευτικής ανεκτικότητας»²¹².

Από τους πολέμους του αιώνα αυτού, στο μυαλό της ανθρωπότητας έχουν πλέον εντυπωθεί εικόνες φρικτές: όπως αυτές με πτώματα στο Βέρντεν το 1918, με πυρηνικά μανιτάρια στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι το 1945 και το γυμνό καμένο κορμάκι του κοριτσιού από το Βιετνάμ που έτρεχε να γλιτώσει από τις 'βόμβες ναπάλμ'²¹³.

Ο όρος «γενοκτονία»²¹⁴ συμπεριελήφθη στο λεξιλόγιο των κοινωνικών επιστημών από τον Πολωνό-Εβραίο νομομαθή-καθηγητή της Νομικής του Πανεπιστημίου του Γέηλ, Raphael Lemkin στο έργο του «*Η εξουσία του Άξονα στην Ευρώπη*» (*Axis rule over Europe*), που δημοσιεύτηκε το 1944²¹⁵. Η αφορμή δόθηκε από το σχέδιο του ναζιστικού κράτους για τη μαζική εξόντωση των Εβραίων της Ευρώπης, η οποία στην κωδικοποιημένη ναζιστική φρασεολογία είχε ονομαστεί *Τελική Λύση* (*Endlösung*) του λεγόμενου εβραϊκού προβλήματος. Το μαζικό αυτό έγκλημα, που συχνά υποδηλώνεται και με τον όρο *Ολοκαύτωμα*, κορυφώθηκε κατά την διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέ-

²⁰⁹ Καλλιόπη Κούφα & Φωτεινή Παζαρτζή, «Η Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη ως μηχανισμός επιβολής του Διεθνούς Δικαίου», οπ. , Αθήνα 2007, σ. 88. Επίσης βλ. Ιωάννης Μανωλεδάκης, «*Η Νέα Διεθνοποίηση του Ποινικού Δικαίου και ο Κίνδυνος Υποβάθμισης του Νομικού μας Πολιτισμού*», οπ. , Αθήνα 2000, σ. 19. Νάσκου – Περράκη, «*Προς μια Διεθνή Ανθρωπιστική Τάξη: Τα Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια*», ό.π., 2000, σ. 38.

²¹⁰ «Οι Μεγάλοι Σφαγείς». ανάκτηση 25/09/2013 από <http://archive.in.gr/>.

²¹¹ Ibid/ <http://archive.in.gr/>

²¹² Ibid/ <http://archive.in.gr/>.

²¹³ Ibid/ <http://archive.in.gr/>.

²¹⁴ United States Holocaust Memorial Museum, «*Γενοκτονία*», ανάκτηση 03/10/2013 από <http://www.ushmm.org/>.

²¹⁵ R, Lemkin, *Axis ride in occupied Europe - Laws of occupation, Analysis of government. Protocols for redress*, Washington D C, Carnegie Endowment for Inter-national Peace, Division of International Law, 1944.

μου και είχε ως συνέπεια τη θανάτωση 6,000,000 αμάχων ανά την Ευρώπη. Η Ελλάδα υπήρξε ένα από τα κράτη στα οποία τελέστηκε η γενοκτονία με τα θύματα να ανέρχονται σε περίπου 63.000 Έλληνες πολίτες εβραϊκού θρησκευματος, εκ των οποίων οι 48.000 στην πόλη της Θεσσαλονίκης²¹⁶.

Με αφορμή την πρωτοφανή θηριωδία εναντίον μιας στοχευμένης ομάδας άμαχου πληθυσμού, ο Lemkin επινόησε τον όρο «γενοκτονία» (“genocide” από την ελληνική λέξη «γένος» και το ρήμα της λατινικής “caedere”, σκοτώνω) προκειμένου να υποδηλώσει το έγκλημα της εξόντωσης ενός έθνους ή μιας εθνικής ή θρησκευτικής ομάδας ως έθνος ή ως ομάδας. Είναι ενδιαφέρον ότι, ο γερμανομαθής Lemkin δεν χρησιμοποίησε τους τότε γνωστούς όρους της γερμανικής γλώσσας Massenmord (μαζικός φόνος) και Volkermord (Εθνοκτονία)²¹⁷. Μέχρι τότε, ο όρος «γενοκτονία» ήταν ανύπαρκτος στο πεδίο της νομικής επιστήμης αν και όπως επεσήμαινε ο Lemkin, παρά τα πρωτοφανή ναζιστικά εγκλήματα, η πρακτική της γενοκτονίας δεν ήταν άγνωστη στην ιστορία των διεθνών σχέσεων: επρόκειτο για «ένα νέο όρο για ένα παλαιότατο έγκλημα»²¹⁸.

Σύμφωνα με την οπτική του Lemkin:

«Σε γενικές γραμμές, γενοκτονία δεν σημαίνει κατ’ ανάγκη την άμεση καταστροφή ενός έθνους, εκτός αν πραγματοποιηθεί με μαζικό φόνο όλων των μελών του έθνους, Αποσκοπεί μάλλον στο να υποδηλώσει ένα συντονισμένο σχέδιο διαφορετικών πράξεων., που αποσκοπούν στην καταστροφή των θεμελιωδών βάσεων της ζωής των εθνικών ομάδων με σκοπό την εξολόθρευση των ίδιων των ομάδων. Ο αντικειμενικός σκοπός ενός τέτοιου σχεδίου θα μπορούσε να είναι η αποσύνθεση των πολιτικών και κοινωνικών δομών, τον πολιτισμού, της γλώσσας, του εθνικού αισθήματος, της θρησκείας και της οικονομικής υπόστασης των εθνικών ομάδων, καθώς και η καταστροφή της προσωπικής ασφάλειας, της ελευθερίας, της υγείας, της αξιοπρέπειας και ακόμη και της ζωής των ατόμων που ανήκουν σε τέτοιες ομάδες. Η γενοκτονία κατευθύνεται εναντίον της εθνικής ομάδας ως οντότητας και οι σχετικές πράξεις κατευθύνονται εναντίον των ατόμων όχι λόγω της προσωπικής

²¹⁶ Νίκος Ζαϊκός, «Η απαγόρευση της γενοκτονίας», Συλλογή Κειμένων Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, από 1^ο Εκπ. Σεμινάριο της Ελληνικής Επιτροπής για την Εφαρμογή και Διάδοση του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, Αθήνα, 2009, σσ. 210-211.

²¹⁷ Για τη ζωή και το έργο του R. Lemkin, βλ. ενδεικτικά το αφιέρωμα στο 7(4) *J Gen Res* (2005), σ. 443 επ. και πιο πρόσφατα, S. Sayarın, “Raphael Lemkin: A tribute”, 20(4)*EJIL*. (2010), σ. 1157 επ.

²¹⁸ Αναφέρεται από τον Α. Ι. Παπασλιώτη, «Το έγκλημα Της γενοκτονίας», Θεσσαλονίκη, 1966, σ. 4,

τους υπόστασης, αλλά ως μελών της εθνικής ομάδας»²¹⁹

Πολλά από τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον παραπάνω ορισμό, επαναλήφθηκαν μεταγενέστερα στη γραπτή διατύπωση του σύγχρονου διεθνούς νομικού της γενοκτονίας. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι παράλληλα με τη γενοκτονία των Εβραίων, η ναζιστική εγκληματικότητα προκάλεσε χιλιάδες θύματα και στο πλαίσιο άλλων ομάδων που υπήρξαν θύματα δίωξης, όπως ήταν οι Σίντη και οι Ρομά, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι αιχμάλωτοι πολέμου από τη Σοβιετική Ένωση, οι Πολωνοί και Σοβιετικοί άμαχοι, οι πολιτικοί αντιφρονούντες και τα λεγόμενα «ακοινώνητα στοιχεία»²²⁰. Στο διεθνές δίκαιο που διαμορφώθηκε κατά τον μεταπολεμικό κόσμο, τα μαζικά εγκλήματα που παρατηρήθηκαν σε βάρος των παραπάνω ομάδων τυποποιήθηκαν σε αφηρημένη νομική μορφή με τον όρο «εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας».

Από τους πολέμους, λοιπόν, του αιώνα αυτού, στο μυαλό της ανθρωπότητας έχουν πλέον εντυπωθεί εικόνες φρικτές: όπως αυτές με πτώματα στο Βέρντεν το 1918, με πυρηνικά μανιτάρια στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι το 1945 και το γυμνό καμένο κορμάκι του κοριτσιού από το Βιετνάμ που έτρεχε να γλιτώσει από τις βόμβες ναπάλμ²²¹.

Τέλος, επισημαίνεται ότι η περίπτωση της γενοκτονίας εμπερικλείεται στις αρμοδιότητες πλέον του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και όπως και αυτό αποφάνθηκε «το έγκλημα της γενοκτονίας συγκλονίζει τη συνείδηση του ανθρώπου, πλήττει την ανθρωπότητα και αντιβαίνει στο φυσικό δίκαιο, καθώς στο πνεύμα και τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών»²²².

219 **Lemkin**, *Axis nils In occupied Europe: Laws of Occupation-Analysis of Government-Proposals for .Redress*, Washington, D.C., Carnegie Endowment for International Peace, 1944, σελ. 79: “Generally speaking, genocide does not necessarily mean cite immediate destruction of a nation, except when accomplished by mass Killings of all members of a nation.....Genocide is directed against the national group as an entity, and the actions involved are directed against individuals, not in their individual capacity, but as members of the national group”.

²²⁰ Ενδεικτικά, **D. Niewyk & F. Nicosia**, *The Cnlumbia guide to the Holocaust*, New York, Columbia University Press, 2000, σ. 47 επ.

²²¹ Ibid/ <http://archive.in.gr/>.

²²² Νίκος Ζάικος, «Η Απαγόρευση της Γενοκτονίας», στο: ‘Σύλλογή Κειμένων Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου’, διευθυσση έκδοσης Κ. Κούφα, Εκδόσεις Κορηλία Σφακιανάνη, Θεσσαλονίκη 2011.

International Court of Justice, «Reservations of the Convetion on Genocide», Advisory Opinion, 1951.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

4.1. Η Λειτουργία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

Το ΔΠΔ βάσει του καταστατικού του, αποτελεί μόνιμο θεσμό και ασκεί τη δικαιοδοσία του επί προσώπων σε σχέση με τα σοβαρότερα εγκλήματα που ενδιαφέρουν τη διεθνή κοινότητα, όπως καθορίζονται στο Καταστατικό του, και είναι συμπληρωματικό²²³ της δικαιοδοσίας των εθνικών ποινικών δικαστηρίων²²⁴. Το Καταστατικό του διέπει τη δικαιοδοσία και λειτουργία του Δικαστηρίου αυτού²²⁵ (Παράρτημα Γ).

Όσον αφορά στο Δικαστήριο αυτό, πέραν του ότι αποτελεί μόνιμο θεσμό, δύναται να ασκεί τη δικαιοδοσία του επί προσώπων σε σχέση με τα σοβαρότερα εγκλήματα που ενδιαφέρουν τη διεθνή κοινότητα, όπως καθορίζονται στο παρόν.

Μέσα από τις αρχές που θεσπίζει το Καταστατικό του, *«εισάγεται και εμπεδώνεται μία συνολική αντίληψη, οικουμενικής εμβέλειας, για την αντιμετώπιση όλων των πτυχών μιας προβληματικής, που τα τελευταία χρόνια του 20^{ου} αιώνα ξεχώρισε ως προτεραιότητα της διεθνούς κοινότητας ή καλύτερα της ανθρωπότητας, έστω και ως διάθεση»*²²⁶.

Όσον αφορά στα εγκλήματα που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του, επισημαίνεται ότι η δικαιοδοσία του Δικαστηρίου περιορίζεται στα σοβαρότερα εγκλήματα που

²²³ Καλλιόπη Κούφα & Φωτεινή Παζαρτζή, «Η Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη ως μηχανισμός επιβολής του Διεθνούς Δικαίου», οπ., Αθήνα 2007, σ. 110.

²²⁴ Ιωάννης Μανωλεδάκης, «Η Νέα Διεθνοποίηση του Ποινικού Δικαίου και ο Κίνδυνος Υποβάθμισης του Νομικού μας Πολιτισμού», οπ., Αθήνα 2000, σ. 22

Νάσκου – Περράκη, «Προς μια Διεθνή Ανθρωπιστική Τάξη: Τα Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια», ο.π., 2000, σ. 48.

²²⁵ Στέλιος Περράκης, «Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη: ανιχνεύοντας την ποινική καταστολή εγκλημάτων (πολέμου, κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονίας) διεθνούς ενδιαφέροντος στον 21^ο αιώνα», ο.π., 2008.

²²⁶ Νάσκου – Περράκη, «Προς μια Διεθνή Ανθρωπιστική Τάξη: Τα Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια», ο.π., 2000, σ. 47.

ενδιαφέρουν τη διεθνή κοινότητα στο σύνολό της²²⁷. Έτσι, το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία επί των ακόλουθων εγκλημάτων²²⁸ :

- (α) Το έγκλημα της γενοκτονίας.
- (β) Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.
- (γ) Τα εγκλήματα πολέμου.
- (δ) Το έγκλημα της επίθεσης.

Σε αυτό το σημείο σημειώνεται ότι, οι εν λόγω νομικές διατάξεις δεν εφαρμόζονται σε καταστάσεις εσωτερικών αναταραχών και εντάσεων, όπως ταραχές, μεμονωμένες και σποραδικές πράξεις βίας ή άλλες πράξεις παρόμοιας φύσης.

Τα στοιχεία της υπόστασης των εγκλημάτων βοηθούν το Δικαστήριο στην ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου. Αυτά θα υιοθετηθούν από πλειοψηφία των δύο τρίτων των μελών της Συνέλευσης των Μερών και οι τροποποιήσεις αυτές υιοθετούνται από πλειοψηφία των δύο τρίτων των μελών της Συνέλευσης των Μερών. Τέλος, τα στοιχεία εγκλημάτων και οι τροποποιήσεις τους θα είναι σύμφωνες με το εν λόγω Καταστατικό.

Το Δικαστήριο ωστόσο έχει δικαιοδοσία μόνο σε σχέση με εγκλήματα που διαπράχθηκαν αφού έχει τεθεί σε ισχύ το παρόν Καταστατικό. Έτσι, αν ένα Κράτος γίνει μέρος στο παρόν Καταστατικό αφού έχει τεθεί σε ισχύ, το Δικαστήριο μπορεί να ασκήσει τη δικαιοδοσία του μόνο σε σχέση με εγκλήματα που διαπράχθηκαν αφού έχει τεθεί σε ισχύ το παρόν Καταστατικό για το Κράτος αυτό, εκτός αν το ίδιο έχει κάνει τη δήλωση που προβλέπεται.

²²⁷ **Βλ. Stelios Perrakis**, «*L' Application des Droits de l' Homme en temps de conflict arme` et leur articulation avec le Droit International Humanitaire: e`tat de la question et aspects jurisprudentiels*», ό.π., σσ. 75 - 86.

²²⁸ **Καλλιόπη Κούφα & Φωτεινή Παζαρτζή**, «Η Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη ως μηχανισμός επιβολής του Διεθνούς Δικαίου», οπ. , Αθήνα 2007, σ. 93.

Άρθρο 5, Συνθήκη της Ρώμης

Βλ. Στέλιος Περράκης, «*Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη: ανιχνεύοντας την ποινική καταστολή εγκλημάτων (πολέμου, κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονίας) διεθνούς ενδιαφέροντος στον 21^ο αιώνα*», κεφ. 12^ο, στο: αφιέρωμα στον Θεωδ. Κουλουμπή, 'Διεθνείς Σχέσεις: σύγχρονη θεματολογία και προσεγγίσεις', ό.π., σσ. 294- 307.

Γενικότερα, το Δικαστήριο εφαρμόζει, κατά πρώτο λόγο το εν λόγω Καταστατικό, τα Στοιχεία Εγκλημάτων και τους Κανόνες Διαδικασίας και Απόδειξης, κατά δεύτερο λόγο, όπου αρμόζει, τις εφαρμοστέες συνθήκες και τις αρχές και τους κανόνες του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των καθιερωμένων αρχών του διεθνούς δικαίου των ενόπλων συρράξεων, ενώ ελλείπει αυτών, εφαρμόζει γενικές αρχές του δικαίου, τις οποίες το Δικαστήριο αντλεί από τις εθνικές νομοθεσίες διάφορων νομικών συστημάτων του κόσμου συμπεριλαμβανομένων, όπως αρμόζει, των εθνικών νομοθεσιών των Κρατών τα οποία θα ασκούσαν κανονικά δικαιοδοσία επί του εγκλήματος, υπό τον όρο ότι οι αρχές αυτές δεν είναι ασυμβίβαστες με το παρόν Καταστατικό, το διεθνές δίκαιο και τους διεθνώς αναγνωρισμένους κανόνες και πρότυπα²²⁹.

Ακόμα, το Δικαστήριο μπορεί να εφαρμόσει αρχές και κανόνες δικαίου όπως ερμηνεύονται στις προηγούμενες αποφάσεις του, ενώ η εφαρμογή και η ερμηνεία του δικαίου πρέπει να είναι σύμφωνες με τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα και να είναι άνευ δυσμενούς διακρίσεως επί τη βάση του φύλου, της ηλικίας, φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας ή πεποίθησης, πολιτικής ή άλλης γνώμης, εθνικής, εθνοτικής ή κοινωνικής καταγωγής, πλούτου, γέννησης ή άλλης κατάστασης²³⁰. Τέλος, τα εγκλήματα που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου δεν υπόκεινται σε παραγραφή.

4.2. Υποθέσεις του ΔΠΔ

Από αρχής της λειτουργίας του (1^η Ιουλίου 2002), όταν τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Ρώμης, το ΔΠΔ εφαρμόζει την διεθνή αποστολή του για άσκηση διώξεων εις βάρος παραβατών εγκλημάτων πολέμου, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματος

²²⁹ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C 153 E/115, 31.05.201, Στήριξη της ΕΕ προς το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 17ης Νοεμβρίου 2011 σχετικά με την υποστήριξη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου από την ΕΕ: αντιμετώπιση των προκλήσεων και υπέρβαση των δυσκολιών (2011/2109(INI), <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:153E:0115:0124:EL:PDF>

²³⁰ Stelios Perrakis, «L' Application des Droits de l' Homme en temps de conflit arme' et leur articulation avec le Droit International Humanitaire: e' tat de la question et aspects jurisprudentiels», ο.π., 2009, σσ. 75 - 86.

γενοκτονίας²³¹. Δρώντας βάσει της αρχής της «συμπληρωματικότητας», καθώς δύναται να παρεμβαίνει μόνον εφόσον τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια δε μπορούν ή δεν είναι διατεθειμένα να το πράξουν, το ΔΠΔ στις μέρες μας ερευνά υποθέσεις στην Ουγκάντα, τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (ΛΔΚ), το Νταρφούρ (Σουδάν), την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, αλλά και την Κένυα, τη Λιβύη και την Ακτή του Ελεφαντοστού²³².

Ωστόσο, παρόλες τις προσπάθειες, τον επαγγελματισμό και την αφοσίωση που το διέπουν, το ΔΠΔ βρίσκεται σήμερα σε κρίσιμη «συγκυρία», λόγω «πολιτικών και χρηματοδοτικών περιστάσεων που εκφεύγουν του ελέγχου του»²³³. Έτσι, ολοένα και συχνότερα βρίσκεται στο στόχο άδικων, πολιτικά 'υποκινούμενων' επιθέσεων, ενώ τα εντάλματα σύλληψης που εκδίδει συχνά 'περιφρονούνται' και δεν εφαρμόζονται στην πράξη, ενώ επιπροσθέτως, ο υφιστάμενος προϋπολογισμός του δεν επαρκεί για την κάλυψη του συνόλου των αναγκών του²³⁴.

Σε πρόσφατη σχετική αιτιολογική του έκθεση, προσπαθεί να αξιολογήσει «πώς θα μπορούσε να συνδράμει περαιτέρω το Δικαστήριο στην αντιμετώπιση των προκλήσεων και την υπέρβαση των δυσκολιών, τόσο πολιτικού όσο και χρηματοδοτικού χαρακτήρα, με τις οποίες βρίσκεται αντιμετώπιμο»²³⁵.

Από την πλευρά του, το Δικαστήριο έχει κινήσει μέχρι στιγμής έρευνες στη ΛΔΚ, την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία και την Ουγκάντα, και το έπραξε κατόπιν «ειδικής αίτησης (αίτηση παραπομπής από κράτος)» που υπέβαλαν οι εν λόγω χώρες. Επιπρόσθετα, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών έχει παραπέμψει ενώπιον του εν λόγω Δικαστηρίου και τις δύο υποθέσεις του Σουδάν/Νταρφούρ και της Λιβύης. Και στις δύο υποθέσεις, ωστόσο, έχουν εκδοθεί εντάλματα σύλληψης εις βάρος εν ενεργεία αρχηγών κρατών και υψηλόβαθμων αξιωματούχων, «εις βάρος» του Σουδανού προέδρου Omar Hassan Ahmad Al Bashir και του Λίβυου ηγέτη Muammar Gaddafi, συγκεκριμένα.

²³¹ Νίκος Ζάκος, «Η απαγόρευση της Γενοκτονίας», Συλλογή Κειμένων Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, από 1^ο Εκπ. Σεμινάριο της Ελληνικής Επιτροπής για την Εφαρμογή και Διάδοση του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, Αθήνα, 2009, σσ. 209-236.

²³² Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, Ανάκτηση 20/10/2013 από <http://www.europarl.europa.eu/sides/>.

²³³ Ibid/ <http://www.europarl.europa.eu/sides/>.

²³⁴ Geoffrey Marston, «The London Committee and the statute of the International Court of Justice», στο: Vaughan Lowe, Malgosia Fitzmaurice, Fifty years of the International Court of Justice, Cambridge University Press, Cambridge, 1996, σ. 49

²³⁵ Ibid/ <http://www.europarl.europa.eu/sides/>.

Επιπλέον, το 'Τμήμα Προδικασίας ΙΙ' ανέθεσε στον εισαγγελέα του ΔΠΔ να κινήσει έρευνα στην Κένυα, όπου ήταν η πρώτη φορά που «ο εισαγγελέας έκανε χρήση της αυτεπάγγελτης δικαιοδοσίας του και κίνησε έρευνα, χωρίς να λάβει προηγουμένως απόφαση παραπομπής από κυβερνήσεις ή από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών», και πρόσφατα και στην Ακτή του Ελεφαντοστού. Παρέπεμψε επίσης 'ενώπιον της δικαιοσύνης' τόσο κυβερνητικούς αξιωματούχους, αλλά και επαναστάτες ηγέτες, αποδεικνύοντας την «αμεροληψία της δικαιοσύνης»²³⁶.

Ακόμα, ο Εισαγγελέας του ΔΠΔ ανακοίνωσε επίσης δημοσίως ότι «εξετάζει» τουλάχιστον εννέα υποθέσεις σε τέσσερις ηπείρους, μεταξύ άλλων, στο Αφγανιστάν, την Κολομβία, τη Γεωργία, τη Γουινέα, την Ονδούρα, τη Δημοκρατία της Κορέας, τη Νιγηρία και την Παλαιστίνη²³⁷.

Ενώ το φάσμα και ο «αποτρεπτικός αντίκτυπος» του Δικαστηρίου συνεχίζουν να διευρύνονται, το ίδιο διαπιστώνεται και για τις αυξανόμενες ποικίλες προκλήσεις, εμπόδια και δυσκολίες, είτε πολιτικού είτε και χρηματοδοτικού 'χαρακτήρα', τις οποίες αντιμετωπίζει. Από πολιτικής πλευράς, «δέχεται τα πυρά» άδικων επιθέσεων από εχθρικά κράτη και ηγέτες. Παρόλο που οι 'επικρίσεις' αυτές «δεν αναγνωρίζουν» το πραγματικό γεγονός της ευρείας πλειονότητας των υποθέσεων που εξετάζει το ΔΠΔ που έχουν παραπεμφθεί ενώπιόν του είτε από τα ίδια τα ενδιαφερόμενα συμβαλλόμενα κράτη είτε από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, δεν παύουν να είναι «επιζήμιες για την υπόστασή» του, επηρεάζοντας δυστυχώς αρνητικά τις αντιλήψεις της κοινής γνώμης και το συνολικό επίπεδο συνεργασίας, κατ' επέκταση²³⁸.

Από πλευράς χρηματοδότησης, το ΔΠΔ προσπαθεί να καλύψει τις επείγουσες επιχειρησιακές του ανάγκες, καθώς ο προϋπολογισμός του δεν αυξάνεται αναλογικά με το φόρτο εργασίας του. Οι «νέες παραπομπές» δεν συνοδεύονται από επιπρόσθετη χρηματοδότηση, και αντίστοιχα ο συνολικός αντίκτυπος της χρηματοπιστωτικής κρίσης είχε αρνη-

²³⁶ Damien Fruchart, Paul Holtom, Siemon T. Wezeman, Daniel Strandow, Peter Wallensteen, «United Nations Arms Embargoes: Their Impact on Arms Flows and Target Behaviour. A Report by SIPRI and the Uppsala University Special Program on the Implementation of Targeted Sanctions», Stockholm International Peace Research Institute and Uppsala University, Stockholm, σ. 68.

²³⁷ Ibid/ <http://www.europarl.europa.eu/sides/>.

²³⁸ Ibid/ <http://www.europarl.europa.eu/sides/>.

τικές επιπτώσεις στους «βασικούς χορηγούς» του ΔΠΔ, οδηγώντας το με τον τρόπο αυτό στη «στασιμότητα των πόρων του προϋπολογισμού του»²³⁹.

Μία ιδιαίτερη υπόθεση που αξίζει να επισημανθεί είναι η περίπτωση της απόφασης του Δ.Π.Δ. για τον Thomas Lubanga Dyilo, ο οποίος υπήρξε ο ιδρυτής και πρώην αρχηγός της πολιτικής και παραστρατιωτικής ομάδας «Ένωση των Κονγκολέζων Πατριωτών» (UPC - Union des Patriotes Congolais), η οποία συστάθηκε το 2000 στο Κονγκό με τη συμμετοχή ατόμων κυρίως από τη φυλή Χέμα²⁴⁰. Η Ένωση των Κονγκολέζων Πατριωτών κατηγορήθηκε το 2002 για σφαγές αμάχων στην επαρχία Ιτούρι. Το Μάρτιο του 2004 η εισαγγελία του ΔΠΔ ξεκίνησε, έπειτα από αίτηση της Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό, τη διερεύνηση εγκλημάτων που συνέβησαν στο έδαφος του Κονγκό μετά την 1^η Ιουλίου του 2002 και που ενέπιπταν στην δικαιοδοσία του, δυνάμει του άρθρου 14 του Καταστατικού της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΚΡΔΠΔ)²⁴¹. Το Πρώτο Τμήμα Προδικασίας του ΔΠΔ εξέδωσε ένα μυστικό ένταλμα σύλληψης του Thomas Lubanga Dyilo στις 10.02.2006, έπειτα από βάσιμες ενδείξεις σχετικά με την διάπραξη του εγκλήματος πολέμου της στρατολόγησης και κατάταξης παιδιών κάτω των δεκαπέντε ετών και την μετέπειτα χρησιμοποίησή τους σε εχθροπραξίες από τον ίδιο τον Thomas Lubanga Dyilo.

Η νομιμότητα της απόφασης κράτησης του Thomas Lubanga στη Χάγη είναι αμφίβολη²⁴². Όπως είδαμε προωτέρα, σύμφωνα με την αρχή της συμπληρωματικότητας προτεραιότητα δίνεται στην εκδίκαση υποθέσεων διεθνούς ποινικού δικαίου από τα εκάστοτε εθνικά δικαστήρια. Ωστόσο, η δίκη του από το ΔΠΔ ορίστηκε βάσει ενός 'νομικού τεχνάσματος', σύμφωνα με το οποίο ο Thomas Lubanga κατηγορούνταν σύμφωνα με την αρμόδια εθνική δικαιοδοσία για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και γενοκτονία, αλλά όχι για την στρατολόγηση παιδιών και την χρησιμοποίησή τους σε εχθροπραξίες.

²³⁹ **Geoffrey Marston**, «The London Committee and the statute of the International Court of Justice», στο: Vaughan Lowe, Malgosia Fitzmaurice, *Fifty years of the International Court of Justice*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996, σ. 49.

²⁴⁰ **Βίκτωρας Τσιλικώνης**, «Τόμας Λουμπάνγκα Ντυίλο: Το χρονικό μιας προαναγγελθείσας δίκης», *Intellectum*, 5, 2008, σ. 27.

²⁴¹ **Ibid**/σ.28

²⁴² **Ibid**/σ.30

Ένα ακόμη παράδοξο σε αυτήν την υπόθεση είναι ότι, στις 13.06.2008 το Α΄ Τμήμα Πρώτου Βαθμού επέβαλε παύση των διαδικασιών της υπόθεσης, επειδή σύμφωνα με την άποψη του «δεν ήταν εφικτή η διεξαγωγή μιας δίκαιης δίκης, αφού ο Εισαγγελέας δεν αποκάλυπτε έναν μεγάλο αριθμό εγγράφων που περιείχαν εν δυνάμει αθωωτικά στοιχεία και πληροφορίες σχετικές με την προετοιμασία της υπεράσπισης»²⁴³, παρά το γεγονός ότι στο Καταστατικό του ΔΠΔ δεν γίνεται καμία αναφορά και δεν υπάρχει σχετική διάταξη για την παύση των διαδικασιών. Η υπόθεση αναβλήθηκε δυο φορές λόγω ενστάσεων που επέβαλαν οι δικαστές, ως απάντηση στην αποτυχία της Εισαγγελίας να αποκαλύψει πληροφορίες στην υπεράσπιση²⁴⁴. Στις 18.01.2008 το Πρώτο Τμήμα του ΔΠΔ ανακοίνωσε την άρση της παύσης των διαδικασιών. Στα τέλη Μαρτίου του 2012 το ΔΠΔ καταδίκασε τον Thomas Lubanga και πραγματοποίησε μία ακρόαση αποκατάστασης για τα θύματά του²⁴⁵.

Ο αντίκτυπος αυτών των γεγονότων συνοψίζεται στα εξής: «*Η αρχική απόφαση παύσης της διαδικασίας είχε κριθεί ανυπολόγιστης αξίας τόσο για το κύρος του ίδιου του ΔΠΔ όσο και για το διεθνές ποινικό δίκαιο, αφού αποτίναζε την άγια κατηγορία ότι το διεθνές ποινικό δίκαιο και το ΔΠΔ ειδικότερα αποτελούν ένα ακόμη μέσο επιβολής του δικαίου των ισχυρών, όπου η καταδίκη του κατηγορουμένου είναι βέβαιη, ενώ παράλληλα προβαλλόταν έντονα η αξία των θεμελιωδών αρχών του δικαίου. Έτσι, η αρχή της δίκαιης δίκης είχε προταχθεί περισσότερο ίσως από οποιαδήποτε άλλη φορά σε διεθνές επίπεδο και διατρανωθεί ότι χωρίς την ύπαρξή της δεν είναι εφικτό να απονεμηθεί δικαιοσύνη για κανέναν, ακόμη και εάν δηλαδή ο κατηγορούμενος φέρεται να διέπραξε τα ειδεχθέστερα των εγκλημάτων*»²⁴⁶.

Επίσης, θα πρέπει να επισημανθεί ότι «*η πλειονότητα των 17 ενταλμάτων σύλληψης που έχουν εκδοθεί από το ΔΠΔ δεν έχουν ακόμα εκτελεστεί, συμπεριλαμβανομένων των ενταλμάτων σύλληψης κατά του Joseph Kony και άλλων ηγετών του Αντιστασιακού*

²⁴³ Ibid/σ. 32

²⁴⁴ *ibid*/ <http://www.amnesty.org.gr/>.

²⁴⁵ Amnesty International, «Έτυμηση ορόσημο του ΔΠΔ για τη χρήση παιδιών ως στρατιωτών», 14.03.2012, <http://www.amnesty.org.gr/%CE%B5%CF%84%CF%85%CE%BC%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CE%BF%CF%81%CF%8C%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%BF%CF%85%CE%B4%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%BF%CF%8D%CF%82-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD>.

²⁴⁶ Βλ. Βίκτωρας Τσιλικώνης, ό.π., σ. 34

Στρατού του Κυρίου σε σχέση με την κατάσταση στη Βόρεια Ουγκάντα, του Bosco Ntaganda από τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, των Ahmad Muhammad Harun, Ali Muhammad Ali Abd-Al-Rahman και του Προέδρου Omar Hassan Ahmad Al Bashir από το Σουδάν, του Saif al-Islam Gaddafi και του Abdullah Al-Senussi από τη Λιβύη»²⁴⁷. Ειδικά για τον τελευταίο, η καθυστέρηση οφείλεται στην καθυστέρηση έκδοσής του από το κράτος της Λιβύης.

Δυστυχώς, το ΔΠΔ παρεμποδίζεται να αποδώσει δικαιοσύνη σε μία σειρά άλλων υποθέσεων, καθώς οι κυβερνήσεις αποτυγχάνουν να συλλάβουν και να παραδώσουν τους υπόπτους²⁴⁸. Μεταξύ άλλων επισημαίνονται οι εξής υποθέσεις:

- **Bosco Ntaganda (Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό)**, τον οποίο το ΔΠΔ κατηγορεί επίσης για στρατολόγηση παιδιών, ενώ φερόταν ότι ήταν ο αναπληρωτής του Thomas Lubanga Dyilo. Η κυβέρνηση του Κονγκό τον προστατεύει μετά την ένταξή του στον εθνικό στρατό.

- **Joseph Kony (Ουγκάντα)** και άλλοι ανώτεροι αρχηγοί του Στρατού συνεχίζουν να διαφεύγουν της δίκης ενώ κατηγορούνται με εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματα πολέμου. Προς το παρόν μετακινούνται μεταξύ της Κεντρικής Αφρικανικής Δημοκρατίας, της βορειοανατολικής Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό και του Νότιου Σουδάν.

- **Πρόεδρος Omar al Bashir (Σουδάν)** κατηγορείται για γενοκτονία, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματα πολέμου στην περιοχή Νταρφούρ του Σουδάν. Δεν έχει συλληφθεί ακόμη, παρά την πραγματοποίηση τακτικών επισκέψεων σε κράτη του εξωτερικού.

Το ΔΠΔ έχει επίσης αποκλειστεί από τη διερεύνηση εγκλημάτων σε καταστάσεις όπως στη Συρία - η οποία έχει υπογράψει αλλά δεν έχει επικυρώσει το καταστατικό του

²⁴⁷ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C 153 E/115, 31.05.2011, Στήριξη της ΕΕ προς το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 17ης Νοεμβρίου 2011 σχετικά με την υποστήριξη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου από την ΕΕ: αντιμετώπιση των προκλήσεων και υπέρβαση των δυσκολιών (2011/2109(INI)), <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:153E:0115:0124:EL:PDF>

²⁴⁸ *ibid*/ <http://www.amnesty.org.gr/>

Δικαστηρίου - καθώς το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών δεν έχει παραπέμψει ακόμα τις υποθέσεις στον Εισαγγελέα του ΔΠΔ²⁴⁹.

Είναι ανάγκη η διεθνής κοινότητα να ευαισθητοποιηθεί περισσότερο, αλλά το ίδιο και η κοινότητα των πολιτών. Εάν η διεθνής κοινότητα κλείσει τα μάτια στις παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και των δικαιωμάτων του ανθρώπου, θα είναι εν μέρει υπεύθυνη για το πρόβλημα²⁵⁰. Η υιοθέτηση της απόφασης 1612/2005 του Συμβουλίου Ασφαλείας αποτελεί σημαντικό βήμα για την εφαρμογή διαφόρων κανόνων του διεθνούς δικαίου σχετικά με τη μη στρατολόγηση παιδιών και είναι θετικό ότι ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ σε έκθεσή του με ημερομηνία 26/03/2009 παρέχει πλήθος πληροφοριών σχετικά με την πρόοδο ή μη, που σημειώθηκε σε ορισμένες χώρες για τη στρατολόγηση παιδιών²⁵¹.

Μια υπόθεση που εκκρεμεί στις μέρες μας είναι και αυτή του αποκλεισμού της Γάζας. Η Γάζα ουσιαστικά βρίσκεται «στα πρόθυρα να γίνει το πρώτο έδαφος που θα υποβαθμιστεί διεθνώς σε ένα κράτος έσχατης ένδειας»²⁵². Ορισμένοι βασικοί λόγοι για αυτό το σοβαρό ενδεχόμενο είναι²⁵³:

1. το αποτέλεσμα των εκλογών του Ιανουαρίου 2006
2. η ντε φάκτο ανάληψη από τη Χαμάς του ελέγχου τον Ιούνιο του 2007
3. η απόφαση των Ισραηλινών τον Σεπτέμβριο να ανακηρύξουν τη Γάζα «εχθρικό έδαφος»

Οι ολοένα και αυστηρότεροι περιορισμοί στη μετακίνηση των ανθρώπων και τη διακίνηση αγαθών από και προς τη Γάζα, η μερική λειτουργία του βασικού αντλιοστασίου της πόλης της Γάζας η οποία επηρεάζει την παροχή ασφαλούς νερού σε περίπου 600.000 Παλαιστίνιους, η έλλειψη φαρμάκων, αλλά και η παράλυση των νοσοκομείων

²⁴⁹ *ibid*/ <http://www.amnesty.org.gr/>

²⁵⁰ «Το παιδί θα πρέπει να είναι, σε κάθε περίπτωση, ανάμεσα στους πρώτους που θα τύχει προστασίας και βοήθειας», τονίζει η 8^η αρχή της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ. **Βλ. Στ. Περράκης, «Η διεθνής προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, κείμενα διεθνούς πρακτικής»**, τόμ. 4, Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1987, σσ. 626-628.

²⁵¹ **Βλ. Π. Νάσκου-Περράκη, «Το ανθρωπιστικό Δίκαιο και η προστασία του παιδιού»**, ό.π., σ. 237.

²⁵² **Κάρεν Κόνιγκ Αμπου Ζαγιάντ**, γενική επίτροπος του Γραφείου Αρωγής και Έργων του ΟΗΕ για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες στην Εγγύς Ανατολή (UNRWA), άρθρο στις 29-01-08 από <http://news.kathimerini.gr/>. Επίσης βλ. <http://www.unrwa.org/>, <http://unric.org/>, ανάκτηση 11/10/ 2013.

²⁵³ **Βλ. Κάρεν Κόνιγκ Αμπου Ζαγιάντ**, ό.π., <http://news.kathimerini.gr/>

από τις διακοπές ρεύματος και την έλλειψη καυσίμων για τις γεννήτριες, καθώς και η συρρίκνωση της νοσοκομειακής υποδομής είναι κάποια από τα χαρακτηριστικά της κατάστασης που επικρατούσαν εκείνη την εποχή²⁵⁴.

Οι κατοχικές δυνάμεις της Γάζας θα έπρεπε, κατα πολλούς, να οδηγηθούν ενώπιον του Δικαστηρίου και να δοθεί μια λύση ώστε να επιτευχθεί η ειρηνική συνύπαρξή της με τους γείτονές της.

Μια ακόμα περίπτωση είναι και αυτή του Σουδάν/Νταρφούρ, όπου μέχρι και πρότινος η «αδράνεια κόστιζε ζωές», καθώς επιβαλλόταν η θέσπιση εκεχειρίας²⁵⁵. Τον Απρίλιο του 2004, επήλθε για πρώτη φορά το θέμα του Νταρφούρ στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ²⁵⁶. Τον Απρίλιο του 2007 η τραγωδία στην περιοχή συνεχιζόταν²⁵⁷.

Μέσα σε τρία χρόνια, ο αριθμός όσων εξαρτιόνταν από μια όλο και περισσότερο εύθραυστη ανθρωπιστική «αλυσίδα ζωής» στο Νταρφούρ είχε τετραπλασιαστεί, από ένα εκατομμύριο σε τέσσερα εκατομμύρια. Τους τελευταίους μήνες του 2007, η πρόσβαση και η ασφάλεια για τους χιλιάδες εργαζόμενους στην ανθρωπιστική βοήθεια είχε μειωθεί απότομα²⁵⁸.

Τα προβλήματα στο Νταρφούρ συνεχίζουν αμείωτα, ενώ έχουν μεταφερθεί στο γειτονικό Τσαντ και την Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία. Περίπου 420.000 άνθρωποι έχουν εγκαταλείψει τα σπίτια τους από τον Μάιο του 2007, παρά την τότε υπογραφή της ειρηνευτικής συμφωνίας, ανεβάζοντας τον συνολικό αριθμό των εκτοπισμένων στα

²⁵⁴ **Κάρεν Κόνιγκ Αμπου Ζαγιάντ**, γενική επίτροπος του Γραφείου Αρωγής και Έργων του ΟΗΕ για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες στην Εγγύς Ανατολή (UNRWA), άρθρο στις 29-01-08, διαθέσιμο: <http://news.kathimerini.gr/>, <http://www.unrwa.org/>, <http://unric.org/>, ανάκτηση Νοέμβριος 2013.

²⁵⁵ **John Holmes**, βοηθός γενικού γραμματέα του ΟΗΕ για τις Ανθρωπιστικές Υποθέσεις και συντονιστής Επείγουσας Ανθρωπιστικής Βοήθειας, άρθρο στις 05.05.2007, ανάκτηση 11/11/ 2013 από <http://news.kathimerini.gr/>, ανάκτηση από 11/11/ 2013, <http://unric.org/>.

²⁵⁶ **Damien Fruchart, Paul Holtom, Siemon T. Wezeman, Daniel Strandow, Peter Wallensteen**, «*United Nations Arms Embargoes: Their Impact on Arms Flows and Target Behaviour. A Report by SIPRI and the Uppsala University Special Program on the Implementation of Targeted Sanctions*», Stockholm International Peace Research Institute and Uppsala University, Stockholm, σ. 75.

²⁵⁷ Βλ. **Damien Fruchart, Paul Holtom, Siemon T. Wezeman, Daniel Strandow, Peter Wallensteen**, «*United Nations Arms Embargoes: Their Impact on Arms Flows and Target Behaviour. A Report by SIPRI and the Uppsala University Special Program on the Implementation of Targeted Sanctions*», ό.π., σ. 76

²⁵⁸ Ibid/ <http://www.unrwa.org/>, <http://unric.org/>.

2 εκατομμύρια, αριθμός που αντιστοιχεί στο ένα τρίτο του πληθυσμού του Νταρφούρ²⁵⁹. Οι βιασμοί και οι άλλες σεξουαλικές επιθέσεις συνεχίζονται. Το ποσοστό υποσιτισμού έχει αρχίσει πάλι να αυξάνεται, ιδίως έξω από τους καταυλισμούς, σε απομακρυσμένες και μη ασφαλείς περιοχές²⁶⁰.

Συνοψίζοντας, θα πρέπει να βρεθεί ένας τρόπος ώστε το ΔΠΔ με τη βοήθεια του ΟΗΕ να επιβάλλουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να αντιμετωπιστεί η εν λόγω περίπτωση και να οδηγηθούν οι υπαίτιοι στο ειδώλιο προς τιμωρία.

Τέλος άλλες υποθέσεις, οι πιο πρόσφατες από ενημέρωση του ΟΗΕ, οι οποίες εκκρεμούν, είναι και οι ακόλουθες²⁶¹:

1. Ο ΟΗΕ απευθύνει έκκληση για άμεση δράση έπειτα από αναφορές για δολοφονίες παιδιών στην πρωτεύουσα της **Λαϊκής Δημοκρατίας του Κογκό**
2. Υπηρεσία του ΟΗΕ αναφέρει ότι χιλιάδες τρέπονται σε φυγή στο **Λίβανο**, λόγω της διαμάχης στη Συρία
3. Το Συμβούλιο Ασφαλείας καλεί σε διάλυση και αφοπλισμό όλων των επαναστατικών ομάδων στη **Λαϊκή Δημοκρατία του Κογκό**
4. Ο εισαγγελέας του **Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου** αναφέρει ότι οι προσπάθειες εκ μέρους της Λιβύης και των διεθνών εταίρων είναι ζωτικής σημασίας για την κάλυψη των κενών ατιμωρησίας.

²⁵⁹ Ibid/ <http://www.unrwa.org/>, <http://unric.org/>.

²⁶⁰ Βλ. John Holmes, , <http://unric.org/>, ανάκτηση 11/11/ 2013.

²⁶¹ ΟΗΕ, «*Τελευταία Νέα*», ανάκτηση 10/11/2013 από <http://unric.org/>.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα εγκλήματα πολέμου συνιστούν σοβαρή παραβίαση των νομικών αρχών του *jus in bello*, ήτοι των αρχών που διέπουν τη δίκαιη διεξαγωγή του πολέμου, η οποία επισύρει τιμωρία. Οι αρχές αυτές βρίσκονται τόσο στη Συνθήκη της Γενεύης, όσο και στη Συνθήκη της Χάγης και έχουν ενσωματωθεί στο διεθνές ποινικό δίκαιο. Για να χαρακτηριστεί ένα αδίκημα ως έγκλημα πολέμου, θα πρέπει να σχετίζεται με μια ένοπλη σύγκρουση. Αυτό το στοιχείο χρησιμεύει προκειμένου να διακρίνει κάποιος τα εγκλήματα πολέμου από τα κοινά εγκλήματα και από άλλα διεθνή εγκλήματα, όπως τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και τη γενοκτονία. Βάσει αυτών, τα εγκλήματα πολέμου είναι όλες εκείνες οι εγκληματικές πράξεις, ή αλλιώς οι μη ηθικά αποδεκτές πράξεις, που συντελούνται κατά τη διάρκεια του πολέμου και έχουν σοβαρό αρνητικό αντίκτυπο στα θύματα.

Με βάση την προηγηθείσα ανάλυση, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι, ως «εγκλήματα πολέμου» αναφέρονται, η ανθρωποκτονία από πρόθεση, τα βασανιστήρια ή η απάνθρωπη μεταχείριση, που περιλαμβάνουν ακόμα και βιολογικά πειράματα και η πρόκληση μεγάλης δοκιμασίας ή σοβαρής σωματικής ή ψυχικής βλάβης, από πρόθεση. Αντίθετα, το «έγκλημα κατά της ανθρωπότητας» σημαίνει οποιαδήποτε από τις εγκληματικές πράξεις οι οποίες ορίζονται από το καταστατικό, όταν διαπράττεται ως μέρος ευρείας ή συστηματικής επίθεσης που κατευθύνεται κατά οποιουδήποτε αμάχου πληθυσμού, εν γνώσει της επίθεσης (Παράρτημα Δ).

Από την παραπάνω διάκριση εξάγουμε το συμπέρασμα ότι, η διάκριση μεταξύ των εγκλημάτων πολέμου και των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας αφορά αφενός στην ευρύτητα και αφετέρου στα χρονικά όρια διάπραξης των εγκλημάτων, δεδομένου ότι τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας μπορούν να διαπραχθούν τόσο σε περίοδο πολέμου, όσο και σε περίοδο ειρήνης, σε αντίθεση με τα εγκλήματα πολέμου που η διάπραξη τους εν καιρώ ειρήνης είναι πράξη αδιανόητη.

Μέσα από την ανάλυση που έγινε κατανοούμε ότι, η αποτελεσματικότερη εφαρμογή του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου και συνεπώς η αποτελεσματικότερη εφαρμο-

γή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αντιμετώπιση των διεθνών εγκλημάτων, τόσο των εγκλημάτων πολέμου, όσο και των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και των γενοκτονιών, έγκειται: α) στην εναρμόνιση της εσωτερικής έννομης τάξης με τις επιταγές του καταστατικού του ΔΠΔ, προκειμένου να προωθηθεί η αρχή της οικουμενικής δικαιοδοσίας και η εφαρμογή της στις εθνικές δικαιοταξίες, καθώς και β) στην αμερόληπτη και απρόσκοπτη εφαρμογή όλων των πράξεων για ζητήματα εφαρμογής του ΔΑΔ (Παράρτημα Ε).

«Σε μια περίοδο έντονου προβληματισμού για τη συνεκτικότητα και αποτελεσματικότητα της διεθνούς δικαιοταξίας σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον αντιλήψεων και πολιτικής [...] για την παγκόσμια κοινότητα και τα μέλη της το ζήτημα της ειρηνικής επίλυσης διεθνών διαφορών παραμένει μια βασική προτεραιότητα [...] Στο πλαίσιο αυτό την προσοχή έλκει το Διεθνές Δικαστήριο (ΔΔ) των Ηνωμένων Εθνών. Ένας οικουμενικός θεσμός που ως δικαστικός πυλώνας στην επίλυση διεθνών διαφορών αλλά και ως ερμηνευτής και εφαρμοστής των κανόνων του διεθνούς δικαίου του οποίου αποτελεί συνακόλουθα παράγοντα για την περαιτέρω ανάπτυξη του κατέχει στη διεθνή δικαιοταξία μια ξεχωριστή θέση»²⁶². Το ΔΠΔ μπορεί να συμβάλλει θετικά προς την κατεύθυνση της εφαρμογής και επιβολής του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου²⁶³.

Ωστόσο, ένα σημαντικό ερώτημα σχετικά με το ΔΠΔ που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι όχι αν δικαιολογείται η παρέμβασή του, αλλά πότε, κάτι στο οποίο μπορεί να δώσει απάντηση η αρχή της συμπληρωματικότητας. Από τον Οκτώβριο του 2007, 105 από τα 194 κράτη έχουν επικυρώσει τη Συνθήκη της Ρώμης και όλα δείχνουν ότι η κυριαρχία των κρατών διασφαλίζεται επαρκώς. Ωστόσο, υπάρχουν και οι αντίθετες γνώμες σχετικά με τη διασφάλιση της κυριαρχίας και την αρχή της συμπληρωματικότητας²⁶⁴.

²⁶² Στέλιος Περράκης, «Η Ελλάδα και η Χάγη», 14.12.2012, Foreign Affairs, <http://foreignaffairs.gr/articles/69086/stelios-perrakis/i-ellada-kai-i-xagi?page=show>.

²⁶³ Λιονύσης Σ. Γάγγας, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ενόπλων Συγκρούσεων», Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2009, σ. 284.

²⁶⁴ Jo Stingen, «The Relationship between the International Criminal Court and National Jurisdictions», Martinus Publishers, Leiden, 2008, σ. 470.

Τέσσερα στοιχεία είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματικότητα του ΔΠΔ²⁶⁵. Πρώτον, πρέπει να είναι εφικτό και δυνατό για τον Εισαγγελέα του ΔΠΔ να ανιχνεύει περιπτώσεις εθνικών αποτυχιών. Δεύτερον, το παραδεκτά κριτήρια πρέπει να καλύπτουν τις καταστάσεις που διαφορετικά θα οδηγήσουν στην ατιμωρησία. Τρίτον, οι διαδικασίες για την επίκληση της αρχής της συμπληρωματικότητας και επίλυσης των προβλημάτων πρέπει να είναι επαρκώς αποτελεσματικές. Τέταρτον, πρέπει να υπάρχει ένα σύστημα για την επιβολή της κατανομής των υποθέσεων.

Ως εκ τούτου, θα πρέπει τα κράτη να κατανοήσουν ότι, το ΔΠΔ αποτελεί ένα αξιόπιστο μέσο ανάμιξης και να συμβάλλουν στην απρόσκοπτη λειτουργία του, σε αντίθεση, για παράδειγμα, με το κράτος της Λιβύης που αναφέρθηκε προωτέρω.

Κατά τον 20ό αιώνα, περίπου 170 εκατομμύρια άτομα έχουν υπάρξει θύματα εγκλημάτων πολέμου, γενοκτονίας, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, ενώ ελάχιστοι εκ των υπευθύνων τιμωρήθηκαν για τις πράξεις τους σε σημείο που να επικρατεί διάχυτη η αντίληψη ότι ζούμε σε έναν «πολιτισμό της ατιμωρησίας». Η θέσπιση και εφαρμογή κανόνων και θεσμών ποινικής καταστολής αποτελεί ένα βήμα θετικό προς την αλλαγή αυτής της αντίληψης. Το σημαντικότερο, ίσως, επίτευγμα προς αυτήν την κατεύθυνση είναι και αυτό συμβολικό, όπως και το γεγονός με το οποίο άρχισα αυτή την εισήγηση. Με άλλα λόγια, η σημαντικότερη συμβολή έγκειται στην αφύπνιση της ανθρωπότητας προς την απαίτηση ότι, όσοι διαπράττουν διεθνή εγκλήματα δεν πρέπει να διαφεύγουν της τιμωρίας.

Η παρούσα εργασία ασχολήθηκε με τα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην εξέταση του διεθνούς δικαίου και του ΔΠΔ. Τα ζητήματα αυτά προσεγγίστηκαν βιβλιογραφικά, μέσα από δευτερογενείς πηγές. Από τη μελέτη αυτή δεν προσεγγίστηκε το ζήτημα των θυμάτων, που αποτελεί σημαντικό παράγοντα. Κατά συνέπεια, θα ήταν χρήσιμη στο μέλλον μία εμπειρική μελέτη, η οποία θα εξετάζει μέσα από προσωπικές συνεντεύξεις κατά πόσο οι αποφάσεις του ΔΠΔ δικαίωσαν τα θύματα των εγκλημάτων πολέμου ή των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Μία τέτοια μελέτη θα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ως προς τα αποτελέ-

²⁶⁵ Ibid/ σ. 478

σματά της, καθώς θα έφερνε στο προσκήνιο μία άλλη πτυχή του ΔΠΔ και του ανθρωπιστικού δικαίου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Βιβλιογραφικές Πηγές

Ξενόγλωσσες Πηγές

Antonopoulos Constantine, «The Relationship between International Humanitarian Law and Human Rights», Ant. N. Sakkoulas Editions, Athens - Thessaloniki, 2010.

Aroneanu Eugène, «Le Crime Contre l' Humanité», Librairie Dabboz, France, 1961.

Bataković Dušan T., «The Kosovo Chronicles», Plato Books, Belgrade, 1992.

Boissier Pierre, «Henri Dunant», Henry Dunant Institute, Geneva 1974.

Brown Scott James, «The Hague Peace Conferences of 1899 and 1907», ed. Vol. 1, The Conferences, The Johns Hopkins Press, 1909.

Chipman Norton P., «The Tragedy of Andersonville; Trial of Captain Henry Wirz, the Prison Keeper», Sacramento, 1911.

Cryer Robert, Friman Hakan, Robinson Darryl, Wilmshurst Elizabeth, «*An introduction to international criminal law and procedure*», εκδ. Cambridge University Press, New York, 2010.

Damgaard Ciara, «*Individual criminal responsibility for core international crimes*», εκδ. Springer, Denmark, 2008.

Dinah Pokempner, «*Terrorism and Human Rights: The Legal Framework*», στο: *Terrorism and International Law: Challenges and Responses*. Contributions presented at the “Meeting of independent experts on Terrorism and International Law: Challenges and Responses. Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law”, Sanremo, 30 May - 1 June 2002.

Dunant Henry, «A Memory of Solferino», ICRC, Geneva, 1986.

Dunlap James, 2004, “International Law and Terrorism”.
<http://people.duke.edu/~pfeaver/dunlapterrorism.pdf>

Gangas Dionyssis, «International Humanitarian Law and modern armed conflicts: Convergences and disconvergences from a juridical point of view», *Armed Conflicts & International Humanitarian Law*, edited by Stelios Perrakis & Maria – Daniella Marouda, Ant. N. Sakkoulas Editions, Athens, 2009.

Gellately Robert, Kiernan Ben, ‘The study of mass murder and genocide’, στο: R. Gellately, B. Kiernan, «*The specter of GENOCIDE. Mass murder in historica perspective*», εκδ. Cambridge University Press, New York, 2010.

Gillard Emanuela Chiarra, «*The Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law*», », στο: *Terrorism and International Law: Challenges and Responses*. Contributions presented at the “Meeting of independent experts on Terrorism and International Law: Challenges and Responses. Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law”, Sanremo, 30 May - 1 June 2002.

Grew Joseph C., «*Turbulent Era: A Diplomatic Record of Forty Years 1904-1945*», USA, Jun 1952.

Grotius Hugo, «*On the Law of War and Peace / De Jure Belli ac Pacis*», Translated by A. C. Campbell, London, 1814.

Heudtlass Willy, Gruber Walter, «Jean Henry Dunant: Gründer des Roten Kreuzes, Urheber der Genfer Konvention», 4. Auflage, Verlag Kohlhammer, Stuttgart 1985.

Hostettler Peter, «*Human Rights and the “War” against International Terrorism*», στο: *Terrorism and International Law: Challenges and Responses*. Contributions presented at the “Meeting of independent experts on Terrorism and International Law: Challenges and Responses. Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law”, Sanremo, 30 May - 1 June 2002.

International Court of Justice, «Reservations of the Convention on Genocide», Advisory Opinion, 1951.

Jackson Robert H., «United States Representative to the International Conference on Military Trials: London, 1945», the Avalon Project: Documents in Law, History and Diplomacy, Yale Law School, Lillian Goldman Law Library, 2008.

Lemkin Raphaël, «Acts Constituting a General (Transnational) Danger Considered as Offences Against the Law of Nations - Les actes constituant un danger general (interétatique) consideres comme delites des droit des gens», by Paris law publisher A. Pedone, 1933.

Levie Howard S., «Terrorism in war - The Law of War Crimes», Oceana Publications, Inc., 1993.

Lubbers Ruud, «Message», στο: *Terrorism and International Law: Challenges and Responses*. Contributions presented at the “Meeting of independent experts on Terrorism and International Law: Challenges and Responses. Complementary Nature of Human Rights Law, International Humanitarian Law and Refugee Law”, Sanremo, 30 May - 1 June 2002.

Magliveras Konstantinos D., «Difficulties and Status of Efforts to Create an International Criminal Court in Cambodia», *Asia – Pacific Journal on Human Rights and the Law* 2: 105 – 135, Kluwer Law International, Netherlands, 2002.

Masters Peter, «Men of Destiny». Wakeman Trust, London 2008, Paperback edition, chapter 8: The Man Behind the Red Cross.

McMahan Jeff, (2012). War Crimes and Immoral Action in War. <http://philosophy.rutgers.edu/dmdocuments/War%20Crimes%20and%20Immoral%20Action%20in%20War.pdf>

Meron Theodor, «The Making of International Criminal Justice: A View from the Bench», published Oxford University Press, United States of America, New York, 2011.

Oppert Julius, Menant Joachim, «Documents juridiques de l'Assyrie et de la Chaldee», Paris, 1877.

Ovid Futch, «History of Andersonville Prison», Gainesville: University of Florida Press, 1968.

Parker Geoffrey, «The Thirty Years War», Routledge, Chapman & Hall, Incorporated, 1988.

Perrakis Stelios, «L' Application des Droits de l' Homme en temps de conflit arme` et leur articulation avec le Droit International Humanitaire: e`tat de la question et aspects jurisprudentiels», *International Humanitarian Law and Human Rights*, in the book 'Armed Conflicts & International Humanitarian Law', edited by Stelios Perrakis & Maria – Daniella Marouda, Ant. N. Sakkoulas Editions, Athens, 2009.

Perrakis Stelios, «International Criminal Court: a new dimension in international justice – Questions and Prospects for a new Humanitarian Order», article by Photini

Pazartzis, 'Le Crime de Ge`nocide devant le Tribunal pe`nal international pour le Rwanda', Ant. N. Sakkoulas Editions, Athens - Komotini, 2002.

Robinson Paul, «The Virtues of Restorative Processes, The Vices of The Virtues of Restorative Processes, The Vices of "Restorative Justice"», *Scholarship at Penn Law*. Paper 34, http://lsr.nellco.org/upenn_wps/34

Steinberg S. H., «The 'Thirty Years War' and the conflict for European Hegemony 1600-1660», London, 1966.

Stingen Jo, «*The Relationship between the International Criminal Court and National Jurisdictions*», *Martinus Publishers*, Leiden, 2008.

Toman Jiri, «La protection des biens culturels en cas de conflit armé : Commentaire de la Convention de La Haye du 14 mai 1954», Paris, UNESCO, 1954, 490, σ. 23.

Trueblood Benjamin - Franklin, «The two Hague conferences and their results», American Peace Society, 1914.

United States, War Department, «The War of the Rebellion: A Compilation of the Official Records of the Union and Confederate Armies», Series 2, Vol. 5, Washington, DC: Government Printing Office, 1899, σσ. 671-682.

US War Department, «The War of the Rebellion: A Compilation of the Official Records of the Union and Confederate Armies», Washington, D.C.: Government Printing Office, 1899, Series III, Volume 3, σσ. 148-164.

Van der Wilt Harmen, «War Crimes and the Requirement of a Nexus with an Armed Conflict» *Journal of International Criminal Justice*, 10(5), 2012.

Walther Schücking, «The International Union of the Hague Conferences», Oxford: The Clarendon Press, 1918.

Wedgwood C. V., «The Thirty Years War», 2005.

Winton Thomas D., «Documents from Old Testament Times», New York, 1958.

Witt John Fabian, «The Dismal History of the Laws of War», New York, 2012.

Ελληνικές Πηγές

Βεάσα, ινδικό έπος «Μαχαμπαράτα», μετάφραση Γαλανός, Εξ Ανατολών Το Φως, Αθήνα 1851.

Βουρβαχης Ελευθέριος Αγγ., «Η Ναυμαχία Των Αργινουσών: Η Δίκη Και Η Σε Θάνατο Καταδίκη Των Αθηναίων Στρατηγών (406 Π.Χ.)» Ενάλιος, Αθήνα, 2008.

Γάγγας Διονύσης, «Εισαγωγή στο Διεθνές Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων», έκδοση 3^η, εκδόσεις Σιδέρης, Αθήνα 2008.

Γιαρένης Ευγένιος, «Η τελευταία πράξη της τραγωδίας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου - Η Δίκη ενόπιον του Διεθνούς Στρατιωτικού Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης», Στρατιωτική Επιθεώρηση, Αθήνα, Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2008.

Δασκαλοπούλου – Λιβαδά Φ., «Εφαρμογή του ΔΑΔ: το σύστημα διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης», στο: ‘Συλλογή Κειμένων Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου’, διεύθυνση έκδοσης Κ. Κούφα, Εκδόσεις Κορηλία Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2011.

«**Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο**», Ενημερωτικό Σημείωμα Νόμου 3948_2011.

Εγκυκλοπαίδεια, «**Επιστήμη και ζωή**», Εκδοτικές και Εμπορικές Επιχειρήσεις Χατζηϊακώβου Α.Ε., Θεσσαλονίκη, 1998.

Ελλήνων Ιστορικά, «Πελοποννησιακός Πόλεμος, Ο Πρώτος Εμφύλιος των Ελλήνων», Τεύχος 9, Εκήβολος.

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C 153 E/115, 31.05.201, Στήριξη της ΕΕ προς το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 17ης Νοεμβρίου 2011 σχετικά με την υποστήριξη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου από την ΕΕ: αντιμετώπιση των προκλήσεων και υπέρβαση των δυσκολιών (2011/2109(INI), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:153E:0115:0124:EL:PDF>

«Η Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού», Άρθρο 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, UNHCR.

Ζάικος Νίκος, «Η Απαγόρευση της Γενοκτονίας», στο: 'Συλλογή Κειμένων Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου', διεύθυνση έκδοσης Κ. Κούφα, Εκδόσεις Κορηγία Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2011.

«Κείμενα Διεθνούς Ποινικού Δικαίου», UNHCR: Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες).

Κόνιγκ Αμπου Ζαγιάντ Κάρεν, γενική επίτροπος του Γραφείου Αρωγής και Εργων του ΟΗΕ για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες στην Εγγύς Ανατολή (UNRWA), άρθρο στις 29-01-08, διαθέσιμο: <http://news.kathimerini.gr/>, <http://www.unrwa.org/>, <http://unric.org/>, ανάκτηση Νοέμβριος 2013.

Κούφα Καλλιόπη, «Περί της Περιφερειακής Μορφής Οργανώσεως της Διεθνούς Κοινωνίας», Επιστημονική Δημοσιεύματα Ινστιτούτου Διεθνούς Δημόσιου Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1975.

Κούφα Καλλιόπη, Παζαρτζή Φωτεινή, «Η Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη ως μηχανισμός επιβολής του Διεθνούς Δικαίου», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2007.

Κωφός Ευάγγελος, «Το Κοσσυφοπέδιο και η Αλβανική Ολοκλήρωση, Το άγχος του Χθες-το άγχος του αύριο», εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 1998.

Μανωλεδάκης Ιωάννης, «Η Νέα Διεθνοποίηση του Ποινικού Δικαίου και ο Κίνδυνος Υποβάθμισης του Νομικού μας Πολιτισμού», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2000.

Μαρούδα Μαρία - Ντανιέλλα, «Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο», Πάντειος, Ακαδημαϊκό έτος 2009 – 2010.

Νάσκου – Περράκη Παρούλα, «Προς μια Διεθνή Ανθρωπιστική Τάξη: Τα Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2000.

Ντυνάν Ερρίκος, «Ανάμνηση του Σολφερίνο», 1862.

Όμηρος, έπος «Ιλιάδα».

Παπαρτζή Φωτεινή, «Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο: Σύγχρονες προκλήσεις και εφαρμογές», στο: 'Συλλογή Κειμένων Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου', διεύθυνση έκδοσης Κ. Κούφα, Εκδόσεις Κορηλία Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2011.

Παπασλιώτης Απόστολος Ι., «Το Έγκλημα της Γενοκτονίας», Θεσσαλονίκη 1966.

Πέιν Στάνλεϊ, Η Ιστορία του Φασισμού, εκδόσεις Φιλίστωρ.

Περράκης Στέλιος, «Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη: ανιχνεύοντας την ποινική καταστολή εγκλημάτων (πολέμου, κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονίας) διεθνούς ενδιαφέροντος στον 21^ο αιώνα», κεφ. 12^ο, στο: αφιέρωμα στον Θεωδ. Κουλουμπή, 'Διεθνείς Σχέσεις: σύγχρονη θεματολογία και προσεγγίσεις', επιμ. Δ. Τριανταφύλλου, Κ. Υφαντής, Ε. Χατζηβασιλείου, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2008.

Περράκης Στέλιος, «Σύγχρονες Εξελιξίσεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου: από τα *ad hoc* Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια για την Πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα στο

Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο», στο: «Προς μια Διεθνή Ανθρωπιστική Τάξη: Τα Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια», επιμ. Νάσκου – Περράκη Π., Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2000.

Περράκης Στέλιος, «*Τα Εγκλήματα Κατά της Ανθρωπότητας / Πολέμου: η ποινική καταστολή τους – Δικαιοδοσία Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου ή Εθνικού Δικαστηρίου;*», στο: 'Εκδίκαση Εγκλημάτων Κατά της Ανθρωπότητας: με αφορμή την υπόθεση Saddam Hussein', επιμ. Φ. Χ. Σπυρόπουλος, Πρακτικά Επιστημονικής Διημερίδας, 25&26.05.2007, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2008.

Περράκης Στέλιος, «*Η Ελλάδα και η Χάγη*», 14.12.2012, Foreign Affairs, <http://foreignaffairs.gr/articles/69086/stelios-perrakis/i-ellada-kai-i-xagi?page=show>

Περράκης Στέλιος, «*Κόσοβο-Ανατρέποντας τη διεθνή δικαιοταξία: αυτοδιάθεση και απόσχιση εθνοτήτων στον 21^ο αιώνα*», εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2008

Περράκης Στέλιος, Μαρούδα – Ντανιέλλα, «*Ένοπλες Συρράξεις και Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο*», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2001.

Πλάτωνας, «Πολιτεία».

Ρούκουνας Εμμανουήλ, «*Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*», Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου και Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα 1995.

Ρούκουνας Εμμανουήλ, «*Διεθνές Δίκαιο*», τεύχος 1^ο, έκδοση 3^η, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2004.

Σκαλτσά Κωνσταντίνου Ι., «*Θεωρία και Κείμενα Διεθνούς Δικαίου*», ΔΕΚ/ΓΕΣ, Αθήνα 1985.

«*Σύμβασις Της Κοινωνίας Των Εθνών και παράρτημα υπογραφέντα εν Βερσαλλίαις τη 28 Ιουνίου 1919*», Εν Αλεξάνδρεια, 1920.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2794^η σύνοδος του Συμβουλίου, Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις, Λουξεμβούργο, 19-20 Απριλίου 2007.

Τζουμάνης Ανδρέας Φ., «*Ποινικά*», εκδ. Κοινωνία των Δικηγόρων, Αθήνα, 2014.

Τσιλικώνης Βίκτωρας, «Τόμας Λουμπάνγκα Ντυίλο: Το χρονικό μιας προαναγγελλθείσας δίκης», *Intellectum*, 5, 2008, 27-42.

ΦΕΚ 106_85, Ποινικός Κώδικας.

ΦΕΚ 75 Α': «Προσαρμογή των διατάξεων του εσωτερικού δικαίου προς τις διατάξεις του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου που κυρώθηκε με το ν. 3003/2002 από την Ελληνική Κυβέρνηση», ΙΓ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ, ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΣΥΝΟΔΟΣ Β', ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΖ', Τετάρτη 23 Μαρτίου 2011.

Χατζικωνσταντίνου Κωνσταντίνος, «Προβλήματα και Προβληματισμοί για έναν Κώδικα Εγκλημάτων Πολέμου», στο: «Προς μια Διεθνή Ανθρωπιστική Τάξη: Τα Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια», επιμ. Νάσκου – Περράκη Π., Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2000.

Χορτάτος Κωνσταντίνος, «Το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο των Ένοπλων Συγκρούσεων και τα Εγκλήματα Πολέμου», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2003.

Henckaerts Jean-Marie, «Μελέτη για το εθιμικό διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Μια συνεισφορά στην κατανόηση και το σεβασμό των κανόνων δικαίου των ενόπλων συρράξεων», Ευρωπαϊκό Κέντρο Έρευνας και Κατάρτισης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Ανθρωπιστικής Δράσης, 2007,

http://www.icrc.org/eng/assets/files/other/gre-irrc_857_henckarts.pdf

B. Πηγές Διαδικτύου

Αιτιολογική Έκθεση της Ελληνικής Κυβερνήσεως,
<http://www.hellenicparliament.gr/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

«Γενικά Περί Μαζικών Καταστροφών» (Αποσπάσματα Ευρύτερης Μελέτης),
Παναγίδου Χρυστάλλα, <http://www.army.gov.cy/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

Διεθνής Αμνηστία / Amnesty International, *«Ετυμηγορία Ορόσημο Του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου Για Τη Χρήση Των Παιδιών Ως Στρατιωτών»*, Δελτίο Τύπου: 14 Μαρτίου 2012, <http://www.amnesty.org.gr/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

Εφετείο Νυρεμβέργης, , *«Το Διεθνές Στρατοδικείο: Η Δίκη της Νυρεμβέργης»*,
Fürther Str.11090429, Νυρεμβέργη, μτφρ: Ευθύμιος Χρ. Παπαχρήστος,
www.justiz.bayern.de/olgn, ανάκτηση Οκτώβριος 2013.

«Η Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού, Άρθρο 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων», UNHCR, <http://www.refworld.org/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

«Η Πρώτη Συνθήκη της Γενεύης(1864)», <http://gr.humanrights.com/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

Κόνιγκ Αμπου Ζαγιάντ Κάρεν, γενική επίτροπος του Γραφείου Αρωγής και Εργων του ΟΗΕ για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες στην Εγγύς Ανατολή (UNRWA), άρθρο στις 29-01-08, διαθέσιμο: <http://news.kathimerini.gr/>, <http://www.unrwa.org/>, <http://unric.org/>, ανάκτηση Νοέμβριος 2013.

«**Κώδικας Lieber**», <http://www.liebercode.org/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

Μορτόπουλος Κων., «*Παγκόσμια Διακυβέρνηση, Κρατική Κυριαρχία και Ειρηνευτικές Αποστολές: ένα κομίζ για δυνατούς λύτες*», <http://www.intellectum.org/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

Μποζανίνου Γ., «*Καμπότζη: Επιστροφή στο βασίλειο του τρόμου*», <http://www.tovima.gr/>, Ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013,

«**ΟΗΕ: Τελευταία Νέα**», <http://unric.org/>, ανάκτηση Νοέμβριος 2013.

«**Οι Μεγάλοι Σφαγείς**», <http://archive.in.gr/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

«**Πέθανε ο Σφαγέας της Ινδονησίας Σουχάρτο (27/1/2008)**», <https://athens.indymedia.org/>, ανάκτηση 2013.

Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, «*Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο*», <http://www.unric.org/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

«**Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο**», <http://www.unric.org/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

Amnesty International, «*Ετυμηγορία ορόσημο του ΔΠΔ για τη χρήση παιδιών ως στρατιωτών*», 14.03.2012,

<http://www.amnesty.org.gr/%CE%B5%CF%84%CF%85%CE%BC%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CE%BF%CF%81%CF%8C%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85->

%CE%B4%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%BF%CF%8D%CF%82-
%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD

«**Armenian Genocide**», by Arnold Toynbee, Historian (1889 - 1975),
<http://www.armenian-genocide.org/> , ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

John Holmes, βοηθός γενικού γραμματέα του ΟΗΕ για τις Ανθρωπιστικές Υποθέσεις και συντονιστής Επείγουσας Ανθρωπιστικής Βοήθειας, άρθρο στις 05.05.2007, διαθέσιμο: <http://news.kathimerini.gr/>, <http://unric.org/>, ανάκτηση Νοέμβριος 2013.

«**Kosovo conflict**», <http://www.britannica.com/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

«*The Martens Clause and the Laws of Armed Conflict*», <http://www.icrc.org/> ,
ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

«**Treaty of Versailles**, 28 June 1919», <http://www.firstworldwar.com/> , ανάκτηση
Σεπτέμβριος 2013.

Raphaël Lemkin, «*Acts Constituting a General (Transnational) Danger Considered as Offences Against the Law of Nations - Les actes constituant un danger general (interétatique) consideres comme delites des droit des gens*»,
<http://www.preventgenocide.org/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

United States Holocaust Memorial Museum, «Γενοκτονία», <http://www.ushmm.org/> ,
ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα «Α»

Οι αρχές της Νυρεμβέργης

Οι αρχές της Νυρεμβέργης είναι οι εξής:

Αρχή Α: Κάθε πρόσωπο, το οποίο εκτελεί πράξη που συνιστά έγκλημα κατά το Διεθνές Δίκαιο ή μετέχει στην τέλεση τέτοιας πράξης, ευθύνεται και υπόκειται σε ποινή.

Αρχή Β: Το γεγονός ότι, το εσωτερικό δίκαιο δεν αναγνωρίζει ως αξιόποινη πράξη αυτή που συνιστά διεθνές έγκλημα, δεν απαλλάσσει τον δράστη από την ευθύνη κατά το Διεθνές Δίκαιο.

Αρχή Γ: Το γεγονός ότι, το άτομο που διέπραξε το διεθνές έγκλημα ενήργησε ως αρχηγός κράτους ή ως δημόσιος λειτουργός, δεν το απαλλάσσει από την ευθύνη του κατά το Διεθνές Δίκαιο, ούτε συντελεί στο μετριασμό της ποινής του.

Αρχή Δ: Το γεγονός ότι, το άτομο ενήργησε μετά από διαταγή της κυβέρνησής του ή ανωτέρου του δεν το απαλλάσσει από την ευθύνη του κατά το Διεθνές Δίκαιο, αλλά μπορεί να ληφθεί υπόψη ως λόγος μετριασμού της ποινής, αν αυτό απαιτεί η δικαιοσύνη.

Αρχή Ε: Κάθε πρόσωπο, το οποίο κατηγορείται για εγκλήματα κατά το Διεθνές Δίκαιο, έχει αξίωση για δίκαιη δικαστική κρίση, βάσει των πραγματικών περιστατικών και του δικαίου.

Αρχή ΣΤ: Τα εγκλήματα που παρατίθενται τιμωρούνται ως εγκλήματα, υπό το Διεθνές Δίκαιο:

(α) Εγκλήματα κατά της ειρήνης

Σχεδιασμός, προετοιμασία προσφυγής ή συνέχιση επιθετικού πολέμου ή πολέμου κατά παράβαση διεθνών συνθηκών, συμφωνιών ή εγγυήσεων.

Συμμετοχή σε κοινό σχέδιο ή συνωμοσία προς τέλεση οποιοσδήποτε εκ των αναφερομένων α-

νωτέρω (1) πράξεων.

(β) Εγκλήματα πολέμου

Παραβιάσεις των νόμων και εθίμων του πολέμου που περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται μόνο σε, δολοφονία, κακομεταχείριση ή εκτόπιση για αναγκαστική εργασία ή για οποιοδήποτε άλλο σκοπό αμάχων πληθυσμών των κατεχομένων περιοχών, δολοφονία ή κακομεταχείριση αιχμαλώτων πολέμου ή προσώπων στη θάλασσα, εκτέλεση ομήρων, λεηλασία δημοσίων ή ιδιωτικών αγαθών, αδικαιολόγητη καταστροφή πόλεων και χωριών και ερήμωση που δεν δικαιολογείται από τη στρατιωτική αναγκαιότητα.

(γ) Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας

Δολοφονία, εξολόθρευση, εξανδραποδισμός, εκτόπιση και κάθε άλλη απάνθρωπη πράξη διαπραχθείσα κατά αμάχων ή διώξεις (persecutions) σε πολιτική, φυλετική θρησκευτική βάση, όταν οι πράξεις διαπράττονται ή οι διώξεις λαμβάνουν χώρα κατά την εκτέλεση ή σε σχέση με οποιοδήποτε έγκλημα κατά της ειρήνης ή έγκλημα πολέμου.

Αρχή Ζ: Συνέργεια στη διεξαγωγή ενός εγκλήματος κατά της ειρήνης, εγκλήματος πολέμου ή εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας, όπως τίθεται στην αρχή ΣΤ, είναι έγκλημα κατά το Διεθνές Δίκαιο.

Η πρώτη αρχή, βασισμένη στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 6 του Χάρτη της Νυρεμβέργης, υπογραμμίζει ότι το Διεθνές Δίκαιο δύναται να θέσει καθήκοντα επί των ατόμων χωρίς την παρέμβαση του εσωτερικού δικαίου. Η απόφαση της Νυρεμβέργης αποτελεί επιβεβαίωση της αρχής αυτής.

Με τη δεύτερη αρχή, εφόσον έγινε αποδεκτή η ατομική ευθύνη για εγκλήματα υπό το Διεθνές Δίκαιο, διευκρινίζεται ότι η διεθνής αυτή ευθύνη δεν αίρεται από το γεγονός ότι οι πράξεις που τελέστηκαν δεν αποτελούν έγκλημα υπό το δίκαιο μία συγκεκριμένης χώρας. Με την αρχή αυτή, που αναγνωρίζει ότι άτομο που διέπραξε διεθνές έγκλημα ευθύνεται και τιμωρείται από το Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο ανεξάρτητα από τις διατάξεις της εσωτερικής έννομης τάξης, τίθεται το θέμα της ανωτερότητας του Διεθνούς Δικαίου έναντι του εσωτερικού.

Η τρίτη αρχή βασίζεται στο άρθρο 7 του Χάρτη και δέχεται ότι, η αρχή του Διεθνούς Δικαίου, που υπό ορισμένες περιστάσεις προστατεύει τους αντιπροσώπους του κράτους, δεν ισχύει για πράξεις καταδικαστέες ως εγκληματικές από το Διεθνές Δίκαιο και ότι αυτός που παραβιάζει τους νόμους του πολέμου δε δικαιούται ασυλίας, ως κρατικός αξιωματούχος, αν το κράτος εξουσιοδοτώντας μια τέτοια πράξη κινείται εκτός των αρμοδιοτήτων του κατά το Διεθνές Δημόσιο Δίκαιο.

Η τέταρτη αρχή, με βάση στο άρθρο 8 του Χάρτη, εκφράζει την ιδέα ότι, διαταγές ανωτέρων δεν αποτελούν υπερασπιστική γραμμή, αν υπάρχει πιθανότητα ηθικής επιλογής από τον κατηγορούμενο. Η αρχή αυτή αναγνωρίζεται από τα δίκαια όλων των χωρών, καθώς ουδέποτε αναγνωρίστηκαν ελαφρυντικά. Η κρίση στηρίζεται όχι στην ύπαρξη της διαταγής, αλλά στην εν τοις πράγμασι δυνατότητα επιλογής.

Η δίκαια δίκη της πέμπτης αρχής παραπέμπει σε βούλευμα ποινικής παραπομπής (indictment) που περιλαμβάνει σε λεπτομέρειες τις κατηγορίες κατά των κατηγορουμένων, μεταφρασμένο σε

γλώσσα που αυτοί κατανοούν και που το αποκτούν σε λογικό χρόνο προ της δίκης, στη δυνατότητά τους κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης να δίδουν οποιαδήποτε εξήγηση σχετική με τις κατηγορίες, τη διεξαγωγή της διαδικασίας σε γλώσσα κατανοητή από τους κατηγορούμενους που έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνούν με τους υπερασπιστές τους.

Η έκτη αρχή επεξηγεί τους όρους «σχεδιασμός» και «προετοιμασία» για τα εγκλήματα κατά της ειρήνης, εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και η έβδομη αρχή αναγνωρίζει την ευθύνη για πρόσωπα που συμμετέχουν σε κοινό σχέδιο προετοιμασίας, πρόκλησης και εκτέλεσης ενός επιθετικού πολέμου²⁶⁶

Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης

Η άσκηση της ποινικής δικαιοδοσίας αποτελεί ένα εξόχως δύσκολο θέμα που άπτεται των ορίων της αρχής της κυριαρχίας²⁶⁷. Κατ' αρχήν υφίσταται το δικαίωμα του κράτους να δικάζει τους πολίτες του για οποιοδήποτε έγκλημα, οπουδήποτε και αν διεπράχθη. Το θέμα συνδέεται με την άποψη ότι, το κράτος δεσμεύεται μόνο από τους κανόνες εκείνους του Διεθνούς Δικαίου για τους οποίους έχει εκφράσει τη βούλησή του να δεσμευθεί.

Η βασική αρχή για τον καθορισμό της δικαιοδοσίας στο Διεθνές Ποινικό Δίκαιο είναι η αρχή της εδαφικότητας (principle of territoriality) η οποία αναφέρεται και στη διακήρυξη της Μόσχας, με την εξαίρεση των εγκλημάτων που διαπράχθηκαν σε μη γεωγραφικά συγκεκριμένο τόπο. Κατά την αρχή αυτή, διεξήχθησαν και οι δίκες από τα εθνικά δικαστήρια των ευρωπαϊκών χωρών για τα εγκλήματα που είχαν διαπραχθεί στο έδαφος τους, όσο αυτό βρισκόταν κάτω από στρατιωτική κατοχή. Κατά την αρχή της εδαφικότητας, το κράτος ασκεί τη δικαιοδοσία του επί του κατηγορουμένου διότι το έγκλημα διεπράχθη στην επικράτειά του.

Δεύτερη αρχή είναι η αρχή της εθνικότητας (principle of nationality - active nationality ή active personality) σύμφωνα με την οποία ένα κράτος έχει αρμοδιότητα να δικάσει άτομα της εθνικότητάς του. Αυτές είναι οι δύο κρατούσες αρχές. Η αρχή της εθνικότητας έχει την αντίστροφη μορφή της, την αρχή της παθητικής εθνικότητας (passive personality ή passive nationality) κατά την οποία ένα κράτος αποκτά αρμοδιότητα λόγω του ότι το θύμα ενός εγκλήματος κατείχε την υπηκοότητά του.

Παρόμοια, αλλά θεωρητικά διάφορη, είναι η προστατευτική αρχή (protective principle) κατά την οποία το κράτος ασκεί δικαιοδοσία επί του κατηγορουμένου εκ του γεγονότος ότι το έγκλημα έβλαψε τα ζωτικά του συμφέροντα.

Τέλος, υπάρχει και η αρχή της παγκοσμιότητας (principle of universality) στην οποία δεν ενδιαφέρει η εθνικότητα του θύματος ή του δράστη, ούτε ο τόπος τέλεσης του εγκλήματος. Με την αρχή

266 A/1316/GAOR, 5th session, suppl. 1 ?.. - L¹ τ. ννικ Gn.BERG: "Die Nuren-berger Prinzipien und die Moderne Völkerrecht", Di.mokr. U, Recht, 6 (2). 1978, σελ. 177-187. - IU.A. RESMETOV: "The Tejnpo'ui Operation of Nunns on Criminal Responsibility". Thé N.T. and I.L., σελ. 133 ε.τ

267 A.R. CARNEGIE: "Jurisdiction over violations of the Laws and customs of war", BYbIL, τ. 39, 1963, σελ. 402 επ. - Αθ. BAMBOYΚΟΣ: "Τρομοκρατία και Διεθνές Δίκαιο", Παπαζήσης, Αθήνα 1991, σελ. 97 επ. Κατά τον SHELDON GLUECK: "By What Tribunal Shall the Offenders be Tried?", 56 Harvard L.R., 1943, σελ. 1059, το πρόβλημα της δικαιοδοσίας παρουσιάζει δυσκολίες αφού η αρχή της ε-δαφικότητας δεν ισχύει, σε στρατοδικεία, σε περίοδο πολέμου. Βλ. και 4η έκθεση ILC παρ. 173.

αυτή καθορίζεται η αρμοδιότητα για τις παραβιάσεις των διατάξεων των Συνθηκών της Γενεύης του 1949. Ο Jan Brownlie²⁶⁸ κρίνοντας την αρχή αυτή, υποστηρίζει ότι αυτό που τιμωρείται είναι η παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου και η υπόθεση διαφέρει από την τιμωρία, υπό το Εθνικό Δίκαιο, πράξεων περί των οποίων το Διεθνές Δίκαιο δίδει ελευθερία σε όλα τα κράτη να τιμωρήσουν, αλλά που το ίδιο δεν τις προσδιορίζει ως εγκληματικές.

Επί των πρώτων δύο αρχών δεν υφίσταται αντίλογος, δεν υπάρχει όμως ομοφωνία απόψεων επί της τρίτης και πέμπτης αρχής. Οι κανόνες που αφορούν στη δικαιοδοσία επί των συμβατικών εγκλημάτων πολέμου ρυθμίζονται από το συμβατικό και εθιμικό Διεθνές Δίκαιο. Έτσι, βάσει των Συνθηκών της Γενεύης του 1949 υποστηρίζεται η δικαιοδοσία για τις ευρείας κλίμακας παραβιάσεις των διατάξεων των. Ανάλογες ρυθμίσεις υπάρχουν ακόμη στο άρθρο 6 της Συνθήκης περί γενοκτονίας καθώς και στο άρθρο 28 της Συνθήκης της Χάγης για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών.

Οι σοβαρές παραβιάσεις των Συνθηκών της Γενεύης περιλαμβάνουν τις πράξεις εκείνες που περιγράφονται στα οικεία άρθρα και οι ποινικές διατάξεις προσδίδουν μία οικουμενική δικαιοδοσία για την τιμωρία τους. Η υποχρέωση τιμωρίας ή παράδοσης όσων διέπραξαν τέτοιες παραβιάσεις απουσιάζει και αυτό είναι εσκεμμένο. Όμοια, κατά το άρθρο 6 της Σύμβασης περί γενοκτονίας, το αδίκημα επιδέχεται οικουμενικής δικαιοδοσίας κατά το εθιμικό Διεθνές Δίκαιο ενώ το ίδιο ρητά προβλέπεται και στη Σύμβαση της Χάγης του 1954. Οι αρχές της εδαφικότητας και της εθνικότητας μπορούν επίσης να εναρμονισθούν όταν αυτό προκύπτει από τα πραγματικά στοιχεία της υπόθεσης. Αρκετά κράτη υποστήριξαν την άποψη ότι η αρχή της εδαφικότητας εξυπηρετείται καλύτερα στα πλαίσια ενός διεθνούς δικαστηρίου. Η απόφαση στήριξε τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης στον Χάρτη, που αποτελεί το συστατικό κείμενο του δικαστηρίου το οποίο και το δεσμεύει, στο γεγονός ότι η δημιουργία του Χάρτη έλαβε χώρα από τα υπογράφοντα κράτη, κατά την άσκηση των κυρίαρχων νομοθετικών τους εξουσιών ως κρατούν, στα οποία η Γερμανία παραδόθηκε χωρίς όρους και στο ότι οι δυνάμεις αυτές έπραξαν από κοινού αυτό που θα μπορούσαν να πράξουν κατ' ιδίαν.

Η δύναμη της εξέλιξης του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα σοβαρά εγκλήματα πολέμου - και όχι όσα προκύπτουν από τις τεχνικές παραβάσεις των νόμων του πολέμου- επιδέχονται της οικουμενικής δικαιοδοσίας και, όπως συμπεραίνει ο Carnegie, όπου η αρχή της εδαφικότητας ή εθνικότητας εφαρμόζεται δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων άλλης μορφής, όπου το έγκλημα αποτελεί ευρεία παράβαση των Συνθηκών της Γενεύης μπορεί να ασκηθεί η αρχή της παγκοσμιότητας και το ίδιο συμβαίνει για παραβάσεις της Σύμβασης περί γενοκτονίας της Χάγης του 1954. Τελικά, το Διεθνές Δίκαιο κινείται προς την αναγνώριση της αρχής της παγκοσμιότητας, επί των σοβαρών εγκλημάτων πολέμου.

Στη δίκη της Νυρεμβέργης η υπεράσπιση πρόβαλε ένσταση έλλειψης αρμοδιότητας του δικαστηρίου", οποία απορρίφθηκε. Το δικαστήριο στην απόφασή του θεμελίωσε την αρμοδιότητά

268 JAN BROWNLIE: "Principles of Public International Law", Clarendon Press, Oxford 1966, σελ. 266. Κατά την ELISABETH ZOLLER: "Territorial Effect of the Norm on Responsibility", The N.T. and I.L., σελ. 109, η οικουμενικότητα του εγκλήματος αναγκαστικά προϋποθέτει οικουμενική δικαιοδοσία. Βλ. και CHRISTOPHER C. JOYNER: "Arresting Impunity: The Case of Universal Jurisdiction in Bringing War Criminals to Accountability", Law and Contemp. Probs, 153, Fall 1996.

του σε τρία στοιχεία:

1. 'Ότι η αρμοδιότητα του βασίστηκε στο καταστατικό, την **ιδρυτική** πράξη του δικαστηρίου.
2. Ισχυρίστηκε ότι, το καταστατικό ήταν αποτέλεσμα της άσκησης νομοθετικής εξουσίας εκ μέρους των κρατών στα οποία η γερμανική κυβέρνηση παρέδωσε τη χώρα, προσπαθώντας να θεμελιώσει την αρμοδιότητα του στη θεωρία της εδαφικότητας.
3. 'Ότι οι χώρες που υπέγραψαν το Σύμφωνο του Λονδίνου έκαναν μαζί ό,τι μπορούσε να κάνει η κάθε μία χωριστά. Το επιχείρημα αυτό είναι αρκετά ασαφές, αν προκρίνει την αρχή της παγκοσμιότητας ή της εδαφικότητας. Ωστόσο, η πρακτική που ακολουθήθηκε στις μεταγενέστερες δίκες Γερμανών εγκληματιών πολέμου αφήνει να διαφανεί μια τάση γενικότερης αποδοχής της αρχής της παγκοσμιότητας.

Οι αντιπαρατιθέμενοι φαίνεται να παρέβλεψαν ότι δεν ήταν μόνο οι τέσσερις συμμαχικές δυνάμεις, αλλά άλλες δέκα εννέα χώρες που απεδέχθησαν και προσχώρησαν στο Χάρτη της Νυρεμβέργης. Η δημόσια, όμως, κριτική της δίκης συνεχίστηκε μέσα στην πεντηκονταετία και καλύπτει ζητήματα όπως της εφαρμογής της δικαιοσύνης των νικητών, της καταδίκης εγκληματιών *ex post facto*, *abridgment of due process* και *use of ex parte affidavits*²⁶⁹,

Μετά από πολλές θεωρητικές αναζητήσεις, αλλά και συμβατικές προσπάθειες²⁷⁰, η Δίκη της Νυρεμβέργης του 1945, αποτέλεσε ορόσημο στην εξέλιξη των εγκλημάτων πολέμου. Πέρα από τη δικαιοδοσία εκδίκασης των παραδοσιακών αδικημάτων πολέμου και εκείνων κατά του ανθρωπισμού, δόθηκε ειδική εντολή από το Καταστατικό του Λονδίνου να προσάγονται σε δίκη και να τιμωρούνται εκείνοι που, ενεργώντας είτε ως άτομα είτε ως μέλη οργανώσεων²⁷¹, τέλεσαν εγκλήματα ενάντια στην ειρήνη. Στην έννοια των παραπάνω εγκλημάτων περιλαμβάνεται ο σχεδιασμός, η προετοιμασία, η πρωτοβουλία ή η κήρυξη ενός πολέμου ή επίθεσης, ο πόλεμος κατά παραβίαση των διεθνών συνθηκών ή συμφωνιών, αλλά και η συμμετοχή σε σχεδιασμό ή συνωμοσία για την επίτευξη των ανωτέρω πράξεων. Επιπλέον, αυτοί οι οποίοι σχεδιάζουν ή συμμετέχουν στο σχηματισμό ή εκτέλεση ενός σχεδίου ή συνωμοσίας σχετικά με τα παραπάνω εγκλήματα, θα πρέπει να θεωρούνται υπεύθυνοι για όλες τις πράξεις που τελούνται από οποιονδήποτε κατά την εκτέλεση ενός τέτοιου σχεδίου. Επειδή, όμως, η τέλεση ενός τέτοιου εγκλήματος, γίνεται συνήθως από άτομα που είναι κυβερνητικά στελέχη, προβλεφθηκε ότι η ιδιότητα των κατηγορουμένων είτε ως Πρωθυπουργών, είτε ως στελεχών του Υπουργείου Εξωτερικών, δεν θα λαμβάνεται υπόψη για την επιμέτρηση της ποινής, αλλά παράλληλα δεν θα είναι δυνατή και η επίκληση του επιχειρήματος της ιεραρχικής προσαγωγής.

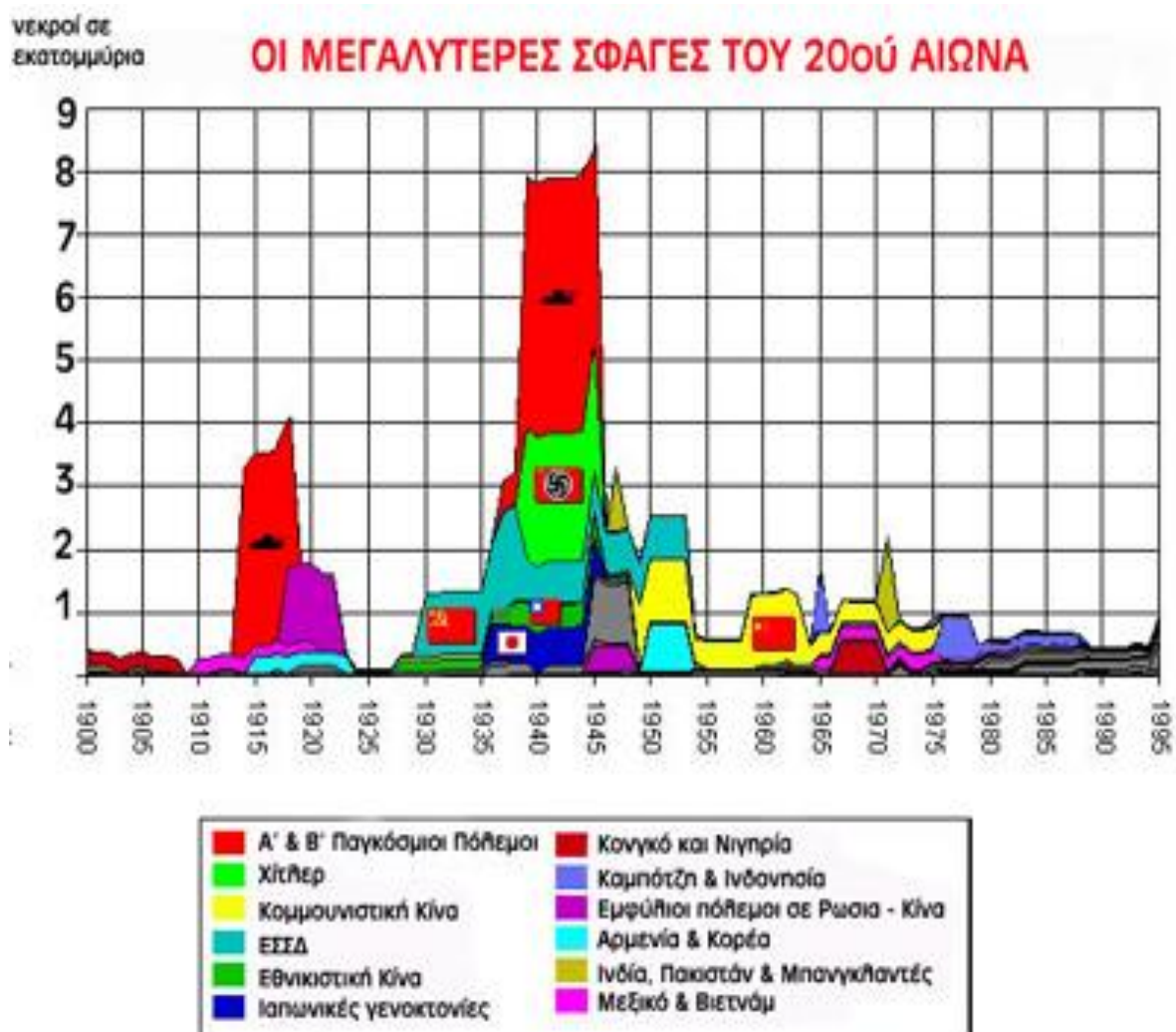
269 MONROE LEIGH: "The Yugoslav Tribunal: use of unnamed witnesses against accused", AJIL 90(2) 1996, σελ. 237. - WILLIAM B. SIMONS: "The Jurisdictional Bases...", The N.T. and T.L., σελ. 43 επ.

270 Συνθήκη Βερσαλλιών, άρθρα 227-228.

271 Κατά το κατηγορητήριο που διαβάστηκε στις 20 Νοεμβρίου 1945 στο Διεθνές Δικαστήριο της Νυρεμβέργης, πρέπει να κηρυχθούν εγκληματικές, σε σχέση με τους σκοπούς και τα μέσα, οι εξής ομάδες ή οργανώσεις: Κυβέρνηση του Ράιχ, Σίωμα πολιτικών ηγετών του γερμανικού Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος Εργαζομένων, Υπηρεσία Προστασίας (SS), Υπηρεσία Ασφαλείας (SD), Μυστική Κρατική Αστυνομία (Γκεστάπο), Τάγματα Εφόδου (SA), Ανώτατη Διοίκηση της Βερμαχτ (OKW). Βλ. Και H. DONNEDIEU DE VABRES; Le procès..., ένθ' ανωτ. σελ. 543- 558, - MYERS MCDUGAL - FL. FELICIANO: "International law... ένθ' ανωτ. σελ. 330-333. - N.F. CHISTIakov: "The Question of War Crimes at the Nuremberg Trial", The N.T. and I.L., σελ. 164. - ST. POMARSKI: "Conspiracy and Criminal Organisation", The N.T. and I.L., σελ. 225 επ., 238 επ.

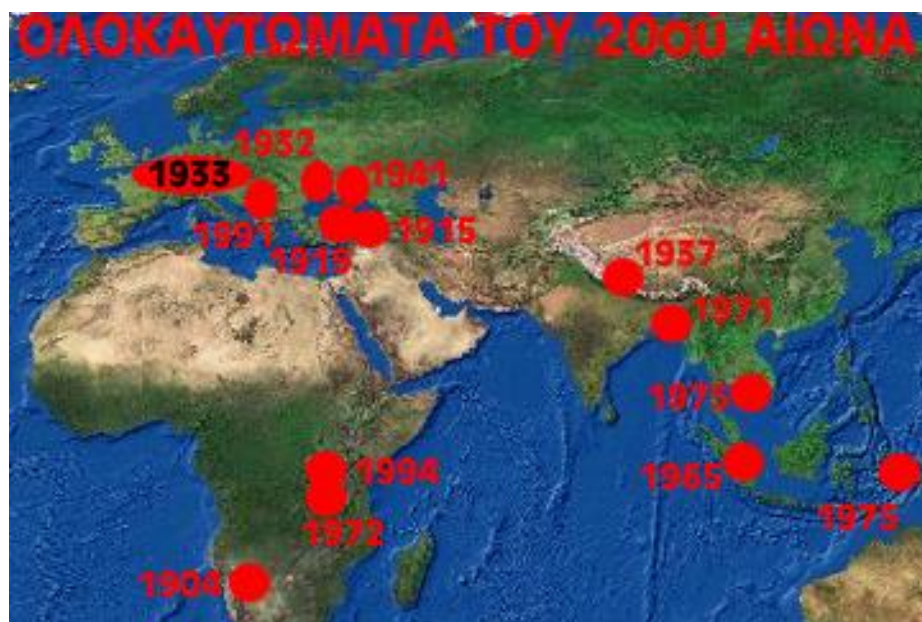
Παράρτημα «Β»

1. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΣΦΑΓΩΝ ΤΟΥ 20^{ου} ΑΙΩΝΑ

Πηγή: <http://archive.in.gr/news/genoktonia/> , Ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

2. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΩΝ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΩΝ

3. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΩΝ

Στον αιώνα που αφήσαμε πίσω μας, η ανθρωπότητα έγινε μάρτυρας της διάπραξης του εγκλήματος της γενοκτονίας τουλάχιστον δεκατέσσερις φορές. Πολλές από αυτές τις περιπτώσεις δεν είναι ευρύτερα γνωστές, είτε γιατί τα εγκλήματα αυτά συνέβησαν σε περιοχές πολύ μακριά μας, είτε γιατί διαπράχθηκαν κάτω από ένα πέπλο απόλυτης μυστικότητας και σε βάρος λαών με τους οποίους εμείς, τουλάχιστον εδώ στην Ελλάδα, δεν έχουμε καμία επαφή.

Πάντως, με μια γρήγορη ματιά, μπορεί κανείς να ενημερωθεί για τα πρωτοφανή εγκλήματα και τις μαζικές σφαγές και διώξεις που υπέστησαν κάποιοι λαοί.

Μόνον με τη γνώση ότι όλα αυτά συνέβησαν σε εποχές πολύ κοντινές μας, μπορούμε να μειώσουμε τις πιθανότητες να ξανασυμβεί κάτι τέτοιο κατά τον 21ο αιώνα που ήδη διανύουμε.

4. ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΩΝ

Σε πολλές περιπτώσεις γενοκτονιών από το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα και μετά η κρατική μηχανή χρειάστηκε την ενεργό συμβολή μεγάλων πληθυσμιακών ομάδων στην προσπάθειά της για την εξόντωση του "εχθρού". Στην περίπτωση της Ρουάντα και του Μπουρούντι, οι εκκλήσεις υψηλόβαθμων κυβερνητικών στελεχών προς τους πολίτες από το ραδιόφωνο ήταν αρκετές για να κάνουν την πλειονότητα των κατοίκων να εμπλακεί σε εγκληματικές πράξεις.

Υστερα από αποτυχημένες προσπάθειες εξέγερσης από το 1959 έως το 1962, οι γιοι των Τούτσι της Ρουάντα που είχαν καταφύγει στην Ουγκάντα σχηματίζουν το Πατριωτικό Μέτωπο της Ρουάντα (FPR) και εισβάλλουν στη χώρα την 1^η Οκτωβρίου του 1990. Οι Χούτου, που αποτελούσαν το 85% του πληθυσμού, οργανώνουν την αντίστασή τους το 1992, θέτοντας σε εφαρμογή ένα σύνθετο σχέδιο εξολόθρευσης των αντιπάλων, στο οποίο συμμετέχουν ο στρατός, η αστυνομία και λαϊκές ομάδες κρούσης.

Από τον Ιούλιο του 1992 έως τον Αύγουστο του 1993, η διεθνής κοινότητα ψάχνει μια ειρηνική λύση στο πρόβλημα και καλεί τα εμπλεκόμενα μέρη στη «Διάσκεψη της Αρούσα» στην Τανζανία. Η δολοφονία, όμως, του πρώτου προέδρου του γειτονικού Μπουρούντι, του Μαλτσιόρ Νταντάγιε που ήταν Χούτου, στις 21 Οκτωβρίου 1993, και ο θάνατος του προέδρου της Ρουάντα, στις 6 Απριλίου του επόμενου έτους σε ένα μυστηριώδες αεροπορικό δυστύχημα, παγώνουν την ειρηνευτική διαδικασία. Μέσα σε τρεις μήνες καταλαμβάνεται η πρωτεύουσα της Ρουάντα, το Κίγκαλι, από το Πατριωτικό Μέτωπο και σφαγιάζονται 700.000 Τούτσι.

Στη Ρουάντα, είναι πλέον γνωστό ότι πολλοί Χούτου συνελάμβαναν συμπολίτες τους, που ανήκαν στη φυλή των Τούτσι και οι οποίοι έτρεχαν να σωθούν από τα αποσπάσματα θανάτου, τους έκοβαν τον αχίλλειο τένοντα για να μην μπορούν να τρέξουν και να τους προλάβουν έτσι οι σφαγείς. Παράλληλα, πολίτες οργανώνονταν αυτοβούλως σε ομάδες περιφρούρησης και εξόντωναν κάθε Τούτσι (και πολύ συχνά Χούτου αντίζηλό τους). Με τον τρόπο αυτό, ολόκληρο το έθνος είχε μετατραπεί σε δράστη γενοκτονίας. Θύματα υπήρξαν πάνω από 700.000 Ρουαντινοί της φυλής Τούτσι.

Κάτι ανάλογο συνέβη και στην Ινδονησία το 1965, όταν μισό εκατομμύριο μέλη του νόμιμου Κομμουνιστικού Κόμματος σφαγιάστηκαν από την αστυνομία, το στρατό και όχλους "αγανακτισμένων πολιτών". Υπάκουοι στις εκκλήσεις μίσους των Αρχών και των Μουσουλμάνων ηγετών, απλοί πολίτες έγιναν δολοφόνοι.

Η σφαγή των κομμουνιστών της Ινδονησίας ήταν φαίνεται η "πρόβα τζενεράλε" μιας άλλης αποτρόπαιης πράξης που έγινε δέκα χρόνια αργότερα από τις Αρχές της Τζακάρτα. Περίπου 30.000 Ινδονήσιοι στρατιώτες συμμετείχαν τότε στην "Επιχείρηση Κομόντο", που ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 1975 εναντίον των κατοίκων του Ανατολικού Τιμόρ. Μέχρι να διαρρεύσουν τα πρώτα φρικτά νέα αυτού του βίαιου ντελίριου, το 1979, πάνω από 200.000 Τιμορέζοι είχαν χάσει τη ζωή τους αβοήθητοι από τις σφαγές ή την πείνα.

Παρόμοιες σκληρές κόλασης διαδραματίστηκαν στο Μπανγκλαντές από το Μάρτιο έως το Δεκέμβριο του 1971 από τον εισβολέα Πακιστανικό στρατό. Μέχρι τη στιγμή της επέμβασης του ινδικού στρατού που οδήγησε το Μπανγκλαντές στη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του από το Πακιστάν, πάνω από τρία εκατομμύρια άνθρωποι είχαν δολοφονηθεί και 250.000 γυναίκες είχαν βιαστεί.

Ακόμα είναι πολύ νωρίς για να επουλωθούν πολλές από τις πληγές που προκαλεί η έλλειψη ανεκτικότητας για το διαφορετικό, όπως με την περίπτωση που αφορά στο έγκλημα της γενοκτονίας. Συνήθως, η δίψα για εκδίκηση μένει άσβεστη για γενιές, όπως συνέβη στην περίπτωση των σφαγών στην περιοχή των Μεγάλων Λιμών μετά την αποικιοκρατία: διώξεις διαδοχικές πρώτα στο Μπουρούντι, μετά στην Ουγκάντα και τέλος στη Ρουάντα.

Από την άλλη πλευρά, τα ψυχολογικά τραύματα των επιζώντων είναι πάντα βαθιά και οι ψυχολόγοι αναφέρονται σε αυτά με τον όρο "μετατραυματικό στρες". Οι άνθρωποι αυτοί σχεδόν ποτέ δεν δίνουν πλήρεις μαρτυρίες για το τι τους συνέβη. Απλώς μεταφέρουν συγκεκριμένες εικόνες της φρίκης, χωρίς συχνά να έχουν πλήρη συναίσθηση του χωροχρόνου στον οποίο διαπράχθηκε το έγκλημα.

5. Ο ΔΙΧΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ

Εκατοντάδες ερευνητές αμερικανικών, κυρίως, πανεπιστημίων εκφράζουν ακόμα διαφορετικές απόψεις περί του τι αποτελεί γενοκτονία και τι όχι. Ακόμα, δεν έχει επέλθει συμφωνία για παράδειγμα για το αν υπήρξαν θύματα γενοκτονίας, ο λαός Ίμπο της Νιγηρίας κατά τον πόλεμο της Μπιάφρα ή οι Θιβετιανοί που διώχτηκαν κατά την προσάρτησή της χώρας τους από την Κίνα.

Βέβαια, η "Συνθήκη περί Γενοκτονίας" του ΟΗΕ δίνει ένα σαφή ορισμό: ***“πράξεις γενοκτονίας είναι όλες αυτές που διαπράττονται με "την πρόθεση καταστροφής, μερικής ή ολικής, μιας εθνικής, πολιτισμικής, φυλετικής ή θρησκευτικής ομάδας”.***

Η εξόντωση τριών εκατομμυρίων κατοίκων του Μπανγκλαντές από τον Πακιστανικό στρατό το 1971, η σφαγή 150.000 Χούτου στο Μπουρούντι το 1972, οι ωμότητες του Πολ Ποτ στην Καμπότζη, η σφαγή των 700.000 Τούτσι στη Ρουάντα το 1994, συγκαταλέγονται στον ανωτέρω ορισμό του ΟΗΕ, αλλά για την "εθνοκάθαρση" στη Βοσνία μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας δεν υπάρχει ακόμα συμφωνία ανάμεσα στους ειδικούς. Εν συνεχεία, γίνεται μια προσπάθεια για περαιτέρω ανάλυση αυτού του θέματος.

Με το πέρασμα του χρόνου και με την καταγραφή των μαρτυριών της ωμής βίας, η διεθνής κοινότητα άρχισε να αντιμετωπίζει το πρόβλημα με μεγαλύτερη σοβαρότητα.

Το 1915, οι κυβερνήσεις της Γαλλίας, της Βρετανίας και της Ρωσίας υποσχέθηκαν ότι θα τιμωρηθούν όσοι ευθύνονται για τα εγκλήματα των Τούρκων εναντίον των Αρμενίων, αλλά με τη Συνθήκη των

Σεβρών η Κοινωνία των Εθνών δεν κατάφερε να θεσμοθετήσει ένα ειδικό δικαστήριο για την υπόθεση αυτή.

Το κείμενο της σχετικής συνθήκης για τη γενοκτονία δεν εφαρμόστηκε ποτέ και τα εγκλήματα έμειναν ατιμώρητα. Βέβαια, κατά τη δεκαετία του 1920, δύο εκ των εγκεφάλων της γενοκτονίας των Αρμενίων βρέθηκαν δολοφονημένοι με τη σειρά τους από μια παράνομη οργάνωση, με την ονομασία "Νέμεσις", που στόχο είχε την εκδίκηση των θυμάτων.

Για τα εγκλήματα των ναζί, η διεθνής κοινότητα προσπάθησε να φέρει σε ισχύ μια συνθήκη εναντίον του εγκλήματος της γενοκτονίας, αλλά αυτό συνέβη μόνο το 1951. Μάλιστα, το χειρότερο ήταν ότι χώρες, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, δεν επικύρωσαν το κείμενο αυτό παρά μόνο έπειτα από 20 ολόκληρα χρόνια. Ήταν η εποχή που ο κόσμος είχε εξοργιστεί από τις ακρότητες των Πακιστανών στο Μπανγκλαντές και στο Λονδίνο οργανώνονταν συναυλίες αφύπνισης από τον Ραβί Σανκάρ και τον Τζώρτζ Χάρισον με τη στήριξη του Γάλλου διανοούμενου Αντρέ Μαρλώ, ο οποίος είχε μάλιστα προσφέρει εαυτόν ως εθελοντή για το μέτωπο εναντίον των Πακιστανών.

Η κυνική θέση των Η.Π.Α. σε εκείνο το ψυχροπολεμικό κλίμα της εποχής ήταν ένας από τους βασικούς λόγους για τους οποίους έμειναν ατιμώρητοι συγγεροί δολοφόνοι του Τιμόρ, του Μπανγκλαντές ή της Καμπότζης.

Η γεωστρατηγική θέση της Ινδονησίας, της μεγαλύτερης μουσουλμανικής χώρας του κόσμου, ήταν πολύτιμη, γιατί υπήρχε έλλειψη ενθουσιασμού για σύγκρουση με το Πακιστάν, άσπονδο εχθρό της "άπιστης" Ινδίας που αγόραζε όπλα από τη Μόσχα. Ο Πολ Ποτ της Καμπότζης ήταν εχθρός του Βιετνάμ, του "δαίμονα" των Η.Π.Α., και χάρη σε αυτή την ιδιότητά του η Ουάσινγκτον παρέβλεπε τις "αμαρτίες" του και ανεχόταν τη σημαία των Ερυθρών Χμέρ να κυματίζει στα Ηνωμένα Έθνη έως το 1989, έτος κατά το οποίο οι Βιετναμέζοι αποχώρησαν από την Καμπότζη και άρχισαν να γίνονται ευρύτερα γνωστά τα αποτρόπαια εγκλήματα του Πολ Ποτ.

Μόνο κατά τη δεκαετία του '90, στο πλαίσιο του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, άρχισαν να δικάζονται αυτά τα εγκλήματα με τη δημιουργία διεθνών ποινικών δικαστηρίων για την πρώην Γιουγκοσλαβία το 1993 και τη Ρουάντα το 1994.

Στην πρώτη περίπτωση συνελήφθησαν δέκα άτομα κατηγορούμενα για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, ενώ εκδόθηκαν 70 διεθνή εντάλματα σύλληψης για προσωπικότητες, όπως ο Ράντοβαν Κάραζιτς και ο Ράτκο Μλάντιτς. Το ειδικό δικαστήριο για τη Ρουάντα με έδρα την Τανζανία έχει καταφέρει να καταδικάσει μόλις έξι άτομα σε ισόβια κάθειρξη.

Παράρτημα «Γ»

Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (Άρθρα του Καταστατικού)

Άρθρο 1.

Το Δικαστήριο.

Δια του παρόντος ιδρύεται Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο («το Δικαστήριο»). Τούτο θα αποτελεί μόνιμο θεσμό και θα δύναται να ασκεί τη δικαιοδοσία του επί προσώπων σε σχέση με τα σοβαρότερα εγκλήματα που ενδιαφέρουν τη διεθνή κοινότητα, όπως καθορίζονται στο παρόν Καταστατικό και θα είναι συμπληρωματικό της δικαιοδοσίας των εθνικών ποινικών δικαστηρίων. Η δικαιοδοσία και λειτουργία του Δικαστηρίου διέπονται από τις διατάξεις του παρόντος Καταστατικού.

Άρθρο 2.

Σχέση του Δικαστηρίου με τα Ηνωμένα Έθνη.

Το Δικαστήριο θα συνδέεται με τα Ηνωμένα Έθνη μέσω συμφωνίας που θα εγκριθεί από τη Συνέλευση των Κρατών Μερών στο Καταστατικό και, εν συνεχεία, θα συναφθεί για λογαριασμό του Δικαστηρίου από τον Πρόεδρό του.

Άρθρο 3.

Έδρα του Δικαστηρίου.

1. Ως έδρα του Δικαστηρίου ορίζεται η Χάγη της Ολλανδίας («φιλοξενούσα χώρα»).
2. Το Δικαστήριο θα καταρτίσει συμφωνία έδρας με τη φιλοξενούσα χώρα η οποία θα εγκριθεί από τη Συνέλευση των Κρατών Μερών και θα συναφθεί στη συνέχεια για λογαριασμό του Δικαστηρίου από τον Πρόεδρο του.
3. Το Δικαστήριο δύναται να συνεδριάζει αλλού, όποτε θεωρεί τούτο επιθυμητό, όπως προβλέπεται στο παρόν Καταστατικό.

Άρθρο 4.

Νομικό καθεστώς και εξουσίες του Δικαστηρίου.

1. Το Δικαστήριο έχει διεθνή νομική προσωπικότητα. Διαθέτει επίσης και τη νομική ικανότητα που του είναι αναγκαία για την άσκηση των λειτουργιών του και την εκπλήρωση των σκοπών του.

2. Το Δικαστήριο δύναται να ασκεί τις λειτουργίες και εξουσίες του, όπως προβλέπεται από το παρόν Καταστατικό, στο έδαφος οποιουδήποτε Κράτους Μέρους και, με ειδική συμφωνία, στο έδαφος οποιουδήποτε άλλου κράτους.

Άρθρο 5.

Εγκλήματα που επιίττουν στη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου.

Η δικαιοδοσία του Δικαστηρίου περιορίζεται στα σοβαρότερα εγκλήματα που ενδιαφέρουν τη διεθνή κοινότητα στο σύνολό της. Το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία σύμφωνα με το παρόν Καταστατικό επί των ακόλουθων εγκλημάτων:

- (α) Το έγκλημα της γενοκτονίας.
- (β) Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.
- (γ) Εγκλήματα πολέμου.
- (δ) Το έγκλημα της επίθεσης.

Το Δικαστήριο θα ασκήσει δικαιοδοσία επί του εγκλήματος της επίθεσης όταν υιοθετηθεί διάταξη σύμφωνα με τα άρθρα 121 και 123 που θα ορίζει το έγκλημα και θα θέτει τους όρους υπό τους οποίους το Δικαστήριο θα ασκεί δικαιοδοσία σε σχέση με το έγκλημα αυτό. Η διάταξη αυτή θα συνάδει προς τις σχετικές διατάξεις του Χάρτη των Η.Ε.

Άρθρο 6.

Γενοκτονία.

Για τους σκοπούς του παρόντος Καταστατικού, «γενοκτονία» σημαίνει οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις οι οποίες διαπράττονται με την πρόθεση καταστροφής, εν όλο ή εν μέρει, μίας εθνικής, εθνοτικής, φυλετικής ή θρησκευτικής ομάδας, ως τέτοιας:

- (α) Ανθρωποκτονία με πρόθεση μελών της ομάδας.
- (β) Πρόκληση βαρείας σωματικής ή διανοητικής βλάβης σε μέλη της ομάδας.
- (γ) Με πρόθεση επιβολή επί της ομάδας συνθηκών ζωής υπολογισμένων να επιφέρουν τη φυσική καταστροφή της εν όλο ή εν μέρει.
- (δ) Επιβολή μέτρων που σκοπεύουν στην παρεμπόδιση των γεννήσεων εντός της ομάδας.
- (ε) Δια της βίας μεταφορά παιδιών της ομάδας σε άλλη ομάδα.

Άρθρο 7.

Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.

1. Για τους σκοπούς του παρόντος Καταστατικού, «έγκλημα κατά της ανθρωπότητας» σημαίνει οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις όταν διαπράττεται ως μέρος ευρείας ή συστηματικής επίθεσης που κατευθύνεται κατά οποιουδήποτε αμάχου πληθυσμού, εν γνώσει της επίθεσης:

(α) Ανθρωποκτονία με πρόθεση.
(β) Εξόντωση.
(γ) Υποδούλωση.
(δ) Εκτόπιση ή βίαιη μετακίνηση πληθυσμού.
(ε) Φυλάκιση ή άλλη σοβαρή στέρηση της σωματικής ελευθερίας κατά παραβίαση βασικών κανόνων του διεθνούς δικαίου.

(στ) Βασανιστήρια.

(ζ) Βιασμός γενετήσια δουλεία, εξαναγκασμός σε πορνεία, εξαναγκασμός σε εγκυμοσύνη, εξαναγκασμός σε στέρηση ή άλλη μορφή γενετήσιας βίας παρόμοιας βαρύτητας.

(η) Δίωξη κατά οποιασδήποτε αναγνωρίσιμης ομάδας ή κοινότητας για λόγους πολιτικούς, φυλετικούς, εθνικούς, εθνοτικούς, πολιτιστικούς, θρησκευτικούς ή λόγους φύλου, όπως αυτό ορίζεται στην παράγραφο 3, ή άλλους λόγους που αναγνωρίζονται παγκοσμίως ως ανεπίτρεπτοι κατά το διεθνές δίκαιο σε σχέση με οποιαδήποτε πράξη που αναφέρεται στην παρούσα παράγραφο ή οποιοδήποτε έγκλημα εντός της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου.

(θ) Βίαιη εξαφάνιση προσώπων.

(ι) Φυλετικός διαχωρισμός.

(κ) Άλλες απάνθρωπες πράξεις παρόμοιου χαρακτήρα οι οποίες με πρόθεση προκαλούν μεγάλο πόνο ή βαρεία σωματική βλάβη ή βαρεία βλάβη της διανοητικής ή σωματικής υγείας.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1 :

(α) «Επίθεση» κατευθυνόμενη κατά οποιουδήποτε αμάχου πληθυσμού σημαίνει συμπεριφορά που συνεπάγεται την κατά συρροή διάπραξη πράξεων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 κατά οποιουδήποτε αμάχου πληθυσμού, κατ' εφαρμογή ή προς εξυπηρέτηση της πολιτικής ενός κράτους ή μίας οργάνωσης που στοχεύει στη διάπραξη τέτοιας επίθεσης.

(β) Η «εξόντωση» περιλαμβάνει την με πρόθεση επιβολή συνθηκών ζωής, μεταξύ άλλων στέρηση πρόσβασης σε τροφή και φάρμακα, υπολογισμένων να επιφέρουν την καταστροφή μέρους του πληθυσμού.

(γ) «Υποδούλωση» σημαίνει την άσκηση οποιασδήποτε ή όλων των εξουσιών οι οποίες είναι σύμφυτες στο δικαίωμα της ιδιοκτησίας επί προσώπων, και περιλαμβάνει την άσκηση τέτοιας εξουσίας κατά την εμπορία προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών.

(δ) «Εκτόπιση ή βίαιη μετακίνηση πληθυσμού» σημαίνει την μετακίνηση των προσώπων για τα οποία πρόκειται με απέλαση ή άλλες πράξεις εξαναγκασμού από την περιοχή στην οποία νομίμως βρίσκονται, άνευ λόγων επιτρεπτών κατά το διεθνές δίκαιο.

(ε) «Βασανιστήρια» σημαίνει την με πρόθεση πρόκληση έντονου πόνου η δοκιμασίας, σωματικών ή ψυχικών επί προσώπου που τελεί υπό την κράτηση ή υπό τον έλεγχο του κατηγορουμένου. Τα βασανιστήρια δεν περιλαμβάνουν πόνο ή δοκιμασία που προκύπτει μόνον ή είναι σύμφυτος ή είναι δυνατόν να προκύψει από την επιβολή νόμιμων κυρώσεων.

(στ) «Εξαναγκασμός σε εγκυμοσύνη» σημαίνει τον παράνομο περιορισμό γυναίκας που κατέστη έγκυος δια της βίας, με την πρόθεση να επηρεαστεί η εθνική σύνθεση οποιουδήποτε πληθυσμού ή

να πραγματοποιηθούν άλλες σοβαρές παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου. Ο ορισμός αυτός δεν μπορεί καθ' οιονδήποτε τρόπο να ερμηνευθεί ως επηρεάζων τις εθνικές νομοθεσίες που αφορούν την εγκυμοσύνη.

(ζ) «Δίωξη» σημαίνει την με πρόθεση και βαρείας μορφής στέρηση θεμελιωδών δικαιωμάτων σε αντίθεση προς το διεθνές δίκαιο εξ αιτίας της ταυτότητας της ομάδας ή κοινότητας.

(η) «Φυλετικός διαχωρισμός» σημαίνει απάνθρωπες πράξεις παρόμοιου χαρακτήρα όπως οι αναφερόμενες στην παράγραφο 1, που διαπράχθηκαν στο πλαίσιο θεσμοθετημένου καθεστώτος συστηματικής καταπίεσης και κυριάρχησης μιας φυλετικής ομάδας επί οποιασδήποτε άλλης φυλετικής ομάδας ή ομάδων και διαπραττόμενες με πρόθεση τη διατήρηση του καθεστώτος αυτού.

(θ) «Βίαιη εξαφάνιση προσώπων» σημαίνει τη σύλληψη, κράτηση ή αρπαγή προσώπων από ένα Κράτος ή μια πολιτική οργάνωση ή με την άδεια, υποστήριξη ή συναίνεση αυτών, οι οποίες ακολουθούνται από άρνηση παραδοχής αυτής της στέρησης της ελευθερίας ή της παροχής πληροφοριών για την τύχη ή τον εντοπισμό των προσώπων αυτών, με πρόθεση ν' αποστερηθούν της προστασίας του νόμου για παρατεταμένο χρονικό διάστημα.

3. Για τους σκοπούς του παρόντος Καταστατικού, εννοείται ότι ο όρος «φύλο» αναφέρεται στα δύο φύλα, αρσενικό και θηλυκό, με την έννοια που τους προσδίδει η κοινωνία. Ο όρος «φύλο» δεν έχει έννοια διαφορετική από την παραπάνω.

Άρθρο 8.

Εγκλήματα πολέμου.

Το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία σε σχέση με εγκλήματα πολέμου ιδιαίτερα όταν διεπράχθησαν ως μέρος σχεδίου ή πολιτικής ή ως μέρος ευρείας κλίμακας τέλεσης τέτοιων εγκλημάτων. Για τους σκοπούς του παρόντος Καταστατικού, «εγκλήματα πολέμου» σημαίνει :

(α) Σοβαρές παραβιάσεις των Συμβάσεων της Γενεύης της 12ης Αυγούστου 1949, και συγκεκριμένα, οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις κατά προσώπων ή περιουσίας προστατευόμενων κατά τις διατάξεις της σχετικής Σύμβασης της Γενεύης.

(i) Ανθρωποκτονία με πρόθεση.

(ii) Βασανιστήρια ή απάνθρωπη μεταχείριση, συμπεριλαμβανομένων των βιολογικών πειραμάτων.

(iii) Με πρόθεση πρόκληση μεγάλης δοκιμασίας ή σοβαρής βλάβης, σωματικής ή ψυχικής.

(iv) Εκτεταμένη καταστροφή και ιδιοποίηση περιουσίας, οι οποίες δεν δικαιολογούνται από τη στρατιωτική αναγκαιότητα και τελούνται παράνομα και αυθαίρετα.

(v) Εξαναγκασμός αιχμαλώτου πολέμου ή άλλου προστατευόμενου προσώπου να υπηρετήσει στις ένοπλες δυνάμεις εχθρικής Δύναμης.

(vi) Η με πρόθεση αποστέρηση αιχμαλώτου πολέμου ή άλλου προστατευόμενου προσώπου από τα δικαιώματα της δίκαιης και κανονικής δίκης.

(vii) Παράνομη απέλαση ή μεταφορά ή παράνομος περιορισμός.

(viii) Σύλληψη ομήρων.

(β) Άλλες σημαντικές παραβιάσεις των νόμων και εθίμων που εφαρμόζονται στις διεθνείς ένοπλες συρράξεις εντός του καθιερωμένου πλαισίου του διεθνούς δικαίου και συγκεκριμένα οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις :

(i) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά του αμάχου πληθυσμού ως τέτοιου ή εναντίον αμάχων ατομικά, οι οποίοι δεν λαμβάνουν άμεσα μέρος στις εχθροπραξίες.

(ii) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά πολιτικών αντικειμένων, δηλαδή αντικειμένων που δεν αποτελούν στρατιωτικούς στόχους.

(iii) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά προσωπικού εγκαταστάσεων, υλικού, μονάδων ή οχημάτων που χρησιμοποιούνται σε αποστολές ανθρωπιστικής βοήθειας ή ειρηνευτικές αποστολές σύμφωνα με τον Χάρτη των Η.Ε. εφόσον δικαιούνται την προστασία που χορηγείται σε αμάχους ή πολιτικά αντικείμενα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο των ενόπλων συρράξεων.

(iv) Επίθεση επιχειρούμενη με πρόθεση, εν γνώσει ότι η επίθεση αυτή μπορεί να προκαλέσει απώλεια ζωής ή σωματική βλάβη σε αμάχους ή βλάβες σε πολιτικά αντικείμενα ή εκτεταμένες, μακροπρόθεσμες και σοβαρές ζημιές στο φυσικό περιβάλλον, οι οποίες θα ήταν σαφώς δυσανάλογες σε σχέση με το επιδιωκόμενο συγκεκριμένο και άμεσο συνολικό στρατιωτικό πλεονέκτημα.

(v) Επίθεση ή βομβαρδισμός, με οποιοδήποτε μέσο, κατά ανοχύρωτων πόλεων, χωριών, κατοικιών ή κτιρίων που δεν αποτελούν στρατιωτικούς στόχους.

(vi) Ανθρωποκτονία ή τραυματισμός μαχίμου ο οποίος έχει παραδώσει τα όπλα ή, μη έχοντας πλέον μέσα άμυνας, έχει παραδοθεί άνευ όρων.

(vii) Μη προσήκουσα χρήση σημαίας ανακωχής, της σημαίας ή των στρατιωτικών διακριτικών και της στολής του εχθρού ή των Ηνωμένων Εθνών καθώς επίσης και των διακριτικών εμβλημάτων των Συμβάσεων της Γενεύης, η οποία είχε ως αποτέλεσμα θάνατο ή βαρεία σωματική βλάβη.

(viii) Η μεταφορά, αμέσως ή εμμέσως, από την Κατέχουσα Δύναμη μέρους του δικού της αμάχου πληθυσμού στο έδαφος που καταλαμβάνει, ή η απόσυρση ή μεταφορά όλου ή μέρους του πληθυσμού του κατεχομένου εδάφους μέσα ή έξω από το έδαφος αυτό.

(ix) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά κτιρίων αφιερωμένων στη θρησκεία, παιδεία, τέχνη, επιστήμη ή αγαθοεργούς σκοπούς, ιστορικά μνημεία, νοσοκομεία και μέρη όπου συγκεντρώνονται οι ασθενείς και οι τραυματίες, εφόσον δεν αποτελούν στρατιωτικούς στόχους.

(x) Υποβολή προσώπων που βρίσκονται υπό την εξουσία του εχθρού σε σωματικό ακρωτηριασμό ή σε ιατρικά ή επιστημονικά πειράματα οποιουδήποτε είδους που δεν δικαιολογούνται ούτε από την ιατρική, οδοντιατρική ή νοσοκομειακή θεραπεία του προσώπου για το οποίο πρόκειται ούτε διεξάγονται προς το συμφέρον του, και τα οποία προκαλούν θάνατο ή θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο την υγεία του προσώπου ή των προσώπων αυτών.

(xi) Ανθρωποκτονία ή τραυματισμός με δόλια τεχνάσματα ατόμων που ανήκουν στο εχθρικό έθνος ή στρατό.

(xii) Δήλωση ότι δεν θα υπάρξει έλεος.

(xiii) Καταστροφή ή κατάσχεση της εχθρικής περιουσίας εκτός αν η καταστροφή ή κατάσχεση καθίστανται απαραίτητες από τις ανάγκες του πολέμου.

(xiv) Διακήρυξη ότι καταργούνται, αναστέλλονται ή είναι απαράδεκτα ενώπιον των δικαστηρίων τα δικαιώματα και οι δικαστικές πράξεις των υπηκόων του εχθρού.

(xv) Εξαναγκασμός των υπηκόων του εχθρού να συμμετάσχουν στις πολεμικές επιχειρήσεις κατά της χώρας τους έστω και αν βρίσκονταν στην υπηρεσία του αντιπάλου πριν από την έναρξη του πολέμου.

(xvi) Ληλασία πόλης ή τοποθεσίας, ακόμη και αν καταλήφθηκε με έφοδο.

(xvii) Χρησιμοποίηση δηλητηρίου ή δηλητηριωδών όπλων.

(xviii) Χρησιμοποίηση ασφυξιογόνων, δηλητηριωδών ή άλλων αερίων και όλων των άλλων υγρών, υλικών ή συσκευών.

(xix) Χρήση σφαιρών που εκρήγνυνται και τα θραύσματά τους διασκορπίζονται εύκολα στο ανθρώπινο σώμα, όπως σφαίρες με επικάλυψη της βολίδας από σκληρό περίβλημα που δεν καλύπτει πλήρως την βολίδα ή που έχει εγχοπές.

(xx) Χρήση όπλων, βλημάτων, υλικών και μεθόδων πολέμου, που προορίζονται να προξενήσουν υπέρμετρη βλάβη ή μη αναγκαίο πόνο ή που επιφέρουν πλήγματα από τη φύση τους άνευ διακρίσεως κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου των ενόπλων συρράξεων, υπό τον όρο ότι αυτά τα όπλα, βλήματα, υλικά και μέθοδοι πολέμου αποτελούν αντικείμενο συνολικής απαγόρευσης και περιλαμβάνονται σε Παράρτημα στο παρόν Καταστατικό, μετά από τροποποίηση σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις που εκτίθενται στα άρθρα 121 και 123.

(xxi) Προσβολές κατά της προσωπικής αξιοπρέπειας και, ιδιαιτέρως ταπεινωτική και εξευτελιστική μεταχείριση.

(xxii) Βιασμός, γενετήσια δουλεία, εξαναγκασμός σε πορνεία, εξαναγκασμός σε εγκυμοσύνη, όπως ορίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 2 (στ), εξαναγκασμός σε στείρωση ή άλλη μορφή γενετήσιας βίας που αποτελεί επίσης σοβαρή παραβίαση των Συμβάσεων της Γενεύης.

(xxiii) Χρησιμοποίηση της παρουσίας αμάχων ή άλλων προστατευομένων προσώπων προκειμένου να καταστούν ορισμένα σημεία, περιοχές ή στρατιωτικές δυνάμεις απρόσβλητες από στρατιωτικές επιχειρήσεις.

(xxiv) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά κτιρίων, υλικού, υγειονομικών μονάδων και οχημάτων, καθώς και κατά προσωπικού φέροντος τα διακριτικά εμβλήματα των Συμβάσεων της Γενεύης σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο.

(xxv) Με πρόθεση χρήση της λιμοκτονίας του αμάχου πληθυσμού ως μεθόδου πολέμου με την αποστέρησή του από αντικείμενα απαραίτητα για την επιβίωσή του, συμπεριλαμβανομένης και της εσκεμμένης παρεμπόδισης της παροχής προμηθειών, όπως αυτή προβλέπεται από τις Συμβάσεις της Γενεύης.

(xxvi) Στρατολόγηση παιδιών ηλικίας κάτω των δεκαπέντε ετών στις εθνικές ένοπλες δυνάμεις ή η χρησιμοποίησή τους για ενεργό συμμετοχή στις εχθροπραξίες.

(γ) Στην περίπτωση ένοπλης σύρραξης μη διεθνούς χαρακτήρα, σημαντικές παραβιάσεις του κοινού άρθρου 3 των τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης της 12ης Αυγούστου 1949, και συγκεκριμένα οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις οι οποίες διαπράττονται κατά προσώπων που δεν λαμβάνουν ενεργά

μέρος στις εχθροπραξίες, συμπεριλαμβανομένων και μελών των ενόπλων δυνάμεων που έχουν παραδώσει τα όπλα και εκείνων που ετέθησαν εκτός μάχης λόγω ασθένειας, τραυμάτων, κράτησης ή άλλης αιτίας:

(i) Βία ασκούμενη κατά της ζωής και του προσώπου, ιδίως κάθε είδους ανθρωποκτονία με πρόθεση, ακρωτηριασμός, απάνθρωπη μεταχείριση και βασανιστήρια.

(ii) Προσβολές κατά της προσωπικής αξιοπρέπειας, ιδιαίτερα η ταπεινωτική και εξευτελιστική μεταχείριση.

(iii) Σύλληψη ομήρων.

(iv) Η επιβολή καταδικών και οι εκτελέσεις χωρίς προηγούμενη δικαστική απόφαση εκδοθείσα από κανονικά συσταθέν δικαστήριο, η οποία θα παρέχει όλες τις δικαστικές εγγυήσεις που αναγνωρίζονται ως απαραίτητες.

(δ) Η παράγραφος 2 (γ) εφαρμόζεται επί ενόπλων συρράξεων μη διεθνούς χαρακτήρα και επομένως δεν εφαρμόζεται σε καταστάσεις εσωτερικών αναταραχών και εντάσεων, όπως ταραχές, μεμονωμένες και σποραδικές πράξεις βίας ή άλλες πράξεις παρόμοιας φύσης.

(ε) Άλλες σημαντικές παραβιάσεις των νόμων και εθίμων που εφαρμόζονται σε ένοπλες συρράξεις μη διεθνούς χαρακτήρα, εντός του καθιερωμένου πλαισίου του διεθνούς δικαίου και, συγκεκριμένα, οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις :

(i) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά του αμάχου πληθυσμού ως τέτοιου ή εναντίον αμάχων ατομικά οι οποίοι δεν λαμβάνουν άμεσα μέρος στις εχθροπραξίες.

(ii) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά κτιρίων, υλικού, υγειονομικών μονάδων και οχημάτων , καθώς και κατά προσωπικού φέροντος τα διακριτικά εμβλήματα των Συμβάσεων της Γενεύης σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο.

(iii) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά προσωπικού, εγκαταστάσεων, υλικού, μονάδων ή οχημάτων που χρησιμοποιούνται σε αποστολές ανθρωπιστικής βοήθειας ή ειρηνευτικές αποστολές σύμφωνα με τον Χάρτη των Η.Ε. εφόσον δικαιούνται την προστασία που χορηγείται σε αμάχους ή πολιτικά αντικείμενα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο των ενόπλων συρράξεων.

(iv) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά κτιρίων αφιερωμένων στη θρησκεία, παιδεία, τέχνη, επιστήμη ή αγαθοεργούς σκοπούς, ιστορικά μνημεία, νοσοκομεία και μέρη όπου συγκεντρώνονται οι ασθενείς και οι τραυματίες εφόσον δεν αποτελούν στρατιωτικούς στόχους.

(v) Ληλασία πόλης ή τοποθεσίας, ακόμη και αν καταλήφθηκε με έφοδο.

(vi) Βιασμός, γενετήσια δουλεία, εξαναγκασμός σε πορνεία, εξαναγκασμός σε εγκυμοσύνη, όπως ορίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 2 (στ), εξαναγκασμός σε στέρωση ή άλλη μορφή γενετήσιας βίας που αποτελεί επίσης σημαντική παραβίαση του κοινού άρθρου 3 των τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης.

(vii) Στρατολόγηση παιδιών ηλικίας κάτω των δεκαπέντε ετών σε εθνικές ένοπλες δυνάμεις ή ομάδες ή χρησιμοποίησή τους για ενεργό συμμετοχή τους στις εχθροπραξίες.

(viii) Διαταγή μετακίνησης του αμάχου πληθυσμού για λόγους σχετικούς με την σύρραξη, εκτός αν τούτο απαιτείται για την ασφάλεια του εμπλεκόμενου αμάχου πληθυσμού ή από επιτακτικούς στρατιωτικούς λόγους.

(ix) Ανθρωποκτονία ή τραυματισμός με δόλια τεχνάσματα αντιπάλων μαχίμων.

(x) Δήλωση ότι δεν θα υπάρξει έλεος.

(xi) Υποβολή προσώπων που βρίσκονται υπό την εξουσία του εχθρού σε σωματικό ακρωτηριασμό ή σε ιατρικά ή επιστημονικά πειράματα οποιουδήποτε είδους που δεν δικαιολογούνται ούτε από την ιατρική, οδοντιατρική ή νοσοκομειακή θεραπεία του προσώπου για το οποίο πρόκειται ούτε διεξάγονται προς το συμφέρον του, και τα οποία προκαλούν θάνατο ή θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο την υγεία του προσώπου ή των προσώπων αυτών.

(xii) Καταστροφή ή κατάσχεση της εχθρικής περιουσίας εκτός αν η καταστροφή ή κατάσχεση καθίστανται απαραίτητες από τις ανάγκες του πολέμου.

(στ) Η παράγραφος 2 (ε) εφαρμόζεται σε ένοπλες συρράξεις μη διεθνούς χαρακτήρα και επομένως δεν εφαρμόζεται σε καταστάσεις εσωτερικών αναταραχών και εντάσεων όπως ταραχές, μεμονωμένες και σποραδικές πράξεις βίας ή άλλες πράξεις παρόμοιας φύσης. Εφαρμόζεται σε ένοπλες συρράξεις που λαμβάνουν χώρα στο έδαφος μιας χώρας όταν υπάρχει παρατεταμένη ένοπλη σύρραξη μεταξύ κυβερνητικών αρχών και οργανωμένων ενόπλων ομάδων ή μεταξύ τέτοιων ομάδων.

3. Οι διατάξεις των παραγράφων 2 (γ) και (ε) δεν θίγουν την ευθύνη μιας Κυβέρνησης να διατηρήσει ή να αποκαταστήσει το νόμο και την τάξη εντός του Κράτους ή να υπερασπίσει την ενότητα και την εδαφική ακεραιότητα του Κράτους με όλα τα νόμιμα μέσα.

Άρθρο 9.

Στοιχεία της υπόστασης των εγκλημάτων.

1. Τα στοιχεία της υπόστασης των εγκλημάτων βοηθούν το Δικαστήριο στην ερμηνεία και εφαρμογή των άρθρων 6, 7 και 8. Αυτά θα υιοθετηθούν από πλειοψηφία των δύο τρίτων των μελών της Συνέλευσης των Μερών.

2. Τροποποιήσεις στα στοιχεία εγκλημάτων μπορούν να προταθούν από :

(α) Οποιοδήποτε Κράτος-Μέρος.

(β) Τους δικαστές ενεργούντες κατ' απόλυτη πλειοψηφία.

(γ) Τον / την Εισαγγελέα.

Οι τροποποιήσεις αυτές υιοθετούνται από πλειοψηφία των δύο τρίτων των μελών της Συνέλευσης των Μερών.

3. Τα στοιχεία εγκλημάτων και οι τροποποιήσεις τους θα είναι σύμφωνες με το παρόν Καταστατικό.

Άρθρο 11.

Δικαιοδοσία *ratione temporis*.

1. Το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία μόνο σε σχέση με εγκλήματα που διαπράχθηκαν μετά τη θέση σε ισχύ του παρόντος Καταστατικού.

2. Αν ένα Κράτος γίνει μέρος στο παρόν Καταστατικό μετά τη θέση του σε ισχύ, το Δικαστήριο μπορεί να ασκήσει τη δικαιοδοσία του μόνο σε σχέση με εγκλήματα που διαπράχθηκαν μετά τη

θέση σε ισχύ του παρόντος Καταστατικού για το Κράτος αυτό, εκτός αν το ίδιο έχει κάνει τη δήλωση που προβλέπεται στο άρθρο 12, παράγραφος 3.

Άρθρο 21.

Εφαρμοστέο δίκαιο.

1. Το Δικαστήριο εφαρμόζει :

(α) Κατά πρώτο λόγο, το παρόν Καταστατικό, τα Στοιχεία Εγκλημάτων και τους Κανόνες Διαδικασίας και Απόδειξης,

(β) Κατά δεύτερο λόγο, όπου αρμόζει, τις εφαρμοστέες συνθήκες και τις αρχές και τους κανόνες του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των καθιερωμένων αρχών του διεθνούς δικαίου των ενόπλων συρράξεων,

(γ) Ελλείπει αυτών, γενικές αρχές του δικαίου τις οποίες το Δικαστήριο αντλεί από τις εθνικές νομοθεσίες διάφορων νομικών συστημάτων του κόσμου συμπεριλαμβανομένων, όπως αρμόζει, των εθνικών νομοθεσιών των Κρατών τα οποία θα ασκούσαν κανονικά δικαιοδοσία επί του εγκλήματος, υπό τον όρο ότι οι αρχές αυτές δεν είναι ασυμβίβαστες με το παρόν Καταστατικό, το διεθνές δίκαιο και τους διεθνώς αναγνωρισμένους κανόνες και πρότυπα.

2. Το Δικαστήριο μπορεί να εφαρμόσει αρχές και κανόνες δικαίου όπως ερμηνεύονται στις προηγούμενες αποφάσεις του.

3. Η εφαρμογή και η ερμηνεία του δικαίου σύμφωνα με το παρόν άρθρο πρέπει να είναι σύμφωνες με τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα και να είναι άνευ δυσμενούς διακρίσεως επί τη βάσει του φύλου, όπως ορίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 3, της ηλικίας, φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας ή πεποίθησης, πολιτικής ή άλλης γνώμης, εθνικής, εθνοτικής ή κοινωνικής καταγωγής, πλούτου, γέννησης ή άλλης κατάστασης.

Άρθρο 23.

Καμία ποινή χωρίς νόμο (Nulla poena sine lege).

Ο / Η καταδικασθείς / καταδικασθείσα από το Δικαστήριο μπορεί να τιμωρηθεί μόνον κατά το παρόν Καταστατικό.

Άρθρο 29.

Απαράγραπτο.

Τα εγκλήματα που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου δεν υπόκεινται σε παραγραφή.

1. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (βάσει του Καταστατικού του)

Οι μεγάλοι "σφαγείς", θύτες γενοκτονιών, υπήρξαν σε γενικές γραμμές ηγέτες απολυταρχικών κρατών. Ενδεικτικές ήταν οι εξής περιπτώσεις:

- του Χίτλερ της Γερμανίας, η σύσταση των Einsatzgruppen (κινητές μονάδες δολοφονίας των SS) για να υλοποιηθεί η ιδέα της "τελικής λύσης" του Ράϊνχαρντ Χάϊντριχ, όπως τη συνέλαβε τον Ιανουάριο του 1942 στο Βάνζεε. Το αποτέλεσμα ήταν η εξόντωση 5-6 εκατομμυρίων Εβραίων από όλη την κατεχόμενη Ευρώπη και οι τρομακτικά μεγάλες ανθρωπίνες απώλειες από το Ολοκαύτωμα²⁷².
- του Στάλιν της Ε.Σ.Σ.Δ., που με το διάταγμα της 14/12/1932 που έφερε την υπογραφή του ίδιου και του υπουργού Εξωτερικών Μολότοφ ζητούσε από τις κομματικές αρχές της Ουκρανίας "να απαλλαγούν από τα αντεπαναστατικά στοιχεία, μέσω φυλάκισής τους, εγκλεισμού τους σε στρατόπεδα συγκέντρωσης ή άλλων τρόπων χωρίς να αποκλείεται η εφαρμογή των εσχάτων νόμιμων ποινών" (δηλαδή του εκτελεστικού αποσπάσματος). Ως αποτέλεσμα αυτής της απόφασης, 5-7 εκατομμύρια αγρότες (Κουλάκοι) που αντιτίθονταν στην κολεκτιβοποίηση της γης εξαφανίστηκαν από προσώπου γης²⁷³.
- του Πολ Ποτ της Καμπότζης και των Κόκκινων Χμερ, που έσφαζαν 1,7 εκατομμύρια πολίτες από το έτος 1975 ως το 1979²⁷⁴.
- του Σουχάρτο της Ινδονησίας, που ήταν υπαίτιος για μια από τις μεγαλύτερες αλλά τις όχι τόσο γνωστές μαζικές σφαγές της ιστορίας τη δεκαετία 1960 - 1970, ως δικτάτορας της Ινδονησίας και χαϊδεμένο παιδί των ΗΠΑ και της Γαλλίας, ο οποίος ενώ ξεκλήριζε ολόκληρα χωριά και νησιά από τους αριστερούς ή τους Τιμοριανούς, του έδιναν απλόχερα όπλα, κάρφωνα αριστερούς και τον συναίχεραν για την πρόοδο της χώρας του²⁷⁵.
- της κυβέρνησης των Νεότουρκων με το σχέδιο εξόντωσης μιας κοινότητας δύο εκατομμυρίων ανθρώπων που ζούσε στα τουρκικά εδάφη για 2.000 χρόνια²⁷⁶.
- το σχέδιο εξόντωσης των Αρμενίων σε τρεις φάσεις: προσφυγοποίηση, εκτελέσεις και πείνα²⁷⁷.

²⁷² «Οι Μεγάλοι Σφαγείς», <http://archive.in.gr/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

²⁷³ Βλπ. Οπ. <http://archive.in.gr/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

²⁷⁴ Μποζανίνου Τ., «Καμπότζη: Επιστροφή στο βασίλειο του τρόμου», <http://www.tovima.gr/>, Ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

²⁷⁵ «Πέθανε ο Σφαγέας της Ινδονησίας Σουχάρτο (27/1/2008)», <https://athens.indymedia.org/>, Ανάκτηση 2013.

²⁷⁶ Βλπ. Οπ. <http://archive.in.gr/>, ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

Παράρτημα «Δ»

1. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΠΟΛΕΜΟΥ

Το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία σε σχέση με εγκλήματα πολέμου ιδιαίτερα όταν διεπράχθησαν ως μέρος σχεδίου ή πολιτικής ή ως μέρος ευρείας κλίμακας τέλεσης τέτοιων εγκλημάτων. Για τους σκοπούς του παρόντος Καταστατικού, «**εγκλήματα πολέμου**» σημαίνει :

(α) Σοβαρές παραβιάσεις των Συμβάσεων της Γενεύης της 12ης Αυγούστου 1949, και συγκεκριμένα οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις κατά προσώπων ή περιουσίας προστατευόμενων κατά τις διατάξεις της σχετικής Σύμβασης της Γενεύης.

(i) Ανθρωποκτονία με πρόθεση.

(ii) Βασανιστήρια ή απάνθρωπη μεταχείριση, συμπεριλαμβανομένων των βιολογικών πειραμάτων.

(iii) Με πρόθεση πρόκληση μεγάλης δοκιμασίας ή σοβαρής βλάβης, σωματικής ή ψυχικής.

(iv) Εκτεταμένη καταστροφή και ιδιοποίηση περιουσίας, οι οποίες δε δικαιολογούνται από τη στρατιωτική αναγκαιότητα και τελούνται παράνομα και αυθαίρετα.

(v) Εξαναγκασμός αιχμαλώτου πολέμου ή άλλου προστατευόμενου προσώπου να υπηρετήσει στις ένοπλες δυνάμεις εχθρικής Δύναμης.

(vi) Η με πρόθεση αποστέρηση αιχμαλώτου πολέμου ή άλλου προστατευόμενου προσώπου από τα δικαιώματα της δίκαιης και κανονικής δίκης.

(vii) Παράνομη απέλαση ή μεταφορά ή παράνομος περιορισμός.

(viii) Σύλληψη ομήρων.

(β) Άλλες σημαντικές παραβιάσεις των νόμων και εθίμων που εφαρμόζονται στις διεθνείς ένοπλες συρράξεις εντός του καθιερωμένου πλαισίου του διεθνούς δικαίου και συγκεκριμένα οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις :

(i) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά του αμάχου πληθυσμού ως τέτοιου ή εναντίον αμάχων ατομικά, οι οποίοι δεν λαμβάνουν άμεσα μέρος στις εχθροπραξίες.

(ii) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά πολιτικών αντικειμένων,

²⁷⁷ Βλπ. Οπ. <http://archive.in.gr/> , ανάκτηση Σεπτέμβριος 2013.

δηλαδή αντικειμένων που δεν αποτελούν στρατιωτικούς στόχους.

(iii) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά προσωπικού εγκαταστάσεων, υλικού, μονάδων ή οχημάτων που χρησιμοποιούνται σε αποστολές ανθρωπιστικής βοήθειας ή ειρηνευτικές αποστολές σύμφωνα με τον Χάρτη των Η.Ε. εφόσον δικαιούνται την προστασία που χορηγείται σε αμάχους ή πολιτικά αντικείμενα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο των ενόπλων συρράξεων.

(iv) Επίθεση επιχειρούμενη με πρόθεση, εν γνώσει ότι η επίθεση αυτή μπορεί να προκαλέσει απώλεια ζωής ή σωματική βλάβη σε αμάχους ή βλάβες σε πολιτικά αντικείμενα ή εκτεταμένες, μακροπρόθεσμες και σοβαρές ζημιές στο φυσικό περιβάλλον, οι οποίες θα ήταν σαφώς δυσανάλογες σε σχέση με το επιδιωκόμενο συγκεκριμένο και άμεσο συνολικό στρατιωτικό πλεονέκτημα.

(v) Επίθεση ή βομβαρδισμός, με οποιοδήποτε μέσο, κατά ανοχύρωτων πόλεων, χωριών, κατοικιών ή κτιρίων που δεν αποτελούν στρατιωτικούς στόχους.

(vi) Ανθρωποκτονία ή τραυματισμός μαχίμου ο οποίος έχει παραδώσει τα όπλα ή, μη έχοντας πλέον μέσα άμυνας, έχει παραδοθεί άνευ όρων.

(vii) Μη προσήκουσα χρήση σημαίας ανακωχής, της σημαίας ή των στρατιωτικών διακριτικών και της στολής του εχθρού ή των Ηνωμένων Εθνών καθώς επίσης και των διακριτικών εμβλημάτων των Συμβάσεων της Γενεύης, η οποία είχε ως αποτέλεσμα θάνατο ή βαρεία σωματική βλάβη.

(viii) Η μεταφορά, αμέσως ή εμμέσως, από την Κατέχουσα Δύναμη μέρους του δικού της αμάχου πληθυσμού στο έδαφος που καταλαμβάνει, ή η απόσυρση ή μεταφορά όλου ή μέρους του πληθυσμού του κατεχομένου εδάφους μέσα ή έξω από το έδαφος αυτό.

(ix) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά κτιρίων αφιερωμένων στη θρησκεία, παιδεία, τέχνη, επιστήμη ή αγαθοεργούς σκοπούς, ιστορικά μνημεία, νοσοκομεία και μέρη όπου συγκεντρώνονται οι ασθενείς και οι τραυματίες, εφόσον δεν αποτελούν στρατιωτικούς στόχους.

(x) Υποβολή προσώπων που βρίσκονται υπό την εξουσία του εχθρού σε σωματικό ακρωτηριασμό ή σε ιατρικά ή επιστημονικά πειράματα οποιουδήποτε είδους που δεν δικαιολογούνται ούτε από την ιατρική, οδοντιατρική ή νοσοκομειακή θεραπεία του προσώπου για το οποίο πρόκειται ούτε διεξάγονται προς το συμφέρον του, και τα οποία προκαλούν θάνατο ή θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο την υγεία του προσώπου ή των προσώπων αυτών.

(xi) Ανθρωποκτονία ή τραυματισμός με δόλια τεχνάσματα ατόμων που

ανήκουν στο εχθρικό έθνος ή στρατό.

(xii) Δήλωση ότι δεν θα υπάρξει έλεος.

(xiii) Καταστροφή ή κατάσχεση της εχθρικής παρουσίας εκτός αν η καταστροφή ή κατάσχεση καθίστανται απαραίτητες από τις ανάγκες του πολέμου.

(xiv) Διακήρυξη ότι καταργούνται, αναστέλλονται ή είναι απαράδεκτα ενώπιον των δικαστηρίων τα δικαιώματα και οι δικαστικές πράξεις των υπηκόων του εχθρού.

(xv) Εξαναγκασμός των υπηκόων του εχθρού να συμμετάσχουν στις πολεμικές επιχειρήσεις κατά της χώρας τους έστω και αν βρίσκονταν στην υπηρεσία του αντιπάλου πριν από την έναρξη του πολέμου.

(xvi) Ληηλασία πόλης ή τοποθεσίας, ακόμη και αν καταλήφθηκε με έφοδο.

(xvii) Χρησιμοποίηση δηλητηρίου ή δηλητηριωδών όπλων.

(xviii) Χρησιμοποίηση ασφυξιογόνων, δηλητηριωδών ή άλλων αερίων και όλων των ανάλογων υγρών, υλικών ή συσκευών.

(xix) Χρήση σφαιρών που εκρήγνυνται και τα θραύσματά τους διασκορπίζονται εύκολα στο ανθρώπινο σώμα, όπως σφαίρες με επικάλυψη της βολίδας από σκληρό περίβλημα που δεν καλύπτει πλήρως την βολίδα ή που έχει εγκοπές.

(xx) Χρήση όπλων, βλημάτων, υλικών και μεθόδων πολέμου, που προορίζονται να προξενήσουν υπέρμετρη βλάβη ή μη αναγκαίο πόνο ή που επιφέρουν πλήγματα από τη φύση τους άνευ διακρίσεως κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου των ενόπλων συρράξεων, υπό τον όρο ότι αυτά τα όπλα, βλήματα, υλικά και μέθοδοι πολέμου αποτελούν αντικείμενο συνολικής απαγόρευσης και περιλαμβάνονται σε Παράρτημα στο παρόν Καταστατικό, μετά από τροποποίηση σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις που εκτίθενται στα άρθρα 121 και 123.

(xxi) Προσβολές κατά της προσωπικής αξιοπρέπειας και, ιδιαίτερος ταπεινωτική και εξευτελιστική μεταχείριση.

(xxii) Βιασμός, γενετήσια δουλεία, εξαναγκασμός σε πορνεία, εξαναγκασμός σε εγκυμοσύνη, όπως ορίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 2 (στ), εξαναγκασμός σε στείρωση ή άλλη μορφή γενετήσιας βίας που αποτελεί επίσης σοβαρή παραβίαση των Συμβάσεων της Γενεύης.

(xxiii) Χρησιμοποίηση της παρουσίας αμάχων η άλλων προστατευομένων προσώπων προκειμένου να καταστούν ορισμένα σημεία, περιοχές ή στρατιωτικές δυνάμεις απρόσβλητες από στρατιωτικές επιχειρήσεις.

(xxiv) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά κτιρίων, υλικού, υγειονομικών μονάδων και οχημάτων, καθώς και κατά προσωπικού φέροντος τα διακριτικά εμβλήματα των Συμβάσεων της Γενεύης σύμφωνα

με το Διεθνές Δίκαιο.

(xxv) Με πρόθεση χρήση της λιμοκτονίας του αμάχου πληθυσμού ως μεθόδου πολέμου με την αποστέρησή του από αντικείμενα απαραίτητα για την επιβίωσή του, συμπεριλαμβανομένης και της εσκεμμένης παρεμπόδισης της παροχής προμηθειών, όπως αυτή προβλέπεται από τις Συμβάσεις της Γενεύης.

(xxvi) Στρατολόγηση παιδιών ηλικίας κάτω των δεκαπέντε ετών στις εθνικές ένοπλες δυνάμεις ή η χρησιμοποίησή τους για ενεργό συμμετοχή στις εχθροπραξίες.

(γ) Στην περίπτωση ένοπλης σύρραξης μη διεθνούς χαρακτήρα, σημαντικές παραβιάσεις του κοινού άρθρου 3 των τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης της 12ης Αυγούστου 1949, και συγκεκριμένα οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις οι οποίες διαπράττονται κατά προσώπων που δεν λαμβάνουν ενεργά μέρος στις εχθροπραξίες, συμπεριλαμβανομένων και μελών των ενόπλων δυνάμεων που έχουν παραδώσει τα όπλα και εκείνων που ετέθησαν εκτός μάχης λόγω ασθένειας, τραυμάτων, κράτησης ή άλλης αιτίας:

(i) Βία ασκούμενη κατά της ζωής και του προσώπου, ιδίως κάθε είδους ανθρωποκτονία με πρόθεση, ακρωτηριασμός, απάνθρωπη μεταχείριση και βασανιστήρια.

(ii) Προσβολές κατά της προσωπικής αξιοπρέπειας, ιδιαίτερα η ταπεινωτική και εξευτελιστική μεταχείριση.

(iii) Σύλληψη ομήρων.

(iv) Η επιβολή καταδικών και οι εκτελέσεις χωρίς προηγούμενη δικαστική απόφαση εκδοθείσα από κανονικά συσταθέν δικαστήριο, η οποία θα παρέχει όλες τις δικαστικές εγγυήσεις που αναγνωρίζονται ως απαραίτητες.

(δ) Η παράγραφος 2 (γ) εφαρμόζεται επί ενόπλων συρράξεων μη διεθνούς χαρακτήρα και επομένως δεν εφαρμόζεται σε καταστάσεις εσωτερικών αναταραχών και εντάσεων, όπως ταραχές, μεμονωμένες και σποραδικές πράξεις βίας ή άλλες πράξεις παρόμοιας φύσης.

(ε) Άλλες σημαντικές παραβιάσεις των νόμων και εθίμων που εφαρμόζονται σε ένοπλες συρράξεις μη διεθνούς χαρακτήρα, εντός του καθιερωμένου πλαισίου του διεθνούς δικαίου και, συγκεκριμένα, οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις :

(i) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά του αμάχου πληθυσμού ως τέτοιου ή εναντίον αμάχων ατομικά οι οποίοι δεν λαμβάνουν άμεσα μέρος στις εχθροπραξίες.

(ii) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά κτιρίων, υλικού, υγειονομικών μονάδων και οχημάτων, καθώς και κατά προσωπικού φέροντος τα διακριτικά εμβλήματα των Συμβάσεων της Γενεύης σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο.

(iii) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά προσωπικού, εγκαταστάσεων, υλικού, μονάδων ή οχημάτων που χρησιμοποιούνται σε

αποστολές ανθρωπιστικής βοήθειας ή ειρηνευτικές αποστολές σύμφωνα με τον Χάρτη των Η.Ε., εφόσον δικαιούνται την προστασία που χορηγείται σε αμάχους ή πολιτικά αντικείμενα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο των ενόπλων συρράξεων.

(iv) Επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά κτιρίων αφιερωμένων στη θρησκεία, παιδεία, τέχνη, επιστήμη ή αγαθοεργούς σκοπούς, ιστορικά μνημεία, νοσοκομεία και μέρη όπου συγκεντρώνονται οι ασθενείς και οι τραυματίες εφόσον δεν αποτελούν στρατιωτικούς στόχους.

(v) Ληλασία πόλης ή τοποθεσίας, ακόμη και αν καταλήφθηκε με έφοδο.

(vi) Βιασμός, γενετήσια δουλεία, εξαναγκασμός σε πορνεία, εξαναγκασμός σε εγκυμοσύνη, όπως ορίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 2 (στ), εξαναγκασμός σε στέρωση ή άλλη μορφή γενετήσιας βίας που αποτελεί επίσης σημαντική παραβίαση του κοινού άρθρου 3 των τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης.

(vii) Στρατολόγηση παιδιών ηλικίας κάτω των δεκαπέντε ετών σε εθνικές ένοπλες δυνάμεις ή ομάδες ή χρησιμοποίησή τους για ενεργό συμμετοχή τους στις εχθροπραξίες.

(viii) Διαταγή μετακίνησης του αμάχου πληθυσμού για λόγους σχετικούς με την σύρραξη, εκτός αν τούτο απαιτείται για την ασφάλεια του εμπλεκόμενου αμάχου πληθυσμού ή από επιτακτικούς στρατιωτικούς λόγους.

(ix) Ανθρωποκτονία ή τραυματισμός με δόλια τεχνάσματα αντιπάλων μαχίμων.

(x) Δήλωση ότι δεν θα υπάρξει έλεος.

(xi) Υποβολή προσώπων που βρίσκονται υπό την εξουσία του εχθρού σε σωματικό ακρωτηριασμό ή σε ιατρικά ή επιστημονικά πειράματα οποιουδήποτε είδους που δεν δικαιολογούνται ούτε από την ιατρική, οδοντιατρική ή νοσοκομειακή θεραπεία του προσώπου για το οποίο πρόκειται ούτε διεξάγονται προς το συμφέρον του, και τα οποία προκαλούν θάνατο ή θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο την υγεία του προσώπου ή των προσώπων αυτών.

(xii) Καταστροφή ή κατάσχεση της εχθρικής περιουσίας εκτός αν η καταστροφή ή κατάσχεση καθίστανται απαραίτητες από τις ανάγκες του πολέμου.

(στ) Η παράγραφος 2 (ε) εφαρμόζεται σε ένοπλες συρράξεις μη διεθνούς χαρακτήρα και επομένως δεν εφαρμόζεται σε καταστάσεις εσωτερικών αναταραχών και εντάσεων όπως ταραχές, μεμονωμένες και σποραδικές πράξεις βίας ή άλλες πράξεις παρόμοιας φύσης. Εφαρμόζεται σε ένοπλες συρράξεις που λαμβάνουν χώρα στο έδαφος μιας χώρας όταν υπάρχει παρατεταμένη ένοπλη σύρραξη μεταξύ κυβερνητικών αρχών και οργανωμένων ενόπλων ομάδων ή μεταξύ τέτοιων ομάδων.

3. Οι διατάξεις των παραγράφων 2 (γ) και (ε) δεν θίγουν την ευθύνη μιας Κυβέρνησης να διατηρήσει ή να αποκαταστήσει το νόμο και την τάξη εντός του Κράτους ή να υπερασπίσει την ενότητα και την εδαφική ακεραιότητα του Κράτους με όλα τα νόμιμα μέσα.

2. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ

Για τους σκοπούς του παρόντος Καταστατικού, «έγκλημα κατά της ανθρωπότητας» σημαίνει οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις όταν διαπράττεται ως μέρος ευρείας ή συστηματικής επίθεσης που κατευθύνεται κατά οποιουδήποτε αμάχου πληθυσμού, εν γνώσει της επίθεσης:

(α) Ανθρωποκτονία με πρόθεση.

(β) Εξόντωση.

(γ) Υποδούλωση.

(δ) Εκτόπιση ή βίαιη μετακίνηση πληθυσμού.

(ε) Φυλάκιση ή άλλη σοβαρή στέρηση της σωματικής ελευθερίας κατά παραβίαση βασικών κανόνων του διεθνούς δικαίου.

(στ) Βασανιστήρια.

(ζ) Βιασμός γενετήσια δουλεία, εξαναγκασμός σε πορνεία, εξαναγκασμός σε εγκυμοσύνη, εξαναγκασμός σε στέρηση ή άλλη μορφή γενετήσιας βίας παρόμοιας βαρύτητας.

(η) Δίωξη κατά οποιασδήποτε αναγνωρίσιμης ομάδας ή κοινότητας για λόγους πολιτικούς, φυλετικούς, εθνικούς, εθνοτικούς, πολιτιστικούς, θρησκευτικούς ή λόγους φύλου, όπως αυτό ορίζεται στην παράγραφο 3, ή άλλους λόγους που αναγνωρίζονται παγκοσμίως ως ανεπίτρεπτοι κατά το διεθνές δίκαιο σε σχέση με οποιαδήποτε πράξη που αναφέρεται στην παρούσα παράγραφο ή οποιοδήποτε έγκλημα εντός της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου.

(θ) Βίαιη εξαφάνιση προσώπων.

(ι) Φυλετικός διαχωρισμός.

(κ) Άλλες απάνθρωπες πράξεις παρόμοιου χαρακτήρα οι οποίες με πρόθεση προκαλούν μεγάλο πόνο ή βαρεία σωματική βλάβη ή βαρεία βλάβη της διανοητικής ή σωματικής υγείας.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1 :

(α) «Επίθεση» κατευθυνόμενη κατά οποιουδήποτε αμάχου πληθυσμού σημαίνει συμπεριφορά που συνεπάγεται την κατά συρροή διάπραξη πράξεων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 κατά οποιουδήποτε αμάχου πληθυσμού, κατ' εφαρμογή ή προς εξυπηρέτηση της πολιτικής ενός κράτους ή μίας οργάνωσης που στοχεύει στη διάπραξη τέτοιας επίθεσης.

(β) Η «εξόντωση» περιλαμβάνει την με πρόθεση επιβολή συνθηκών ζωής, μεταξύ άλλων στέρηση πρόσβασης σε τροφή και φάρμακα, υπολογισμένων να επιφέρουν την καταστροφή μέρους του πληθυσμού.

(γ) «Υποδούλωση» σημαίνει την άσκηση οποιασδήποτε ή όλων των εξουσιών οι οποίες είναι σύμφυτες στο δικαίωμα της ιδιοκτησίας επί προσώπων, και περιλαμβάνει την άσκηση τέτοιας εξουσίας κατά την εμπορία προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών.

(δ) «Εκτόπιση ή βίαιη μετακίνηση πληθυσμού» σημαίνει την μετακίνηση των προσώπων για τα οποία πρόκειται με απέλαση ή άλλες πράξεις εξαναγκασμού από την περιοχή στην οποία νομίμως βρίσκονται, άνευ λόγων επιτρεπτών κατά το διεθνές δίκαιο.

(ε) «Βασανιστήρια» σημαίνει την με πρόθεση πρόκληση έντονου πόνου η δοκιμασίας, σωματικών ή ψυχικών επί προσώπου που τελεί υπό την κράτηση ή υπό τον έλεγχο του κατηγορουμένου. Τα βασανιστήρια δεν περιλαμβάνουν πόνο ή δοκιμασία που προκύπτει μόνον ή είναι σύμφυτος ή είναι δυνατόν να προκύψει από την επιβολή νόμιμων κυρώσεων.

(στ) «Εξαναγκασμός σε εγκυμοσύνη» σημαίνει τον παράνομο περιορισμό γυναίκας που κατέστη έγκυος δια της βίας, με την πρόθεση να επηρεαστεί η εθνική σύνθεση οποιουδήποτε πληθυσμού ή να πραγματοποιηθούν άλλες σοβαρές παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου. Ο ορισμός αυτός δεν μπορεί καθ' οιονδήποτε τρόπο να ερμηνευθεί ως επηρεάζων τις εθνικές νομοθεσίες που αφορούν την εγκυμοσύνη.

(ζ) «Διώξη» σημαίνει την με πρόθεση και βαρείας μορφής στέρηση θεμελιωδών δικαιωμάτων σε αντίθεση προς το διεθνές δίκαιο εξ αιτίας της ταυτότητας της ομάδας ή κοινότητας.

(η) «Φυλετικός διαχωρισμός» σημαίνει απάνθρωπες πράξεις παρόμοιου χαρακτήρα όπως οι αναφερόμενες στην παράγραφο 1, που διαπράχθηκαν στο πλαίσιο θεσμοθετημένου καθεστώτος συστηματικής καταπίεσης και κυριάρχησης μιας φυλετικής ομάδας επί οποιασδήποτε άλλης φυλετικής ομάδας ή ομάδων και διαπραττόμενες με πρόθεση τη διατήρηση του καθεστώτος αυτού.

(θ) «Βίαιη εξαφάνιση προσώπου» σημαίνει τη σύλληψη, κράτηση ή αρπαγή προσώπων από ένα Κράτος ή μια πολιτική οργάνωση ή με την άδεια, υποστήριξη ή συναίνεση αυτών, οι οποίες ακολουθούνται από άρνηση παραδοχής αυτής της στέρησης της ελευθερίας ή της παροχής πληροφοριών για την τύχη ή τον εντοπισμό των προσώπων αυτών, με πρόθεση ν' αποστερηθούν της προστασίας του νόμου για παρατεταμένο χρονικό διάστημα.

3. Για τους σκοπούς του παρόντος Καταστατικού, εννοείται ότι ο όρος «φύλο» αναφέρεται στα δύο φύλα, αρσενικό και θηλυκό, με την έννοια που τους προσδίδει η κοινωνία. Ο όρος «φύλο» δεν έχει έννοια διαφορετική από την παραπάνω.

Παράρτημα «Ε»

1. ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ.

Καταστατικές Πράξεις Διεθνών Ποινικών Δικαιοδοτικών Οργάνων

Agreement for the prosecution and punishment of the major war criminals of the European Axis and Charter of the International Military Tribunal (**London, 1945**)

Απόφαση 827/1993 του Συμβουλίου Ασφαλείας για την ίδρυση και το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για την πρώην Γιουγκοσλαβία (**Ν. Υόρκη, 1993**)

Απόφαση 955/1994 του Συμβουλίου Ασφαλείας για την ίδρυση και το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για τη Ρουάντα (**Ν. Υόρκη, 1994**)

Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (**Ρώμη, 1998**)

Διεθνείς Συμβάσεις

Σύμβαση για την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος της γενοκτονίας (**Ν. Υόρκη, 1948**)

2. ΑΛΛΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ, ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ, ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Σύμβασις περί των πλωτών νοσοκομείων (**Χάγη, 1904**)

Συνθήκη για την χρήση των υποβρυχίων και των δηλητηριωδών αερίων κατά τον πόλεμο (**Ουάσιγκτον, 1922**)

Process - Verbal relating to the rules of submarine warfare set forth in Part IV of the Treaty of London of April 22nd 1930 (**Λονδίνο, 1936**)

Ψήφισμα XXIII της Διεθνούς Διάσκεψης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου σε ένοπλες συρράξεις (**Τεχεράνη, 1968**)

Ψήφισμα 2444 (XXIII) της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου σε ένοπλες συρράξεις (**Ν. Υόρκη, 1968**)

Ψήφισμα του Ινστιτούτου Διεθνούς Δικαίου για τη διάκριση μεταξύ στρατιωτικών και μη στόχων γενικά και ειδικότερα για ζητήματα που συνδέονται με όπλα μαζικής καταστροφής **(Εδιμβούργο, 1969)**

Ψήφισμα 3074 (XXV) της Γεν. Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για τις Αρχές της διεθνούς συνεργασίας στη κράτηση, σύλληψη, έκδοση και τιμωρία προσώπων ενόχων εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας **(Ν. Υόρκη, 1973)**

Σύμβαση κατά της στρατολόγησης, χρήσης, χρηματοδότησης και εκπαίδευσης μισθοφόρων **(Ν. Υόρκη, 1989)**

Άρθρο 38 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού **(Ν. Υόρκη, 1990)**

Σύμβαση για την ασφάλεια του ΟΗΕ και του συνδεδεμένου με αυτόν προσωπικού **(Ν. Υόρκη, 1994)**

San Remo Manual on International Law applicable to Armed Conflicts at sea, **(1994)**

Observance by United Nations Forces of International Humanitarian Law Secretary General's Bulletin **(Ν. Υόρκη, 1999)**

Απόφαση 1265/1999 του Συμβουλίου Ασφαλείας περί της προστασίας των αμάχων στις ένοπλες συρράξεις **(Ν. Υόρκη, 1999)**

Απόφαση 1296/2000 του Συμβουλίου Ασφαλείας περί της προστασίας των αμάχων στις ένοπλες συρράξεις **(Ν. Υόρκη, 2000)**

Πρωτόκολλο για την εμπλοκή των παιδιών σε ένοπλες συρράξεις **(Γενεύη, 2000)**